

Othering in Nederlandse politieke verslaggeving

Een analyse van de politieke verslaggeving van de 2012 en 2023 Tweede
Kamerverkiezingen

Student naam: Yrsa Kaptijn
Studentnummer: 545859

Supervisor: Nel Ruigrok

Erasmus School of History, Culture and Communication
Erasmus University Rotterdam

Master Thesis
27 juni 2024

Aantal woorden: 17326

Abstract en keywords

In Nederland worden mannen en vrouwen tot op heden nog niet gelijk behandeld. Wat hier aan bijdraagt is de aanwezigheid van *Othering* in de Nederlandse media. Daarom geeft deze thesis antwoord op de onderzoeksvraag: In hoeverre is *Othering* aanwezig in de berichtgeving over de verkiezingscampagne van 2012 en 2023 in Nederlandse kranten? De Nederlandse media kunnen bijdragen aan *Othering* van vrouwen door minder media aandacht aan vrouwen te besteden en ze aan de hand van genderstereotypen te omschrijven. Er is gekozen om de Nederlandse politieke verslaggeving te onderzoeken omdat politici volksvertegenwoordigers zijn en er daarom zou worden verwacht dat de man/vrouw verdeling van de politici 50/50 is. Verder zou er worden verwacht dat veranderingen het eerst zichtbaar zijn in de politiek aangezien het een vertegenwoordiging is van de maatschappij. Daarnaast zijn er tussen de twee onderzoeksperioden belangrijke sociale bewegingen opgekomen, zoals MeToo en de WOKE-beweging. Deze bewegingen hebben de maatschappij kritisch laten kijken naar de behandeling van vrouwen en hebben veranderingen op het gebied van de behandeling van vrouwen teweeggebracht. Door de twee onderzoeksperioden te vergelijken is er onderzocht of het niveau van *Othering* in de Nederlandse politieke verslaggeving is veranderd. De onderzoeksvraag is beantwoord door middel van een handmatige en automatische inhoudsanalyse toe te passen. De dataset bestaat uit artikelen van De Telegraaf, de Volkskrant, het NRC Handelsblad, de Trouw en het AD. De artikelen zijn vergaard door middel van het gebruik van zoektermen over de acht gewenste lijsttrekkers. De resultaten van deze thesis hebben aangetoond dat *Othering* nog steeds aanwezig is in de Nederlandse politieke verslaggeving. In de Nederlandse media is het verschil in media aandacht voor mannelijke en vrouwelijke lijsttrekkers in het afgelopen decennium nog niet gelijk getrokken. Vrouwelijke lijsttrekkers worden in beide onderzoeksperioden structureel minder in de politieke verslaggeving besproken. Daarnaast zijn genderstereotypen nog steeds aanwezig en zijn ze zelfs toegenomen in het afgelopen tien jaar van de Nederlandse politieke verslaggeving. De resultaten van dit onderzoek hebben aangetoond dat vrouwelijke partijleiders consistent vaker omschreven worden aan de hand van hostile seksistische genderstereotypen. Deze bevindingen tonen aan dat de vrouw als politicus maar ook als vrouw zelf nog steeds in de Nederlandse samenleving als een Other wordt neergezet.

KEYWORDS: *Othering*, Nederlandse media, vrouwelijke politici, MeToo, WOKE-beweging

Voorwoord

Hierbij presenteer ik de bevindingen van mijn onderzoek naar de aanwezigheid van *Othering* van vrouwelijke politici in de Nederlandse politieke verslaggeving. Het onderwerp van dit onderzoek weerspiegelt mijn persoonlijke interesse in de behandeling van vrouwen in de Nederlandse maatschappij. Het is van groot belang om *Othering* in de media te onderzoeken omdat dat inzicht kan bieden in waarom de maatschappij op bepaalde manieren naar vrouwen, maar ook andere groepen, kijkt.

Zonder twijfel wil ik mijn begeleider Nel Ruigrok bedanken. Zonder haar kennis, inzichten op academisch- en R-gebied was dit onderzoek nooit van de grond gekomen. Daarnaast wil ik mijn ouders Bart en Sylvia en mijn broer Naut bedanken voor de constante steun en het zetje in de rug dat af en toe nodig was. Als laatste wil ik Nadine bedanken voor haar hulp en haar luisterend oor.

Rotterdam, juni 2024

Yrsa Kaptijn

Inhoudsopgave

Abstract en keywords	1
Voorwoord	2
1. Introductie	4
2. Theoretisch kader	8
2.1 Het proces van Othering van de vrouwen in de media.....	8
2.2 Nieuwsselectie in de media.....	12
2.3 De aanwezigheid van mannen en vrouwen in de media.....	12
2.4 Stereotypen.....	14
2.5 Het effect van genderstereotypen op de maatschappij.....	15
2.6 Framing.....	17
2.7 Het gebruik van genderstereotypen als frame.....	17
3. Methode	21
3.1 Dataverzameling.....	21
3.2 Onderzoeksmethode.....	23
3.3 Operationalisatie automatische inhoudsanalyse.....	24
3.4 Operationalisatie handmatige inhoudsanalyse.....	25
4. Resultaten	30
4.1 Hoeveelheid media aandacht over mannelijke en vrouwelijke lijsttrekkers.....	30
4.2 De manier waarop vrouwelijke lijsttrekkers worden omschreven in de kranten.....	34
4.3 De manier waarop mannelijke lijsttrekkers worden omschreven in de kranten.....	38
4.4 Het verschil in de omschrijving van vrouwelijke en mannelijke lijsttrekkers in de kranten.	42
4.5 Het verschil in de omschrijving van vrouwelijke lijsttrekkers in de kranten in 2012 en 2023.....	51
5. Conclusie en discussie	54
6. Referentielijst	59
Bijlagen	65
Bijlage A.....	65
Bijlage B.....	73
Bijlage C.....	76

1. Introductie

“Kiezers vinden nu een vrouw eerder competent. Totdat vrouwen emoties laten zien. Als ze boos worden, draait die indruk juist weer om. Omdat dat niet past bij hun stereotype” (De Koning & Aharouay, 2023, para. 9). Aldus Maaïke Homan in het NRC (2023, 20 november). Homan is bezig met een promotieonderzoek aan de Universiteit van Amsterdam over de rol van de emotionele en non-verbale communicatie van politici, en wat voor reacties deze vormen van communicatie oproepen bij de kiezers. Met deze uitspraak duidt Homan op de aanwezigheid van de diepgewortelde genderstereotypen in de Nederlandse maatschappij. Door de ontwikkelingen die de laatste jaren hebben plaatsgevonden, zoals de #MeToo beweging, de opkomst van de WOKE-beweging en de steeds grotere aanwezigheid van vrouwen in hogere functies, wordt er veelal gedacht dat de gelijkheid tussen mannen en vrouwen in Nederland steeds verder toeneemt (Eisele et al., 2022, p.310). Echter toont Homan hier aan dat ondanks deze ontwikkelingen de genderstereotypen nog altijd aanwezig zijn in de Nederlandse maatschappij.

Wat ook een rol kan spelen in de blijvende ongelijkheid tussen mannen en vrouwen in de Nederlandse maatschappij, is de *Othering* van vrouwen in de media. *Othering* houdt in dat er in de maatschappij verschillende sociale groepen worden gecreëerd, waar bepaalde groepen als inferieur worden beschouwd door specifieke kenmerken die aan deze groepen gekoppeld zijn. Vaak zijn deze kenmerken gebaseerd op stereotypen (Thomas-Olalde & Velho, 2011, p.27, pp.31-32). Twee groepen die bestaan in de maatschappij zijn de groepen mannen en vrouwen. Nederland is een patriarchische maatschappij. De samenleving is zo ingericht dat mannen bevoorrecht zijn en in dominante posities zitten. Dit zorgt ervoor dat de groep mannen als superieur wordt gezien. Ook houdt dit in dat de andere groep, de vrouwen, dan als inferieur beschouwd wordt (Thomas-Olalde & Velho, 2011, pp.31-32; Brons, 2015, p.70).

De media spelen een grote rol in de aanwezigheid van genderstereotype in de gehele Nederlandse maatschappij. De media bepalen namelijk welke onderwerpen een rol spelen in het huidige publieke debat en wat daardoor als belangrijk wordt gezien onder de bevolking (Moy et al., 2016, p.3). De manier waarop de media schrijven over een bepaald onderwerp, draagt ook bij aan het beeld dat het publiek heeft over het onderwerp. Dit geldt ook voor hoe het publiek kijkt naar genderstereotypen in de media en samenleving. Door de aanwezigheid van genderstereotypen in het nieuws, worden deze stereotypen geïnternaliseerd bij het publiek en als een vorm van ‘waarheid’ beschouwd (Ward & Grower, 2020, p.181).

De patriarchie is aanwezig in de gehele samenleving, zo ook in de politiek. Toch zou je verwachten dat de veranderingen op het gebied van gendergelijkheid in de maatschappij van de afgelopen jaren ook zijn doorgevoerd in de politiek. In de Tweede Kamer zitten namelijk volksvertegenwoordigers, er zou daarom verwacht worden dat de man/vrouw verdeling van de politici 50/50 is. Verder zou er worden verwacht dat veranderingen het eerst zichtbaar zijn in de politiek aangezien het een vertegenwoordiging is van de maatschappij. Echter is de politiek nog omringd door (gender)stereotypen en worden mannen en vrouwen niet gelijk behandeld. De media dragen hier ook aan bij. In de media zijn genderstereotypen aanwezig, zo ook in de politieke verslaggeving (Aaldering & Van der Pas, 2020, pp.911-931; Kitzinger et al., 2008, pp.1-44; Baitinger, 2015, pp.579-592; Fiig, 2010, pp.2-3). Maaïke Homan gaf aan dat het publiek vrouwelijke leiders incompetent vindt zodra ze emoties tonen. Dit gegeven maakt het interessant om de politieke verslaggeving rondom de Nederlandse Tweede Kamerverkiezingen en de campagneperiode te onderzoeken op de aanwezigheid van genderstereotypen. Door de aanwezigheid van stereotypen rond mannelijke en vrouwelijke politici in de berichtgeving van dagbladen te onderzoeken, kan er inzicht verkregen worden in hoe deze genderstereotypen nog aanwezig zijn in de Nederlandse samenleving. Doordat het gebruik van genderstereotypen het idee in stand houdt dat mannen en vrouwen twee verschillende groepen zijn en daardoor niet gelijk zijn aan elkaar, draagt de aanwezigheid van genderstereotypen in de Nederlandse patriarchale samenleving bij aan de *Othering* van vrouwen.

Homan bespreekt in het NRC artikel hoe het publiek hoe het publiek genderstereotypen (on)bewust toepast op vrouwelijke politici. Echter worden genderstereotypen niet alleen toegepast op vrouwelijke politici maar ook op mannelijke politici. Toch zit er wel een verschil in de stereotypen tussen mannen en vrouwen. Zo worden mannen vaak in de media neergezet als competent, machtig, carrière gefocust, seksueel agressief of niet geïnteresseerd in relaties met hun gezin of andere mensen (Wood, 1994, p. 32). Deze mannelijke genderstereotypen worden vaak als ‘sterke’ kwaliteiten gezien. Aan het vrouwelijke gender worden juist vaker ‘zachte’ kwaliteiten toegekend. In de media worden vrouwen vaak neergezet als passief, incompetent, huisvrouw, seksobject, afhankelijk of dom (Wood, 1994, p. 33).

Het is interessant om de politieke verslaggeving in de Nederlandse media te onderzoeken omdat maatschappelijke veranderingen in de politiek aanwezig moeten zijn. Hier wordt vanuit gegaan aangezien de politici in de Tweede Kamer een vertegenwoordiging van het volk zijn en

omdat genderstereotypen ook aanwezig zijn in de politieke berichtgeving. Een goede onderzoeksperiode voor onderzoek naar genderstereotypen in de politieke berichtgeving is dan ook de campagneperiode van de Tweede Kamerverkiezingen. Onderzoek in deze periode kan een mogelijk verschil in de omschrijving van vrouwelijke en mannelijke lijsttrekkers te meten. Ook hebben in de afgelopen jaren veel verschillende ontwikkelingen plaatsgevonden. De sociale bewegingen #MeToo en de WOKE-beweging hebben aandacht gevestigd op hoe vrouwen in de maatschappij (nog ongelijk ten opzichte van mannen) worden behandeld (Eisele et al., 2022, pp.309-313). Genderstereotypen zoals het neerzetten van vrouwen als seksobjecten of als incompetent kwamen hierbij aanbod (Eisele et al., 2022, pp.312-320). Door de opkomst van deze bewegingen zijn veel aspecten van de samenleving kritisch geanalyseerd en hebben er op sommige gebieden veranderingen plaatsgevonden. Australisch onderzoek heeft aangetoond dat na de #MeToo beweging de berichtgeving over seksuele intimidatie, wangedrag en geweld toenam en dat andere frames werden toegepast in de media (Eisele et al., 2022, p.323). Ook in de Nederlandse politieke verslaggeving kunnen deze sociale bewegingen enige invloed hebben gehad. Het is daarom interessant om te onderzoeken hoe de aanwezigheid van genderstereotypen over vrouwelijke en mannelijke Nederlandse lijsttrekkers in de kranten is toe- of afgenomen gedurende het afgelopen decennium. De onderzoeksvraag van deze thesis luidt dan ook:

In hoeverre is Othering aanwezig in de berichtgeving over de verkiezingscampagne van 2012 en 2023 in Nederlandse kranten?

Genderstereotypen hebben vrijwel direct invloed op de Nederlandse maatschappij en de nieuwe generaties. Het is daarom belangrijk om de aanwezigheid van genderstereotypen in de Nederlandse media te onderzoeken. Bij jonge kinderen en tieners dragen de media al bij aan het *Othering* van vrouwen. Jongere internaliseren de (gender)stereotypen en de man/vrouw rol patronen die zij in de media zien. Met de kennis die de kinderen opdoen uit de media wordt hun beeld gevormd over hoe mannen en vrouwen zich horen te gedragen (Ward & Grower, 2020, p.193). Onderzoek naar de aanwezigheid van genderstereotypen en het verschil in media aandacht kan inzicht tonen aan het publiek en journalisten in hoe *Othering* aanwezig is in de media. Naast het maatschappelijke belang van bewustzijn creëren onder de bevolking en journalisten over de aanwezigheid van genderstereotypen in de media, is het ook op

wetenschappelijk gebied een belangrijk onderzoek. Er is al veel onderzoek verricht naar de aanwezigheid van genderstereotypen in de media (Wood, 1994, pp.231-244; Brooks & Hébert, 2006, pp.297-317; Kitzinger et al., 2008, pp.1-44; Fiig, 2010, pp.2-3; Dolan, 2014, pp.1-190; Sharda, 2014, pp.43-49; Baitinger, 2015, pp.579-592; Montiel, 2015, pp.182-193; Aaldering & Van der Pas, 2020, pp.911-931; Ward & Grower, 2020, pp.177-199). Echter is er, naast een onderzoek van Aaldering & Van der Pas (2020, pp.911-931), nauwelijks onderzoek verricht naar de aanwezigheid van genderstereotypen in de Nederlandse politieke verslaggeving. Verder is het ook van belang om te onderzoeken hoe genderstereotypen voorkomen in de media over de politici, om zo hun bijdragen aan het *Othering* van vrouwen inzichtelijker te maken. Het onderzoeken van de aanwezigheid van genderstereotypen in de Nederlandse politieke verslaggeving kan voor een completer wetenschappelijk beeld zorgen en zo een stap zetten in de richting aan het bijdragen aan meer kennis over genderstereotypen in de Nederlandse media.

2. Theoretisch kader

2.1 Het proces van *Othering* van de vrouwen in de media

Othering is een theorie over hoe de maatschappij is opgebouwd uit verschillende groepen en hoe deze groepen worden vergeleken met elkaar. Volgens Brons (2015, p.70) gaat het hierbij voornamelijk over twee soorten groepen die gecreëerd worden namelijk de ‘zelf’ en de ‘ander’. Deze twee groepen zijn gebaseerd op het zien van gewenste kenmerken bij de ‘zelf’ groep en het zien van ongewenste kenmerken of het niet zien van kenmerken van de ‘zelf’groep bij de ‘ander’(Brons, 2015, p.70). Kortom er worden sociale groepen gecreëerd op basis van de aanwezigheid van bepaalde kenmerken in de samenleving, waarin één groep als beter en waardevoller wordt gezien ten opzichte van een andere groep. In *Othering* spelen stereotypen een grote rol, de kenmerken die bij de ‘zelf’ en de ‘ander’ horen komen (bijna) altijd voort uit stereotypen (Thomas-Olalde & Velho, 2011, p.27, pp.31-32). Hoewel de term *Othering* voor het eerst werd gebruikt door Spivak in 1985, is dit proces al terug te vinden verder in de geschiedenis. Zo werd er ten tijde van het kolonialisme de onderdrukte lokale bevolking neergezet als onderontwikkelde groep die inferieur waren aan de Europese kolonisten (Thomas-Olalde & Velho, 2011, pp.29-30).

Tegenwoordig wordt in de meeste gevallen het proces van *Othering* betrokken bij minderheden in de maatschappij (Thomas-Olalde & Velho, 2011, p.34). Zo wordt *Othering* vaak toegepast op verschillende groepen met een migratieachtergrond (Thomas-Olalde & Velho, 2011, p.34). Mensen met een migratieachtergrond worden neergezet in de maatschappij als allochtonen, migranten, buitenlanders en vreemdelingen. Hierdoor blijven ze als een aparte groep in de samenleving. Toch kan je *Othering* ook betrekken op grotere groepen in de maatschappij, zoals de groepen mannen en vrouwen. In de Nederlandse patriarchale maatschappij worden vrouwen neergezet als de *Other* ten opzichte van de andere groep, de mannen. Volgens onderzoek van Keddie (2022, p.72) is dit al aanwezig bij jonge kinderen en blijft de *Othering* van vrouwen aanwezig tijdens het opgroeien en in hun volwassen leven. Jonge jongetjes ondermijnen ‘andere’ vrouwen door het gebruik van seksuele objectificatie en intimidatie (Keddie, 2022, p.72). Dit is mogelijk doordat de kinderen opgroeien in een maatschappij die volledig is opgemaakt uit relationele, lichamelijke, culturele, emotionele en historische patronen waarin de vrouw als een *Other* wordt neergezet. Zowel de mannen als vrouwen uit dit onderzoek zijn volwassen geworden, en hebben daardoor het idee geïnternaliseerd dat vrouwen een andere

groep in de maatschappij zijn. Enige stappen die naar gelijkheid worden gezet op het gebied van gender, zorgen voornamelijk bij witte mannen voor het gevoel dat: ‘als ‘zij’ winnen, ‘wij’ verliezen.’ (Kimmel, 2013, p.16). Voor deze mannen voelt het als een zero-sum game, alle ontwikkelingen voor vrouwen voelen als of het ten koste gaat van de sociale positie van de man in de maatschappij (Kimmel, 2013, p.29). Mannen worden boos op het verliezen van hun ‘terechte’ privileges, en als doelwit voor hun boosheid zien zij de andere groep in de maatschappij, namelijk de vrouwen (Kimmel, 2013, pp.29-31). Hoewel mannen en vrouwen nooit tot dezelfde groep behoren in de samenleving, zorgen deze ontwikkelingen voor nog meer polarisatie tussen de twee groepen (Kimmel, 2013, pp.273-275). Deze polarisatie kan op zijn beurt het proces van *Othering* weer bevorderen.

Othering van vrouwen is aanwezig in de hele maatschappij, zo ook in het bedrijfsleven. Er heerst een beeld dat de ideale werknemer iemand is die altijd beschikbaar is voor werk, alsof zij geen sociale verplichtingen hebben of zorg hoeven dragen buiten werk (Bleijenbergh et al., 2012, p.24). De competentie die iemand in zijn werk heeft wordt veelal gebaseerd op het idee dat iemand zoveel tijd als nodig is op het werk kan besteden en dat de verplichtingen van familie, persoonlijk en sociaal leven een secundaire rol aannemen. Deze eigenschappen van de ideale werknemer worden gezien als stereotypische mannelijke kenmerken (Bleijenbergh et al., 2012, p.23). Dit houdt in dat de onderliggende assumptie is dat mannelijke stereotypen nodig zijn om succesvol te zijn op werk (Bleijenbergh et al., 2012, p.29; Herschberg, et al., 2018, p.305). Op de werkvloer worden aan mannen gekoppelde kenmerken als waardevol beschouwd terwijl kenmerken die gekoppeld zijn aan vrouwen, zoals samenwerken en interpretatie vaardigheden, minder gewaardeerd. Het idee van competentie van werknemers komt voort uit masculiniteit en vrouwen voldoen niet aan dit masculine beeld. Hierdoor worden vrouwen als minderwaardig op de werkvloer gezien ten opzichte van mannen (Bleijenbergh et al., 2012, pp.23-24; Herschberg, et al., 2018, p.305).

Ook in de politiek zijn vrouwen niet uitgesloten van *Othering*. Vrouwelijke politici worden niet hetzelfde geëvalueerd als mannelijke politici (Brescoll, 2016, p.417; Dolan, 2014, p.55). Bovendien wordt *Othering* ook bevorderd door hoe de andere kijkt op vrouwelijke en mannelijke politici zich uit onder de bevolking. Harne & Southern (2021, pp.271-272) hebben tweets naar vrouwelijke en mannelijke Britse politici onderzocht en kwamen tot de conclusie dat er bij de Twitterberichten naar de vrouwelijke politici veel seksisme aanwezig was. Deze hoge

kwantiteit van seksisme richting vrouwelijke politici draagt bij aan het onwelkom voelen van vrouwen in de politiek en aan *Othering*. Een aantal van de onderzochte tweets waren extreem misogynistisch, waardoor het voor vrouwen minder aantrekkelijk en moeilijker wordt om posities in de politiek te vervullen (Harne & Southern, 2021, p.272). Ook de Nederlandse politici hebben te maken met misogynistische en haat-social media berichten. Zo werd voormalig D66-lijsttrekker Sigrid Kaag op sociale media belaagd met negatieve berichten en doodsb bedreigingen (Keppy, 2023, p.47). De oud-lijsttrekker kreeg zoveel haat over zich heen dat haar kinderen aan haar vroegen niet meer terug te keren naar de Nederlandse politiek. Dit heeft er uiteindelijk voor gezorgd dat Kaag bij de volgende verkiezingen het lijsttrekkerschap heeft overgedragen aan Rob Jetten. De gevolgen van misogynie en social media haat zorgen ervoor dat minder vrouwen belangrijke politieke functies betreden terwijl een gelijke verdeling van mannen en vrouwen in politieke posities van belang is voor de weerspiegeling van de maatschappij.

Zoals hierboven staat is de *Othering* van vrouwen aanwezig in allerlei verschillende delen van de maatschappij, zo ook in de media.

Othering is op verschillende plekken in het nieuws proces te vinden. Zo kan het aanwezig zijn in de nieuwsselectie, de toegepaste frames en de gebruikte stereotypen (Fürsich, 2010, p.121). De media kunnen een enorme impact hebben op de samenleving. Meerdere onderzoeken hebben aangetoond dat tieners en opgroeiende kinderen sterk beïnvloed worden door de media die zij consumeren, zo ook op het gebied van traditionele genderrol attitudes, speelgoed- en speelgedrag, overtuigingen over hun uiterlijke en seksualisering, relatie gedrag en seksuele rollen, academische prestaties en beroepsaspiraties (Pike & Jennings, 2005, p.87; Ward & Friedman, 2006, pp.149-153; Ward & Grower, 2020, p.193; McDade-Montez et al., 2017, p.13). De genderrollen die aan het publiek worden overgedragen, komen tot uiting in het verschil in media aandacht en de aanwezigheid van genderstereotypen bij mannen en vrouwen in de media. De media kunnen dus bijdragen aan het idee dat vrouwen niet gelijkwaardig zijn aan mannen in zowel de media als de samenleving. In de media worden vrouwen neergezet als een *Other*. Dit komt tot uiting in de nieuwsselectie en framing in de media.

In het afgelopen decennium is er in het Westen steeds meer bewustwording gekomen in de maatschappij rondom schadelijke ideeën over gender en *Othering*. De sociale bewegingen zoals MeToo en de opkomst van de WOKE-beweging hebben hier een grote rol in gespeeld. De

positie van vrouwen en hoe de dynamiek tussen vrouwen en mannen in de huidige samenleving eruit zouden moeten zien worden steeds vaker besproken.

In 2017 heeft op Twitter de MeToo beweging steeds meer momentum gekregen doordat bekende actrices, belangrijke en machtige mannen op grote schaal beschuldigden van seksueel misbruik (Gibson et al., 2019, p.220). De eerste Tweet waarin actrice Alyssa Milano vroeg naar andere MeToo ervaringen van vrouwen ging viral. Hierna deelden steeds meer vrouwen hun ervaringen met seksueel overschrijdend gedrag op sociale media. De beschuldigingen van de vrouwen brachten discussies in de maatschappij op gang over de ongelijkheid en behandeling van vrouwen in de maatschappij (Gibson et al., 2019, p.223). Onderzoek naar het effect van de #MeToo beweging op de Australische media heeft twee veranderingen aangetoond. Ten eerste is er meer ruimte gecreëerd voor vrouwen in de nieuws discourse en ten tweede krijgen vrouwen vaker de kans om actief een sterkere inspraak in het debat te hebben (Eisele et al., 2022, p.323). Echter worden mannen nog steeds gezien als degene die de politieke macht uitoefenen (Eisele et al., 2022, p.323).

De term WOKE duidt op een oproep aan mensen om ‘wakker’ te worden voor de sociale en politieke ongelijkheid (Williams, 2022, p.182). De term werd voor het eerst in de 20ste eeuw gebruikt maar de populariteit van de term nam toe in 2014 nadat Michael Brown werd vermoord door de politie in Amerika (Williams, 2022, p.207). Bij de Black Lives Matter bewegingen die uit Brown’s dood volgde werd de hashtag #stayWOKE trending op Twitter. Door deze ontwikkeling werd de term WOKE mainstream en werd het gebruikt door verschillende groepen om aandacht voor meerdere vormen van ongelijkheid te bespreken (Williams, 2022, p.268). In de WOKE beweging werd ook steeds vaker nadruk gelegd op welke taal gebruikt werd om mensen te omschrijven. Zo gebruikt de WOKE beweging de term ‘mensen van kleur’ in plaats van ‘gekleurde mensen’ (Williams, 2022, p.331). De focus op politiek correcte taal werd een steeds groter onderdeel van de WOKE-beweging en werd ook gebruikt om mensen die niet WOKE zijn te bekritisieren (Williams, 2022, p.332). De focus op politiek correct taalgebruik werd zo groot dat er rond de jaren 2020 een anti-WOKE beweging ontstond (Steel, 2023, p.234). Deze anti-WOKE beweging vond dat de vrijheid van meningsuiting werd ingeperkt op scholen, universiteiten, de entertainment industrie en de media (Steel, 2023, p.235). Deelnemers van deze anti-WOKE bewegingen gebruiken dan ook niet de politiek correcte taal die is opgekomen tijdens de WOKE bewegingen om zo hun gevoel van vrijheid van meningsuiting weer terug te

krijgen. De opkomst van een anti-WOKE beweging duidt op de grote invloed die WOKE-beweging heeft uitgeoefend op de maatschappij en de wens naar een terugkeer in de maatschappij van voor de WOKE-beweging.

2.2 Nieuwsselectie in de media

De invloed die de media uitoefenen op het publiek is al aanwezig bij de eerste stap van het journalistieke proces, de nieuwsselectie. Bij de nieuwsselectie bepalen de media aan welke onderwerpen zij aandacht willen besteden en welke niet (Moy et al., 2016, p.2). En daarmee bepalen de media over welke onderwerpen men in de samenleving nadenkt. Dit wordt ook wel agenda setting genoemd. Door aan bepaalde onderwerpen meer aandacht te besteden en aan bepaalde onderwerpen minder of helemaal geen aandacht te geven, vormen de media de saillantie van het publiek naar bepaalde onderwerpen (Moy et al., 2016, p.3). De media kunnen met de nieuwsselectie ook de gevestigde autoriteiten en conventionele opvattingen bevestigen, hierdoor dragen zij ook bij aan het voortzetten van genderstereotypen (Harcup, 2020, p.7 & p.34).

De media maken hun keuzes over aan welke onderwerpen ze aandacht besteden en aan welke onderwerpen niet, door de nieuwswaarden van elk onderwerp te analyseren. Nieuwswaarden zijn waarden die het nieuws voor het publiek moet hebben van de media. Zo moet een mogelijk onderwerp een follow-up zijn van een vorig verhaal, het publiek entertainen, belangrijk zijn voor het publiek, over bekende mensen of machtige elite gaan, relevant zijn voor het publiek, of passen bij de agenda van het mediabedrijf (Harcup & O'Neill, 2017, p.1471).

2.3 De aanwezigheid van mannen en vrouwen in de media

Othering is op veel verschillende momenten in het nieuws proces aanwezig, zo ook in de nieuwsselectie. De nieuwsselectie, of beter gezegd het niet selecteren van vrouwelijke politici als nieuwsonderwerpen draagt bij aan het proces van *Othering* van vrouwen in de maatschappij, omdat het een signaal afgeeft dat vrouwen niet in de politiek thuishoren (Harmer, 2021, p.3).

De media maken met de nieuwswaarden niet alleen keuzes aan welke onderwerpen ze aandacht schenken maar ook over aan wie ze aandacht geven. Zo geven de media structureel meer aandacht aan mannen dan aan vrouwen. Onderzoek van het Global Media Monitoring Project (2020, p.1) heeft aangetoond dat de mainstream media verhalen en onderwerpen produceren die maar 25% van de tijd vrouwelijke bronnen bevatten of over vrouwen gaan. Alle

vormen van nieuws, zowel hard news als soft news, leiden aan de onderrepresentatie van vrouwen. Bij soft news gaat het over nieuwsonderwerpen die over het algemeen toegankelijke nieuwswaardes bevatten, zoals entertainment, sport, kunst & cultuur, opiniestukken en lifestyle (Lehman-Wilzig & Seletzky, 2010, p.38). Bij sportverslaggeving is gebleken dat de prestaties van vrouwelijke atleten en zij zelf minder vaak worden besproken dan mannelijke atleten en hun prestaties (Ponterotto, 2014, p.2). Amerikaans onderzoek heeft laten zien dat in een periode van tien jaar, al het uitgezonden Amerikaanse sport op tv bestond uit voor 2.1% over neutrale sportonderwerpen, 96.3% bestond uit mannen sport en 1.6% uit vrouwen sport (Ponterotto, 2014, p.2). Hard news gaat daarentegen over onderwerpen met nieuwswaarde die als minder toegankelijke gezien kunnen worden, zoals de economie, sociale kwesties en politiek (Lehman-Wilzig & Seletzky, 2010, p.38). Onderzoek naar de verdeling van media aandacht onder vrouwen en mannen in politiek nieuws heeft aangetoond dat vrouwelijke politieke kandidaten structureel minder media aandacht krijgen in vergelijking met hun mannelijke collega's (Baitinger, 2015, p.587). Dit bleek ook het geval bij de Britse verkiezingen van 2017. Ondanks dat zes van de tien meest belovende kandidaten vrouwen waren, verkozen de media structureel mannelijke politici als onderwerp en bronnen boven de vrouwelijke politici (Harmer & Southern, 2019, p.106). Dit gold ook voor de minister-president, Theresa May. In al het online nieuws gedurende de campagne tijd, werd zij in 37.3% van de artikelen besproken, wat nog steeds minder was dan hoeveel haar mannelijke rivalen in het nieuws werden besproken (Harmer & Southern, 2019, p.106). Ook op de Belgische televisie komen vrouwelijke politici minder aan bod (Vos, 2013, p.403). Het maakt niet uit wat voor soort uitzending het is, vrouwelijke politici worden structureel minder uitgenodigd, en krijgen minder tijd om te spreken. Vos (2013, p.403) concludeerde wel dat vrouwelijke journalisten eerder geneigd waren om met vrouwelijke politici te spreken dan hun mannelijke collega's. Doordat vrouwelijke politici structureel minder in het nieuws worden besproken, worden mannelijke politici als de norm gezien (Harmer, 2021, p.5).

Mannelijke politici worden vaker in het nieuws besproken dan vrouwelijke politici (Vos, 2013, p.403; Baitinger, 2015, p.587; Harmer & Southern, 2019, p.106; Harmer, 2021, p.5). Volgens Bennett (1990, pp.108-110) 'indexeren' journalisten nieuwsbronnen op hun macht en geven ze prioriteit aan machtigere en politiek relevantere actoren. Dit kan als gevolg hebben dat journalisten de leiders van grote politieke partijen, die vaak mannen zijn, meer als nieuwswaardig beschouwen door hun grotere macht en politieke partij. Aaldering & Van der Pas

(2020, p.920) hebben aangetoond dat tussen 2006 en 2012 de grootste politieke partijen in Nederland werden geleid door mannelijke politici en dat de gemiddeld grote en kleine partijen werden geleid door vrouwelijke politici. Hierdoor komen volgens Bennett's index (1990, pp.108-110) mannelijke politici in 2012 vaker in het nieuws dan vrouwelijke politici. Dit onderzoek gaat ervan uit dat in 2023 het verschil in media aandacht van mannelijke en vrouwelijke lijsttrekkers kleiner zal zijn dan in 2012. In 2023 heeft de VVD, één van de grootste partijen, een vrouwelijke lijsttrekker. Volgens Bennett's index zou er dus meer media aandacht aan deze vrouwelijke lijsttrekker worden gegeven omdat ze leider is van een grote partij (Bennett, 1990, pp.108-110). Op basis van deze literatuur zijn de volgende hypothesen geformuleerd:

H1: Zowel in 2012 als in 2023 worden mannelijke lijsttrekkers vaker in de media besproken dan vrouwelijke lijsttrekkers.

H2: In 2012 worden mannelijke lijsttrekkers vaker in de media besproken dan vrouwelijke lijsttrekkers in vergelijking met 2023.

2.4 Stereotypen

Om tussen verschillende groepen onderscheid te kunnen maken worden er vaak aan groepen in de maatschappij simpele en over het algemeen geldende kenmerken aan de groepen gekoppeld (Bordalo et al., 2016, p.1). Deze simpele en algemene kenmerken zijn stereotypen. Stereotypen kunnen over allerlei verschillende soorten groepen in de maatschappij gaan, bijvoorbeeld over politieke groepen, sociale standen, groepen bij bepaalde activiteiten, rassen en genders. Omdat stereotypen gaan over simpele en algemene kenmerken van een groep betekent dat dat niet elk stereotype ook daadwerkelijk geldt voor elk individu in de groep (Hilton & Von Hippel, 1996, p.241).

Stereotypen kunnen voor een vertekend of verkeerd beeld zorgen, omdat ze over versimpelde en algemene eigenschappen van groepen gaan. Dit beeld kan zover gaan dat het kan leiden tot discriminatie (Bordalo et al., 2016, p.4 & 24).

Stereotypen kunnen op verschillende manieren tot stand komen, zo kunnen ze ontwikkeld worden als een reactie op omgevingsfactoren, zoals conflicten tussen groepen, verschillende sociale rollen en machtsverschillen. Daarnaast kunnen stereotypen worden ontwikkeld als reactie

op behoefte aan een sociale identiteit of als resultaat van de status quo (Hilton & Von Hippel, 1996, p.238). Verder kunnen stereotypen mensen helpen met het omgaan en reageren op een nieuwe groep of situatie (Penner et al., 2005, p. 1420). Stereotypen maken de informatieverwerking namelijk makkelijker. De persoon die de nieuwe informatie/situatie ziet kan gebruikmaken van de eerder opgeslagen kennis, zoals stereotypen. De stereotypen zorgen ervoor dat de persoon zijn reactie niet hoeft te baseren op de nieuwe informatie (Hilton & Von Hippel, 1996, p.238). Stereotypen kunnen dus angst verminderend werken.

2.5 Het effect van genderstereotypen op de maatschappij

Al eeuwenlang worden er, met name in het Westen maar ook in andere delen van de wereld, duidelijke verschillen gemaakt tussen mannen en vrouwen in de maatschappij. Deze eeuwenoude constructie heeft ervoor gezorgd dat mensen worden geplaatst of in de categorie mannen en vrouwen (Bordalo et al., 2019, p.3; Ellemers, 2018, p.276). Deze verdeling van mensen in twee verschillende groepen kan echter de vraag oproepen of deze verdeling is gebaseerd op de biologische verschillen tussen mannen en vrouwen of op de sociale constructies die horen bij genderstereotypen. Als de verdeling is gemaakt op basis van genderstereotypen kan dit schadelijke gevolgen hebben. Genderstereotypen zorgen er namelijk voor dat bepaalde eigenschappen aan bepaalde geslachten worden gekoppeld. Vaak zijn dit echter ‘sociale’ eigenschappen in plaats van biologische eigenschappen. Zo zijn veel voorkomende genderstereotypen dat vrouwen onderdanig en zorgzaam zijn en dat mannen dominant en zelfverzekerd zijn (Ellemers, 2018, p.285). Daarnaast zorgen genderstereotypen ook voor uitsluiting, alleen de groepen ‘vrouw’ en ‘man’ worden gebruikt. Echter blijkt uit onder dat gender een spectrum is en de twee groepen ‘vrouw’ en ‘man’ niet voldoende zijn om alle vormen van gender te omvatten (Pallathadka et al., 2022, p.209).

Genderstereotypen maken zo’n deel uit van onze maatschappij dat ze aanwezig zijn in (bijna) alle aspecten, ook in het bedrijfsleven. Zo worden vrouwen en mannen die dezelfde kwaliteit aan werk leveren op de werkvloer niet hetzelfde beoordeeld. Ook worden dezelfde kwaliteiten die iemand heeft niet evenwaardig gewaardeerd bij beide genders. Onderzoek van Moss-Racusin et al. (2012, p.16477) heeft aangetoond dat het in de wetenschap gender nog een belangrijke rol speelt in het sollicitatieproces. Zij hebben aangetoond dat onder vrouwen en

mannen met hetzelfde CV en sollicitatiebrief, mannen vaker worden aangenomen. Waar mannen worden vaak ook hoger ingeschat op de werkvloer qua het uitvoeren van taken en algemene capaciteiten, worden vrouwen juist weer positiever beoordeeld op kwaliteiten die te maken hebben met altruïsme en empathie (Ellemers, 2018, p.279). Doordat mannen hoger worden ingeschat op uitvoerende kwaliteiten, worden vrouwen doorgaans minder vaak uitgekozen voor promoties dan mannen. Niet alleen zit er verschil in hoe anderen mannen en vrouwen op de werkvloer anders evalueren, maar ze evalueren zichzelf ook op andere manieren. Als mannen naar hun eigen werkcapaciteiten kijken overschatten ze zichzelf consistent, terwijl vrouwen bij een zelfevaluatie onzekerder en terughoudender zijn (Bordalo et al., 2019, p.768).

Vrouwen en mannen in leiderschapsposities worden ook aan de hand van genderstereotypen geëvalueerd en beoordeeld. Dit is bijvoorbeeld het geval bij het genderstereotype dat vrouwen veel emotioneler zijn dan mannen. Zo heersen er de ideeën dat vrouwen minder controle hebben over hun emoties, dat vrouwen niet rationeel kunnen handelen omdat hun gedrag en gedachten sterk beïnvloed worden door hun emoties, en dat vrouwen altijd of teveel of te weinig emoties tonen (Brescoll, 2016, p.417). Daarnaast wordt het tonen van emoties die geassocieerd worden met macht en leiderschap, zoals trots of boosheid, vaker als vrouwen als iets negatiefs gezien dan als mannen deze emoties tonen. Het genderstereotype dat vrouwen 'te emotioneel' zijn wordt vaak gebruikt als reden waarom er geen tot weinig vrouwelijke leiders zijn. Dolan (2014, p.55) heeft aangetoond dat één derde van de Amerikaanse vrouwen en het merendeel van de Amerikaanse mannen denken dat dit de reden is waarom er consistent minder vrouwen leiderschapsposities vervullen in zowel het bedrijfsleven als de politiek. Willen vrouwen klimmen naar de top en een leiderschapsrol bemachtigen, zoals partijleider, dan moeten ze leren navigeren tussen het tonen van de juiste emoties en het tonen van de juiste hoeveelheid emoties. Toch zijn mannen in leiderschapsrollen ook niet vrij van genderstereotypen. Zo moeten mannelijke leiders voldoen aan mannelijke leiderschapseigenschappen zoals, kracht, mannelijkheid, luid zijn, dominant, *power-hungry* en veeleisend zijn (Johnson et al., 2008, p. 41). Als mannelijke leiders niet aan deze eigenschappen voldoen, maar juist eerder aan vrouwelijke eigenschappen zoals gevoelig zijn, dan wordt de perceptie kwaliteit van hun leiderschap in twijfel getrokken en daalt hun aanzien in de maatschappij (Johnson et al., 2008, p. 47).

Ook hebben genderstereotypen een grote invloed op de jongere generaties. In de media worden (gender)stereotypen nog steeds gebruikt door de zowel de oude als nieuwe generatie journalisten. Volgens Ward & Grower (2020, p. 193) consumeert de jeugd bijna acht uur per dag aan media, terwijl in de media nog steeds de achterhaalde genderstereotypen aanwezig zijn. Dit heeft als effect dat de nieuwe generaties ook nog steeds naar de wereld kijkt vanuit een beeld dat gevormd is door (gender)stereotypen.

2.6 Framing

Hoe het publiek een bericht en zijn boodschap interpreteert, wordt sterk beïnvloed door de manier waarop het nieuws wordt geframed. Entman (2020, p. 52) definieert framing als het proces waarbij bepaalde aspecten van de werkelijkheid worden geselecteerd en de aspecten saillant gemaakt worden in een communicatieve tekst. Dit gebeurt om zo bepaalde causale interpretaties, probleemdefinities, aanbevelingen, behandelingen of morele evaluaties van de beschreven aspecten te bevorderen.

Een frame is niet één vaste schrijfmethode, het kan gaan om het gebruik van een afbeelding, een gezegde, of een metafoor. Het gebruik van al deze aspecten kan een journalist helpen om de kern van een probleem of gebeurtenis aan een groot publiek te communiceren. Een frame moet een journalist helpen bij het beschrijven van het nieuws en het begrijpbaarder en inzichtelijker maken voor het publiek (Moy et al., 2016, p.7).

2.7 Het gebruik van genderstereotypen als frame

In de media gaat het gebruik van framing hand in hand met het gebruik van stereotypering. Framing en stereotypen zorgen er beide voor dat het besproken nieuwsonderwerp begrijpbaarder en makkelijker verwerkbaar wordt voor het publiek. Veel voorkomende frames in de media zijn het monotone beeld van gender en ras. Zwarte vrouwen worden in deze frames vaak neergezet als lustobjecten, terwijl witte mannen worden gepresenteerd als held (Brooks & Hébert, 2006, p.299 & p. 304). En zo worden genderstereotypen ook gebruikt door journalisten om het nieuws snel inzichtelijk te maken voor het grote publiek. Echter zijn genderstereotypen een onderdeel van seksisme. Het gebruik van genderstereotypen in media duidt de aanwezigheid van seksisme in de gebruikte frames aan (Brooks & Hébert, 2006, pp.299-301). Seksisme is echter niet uniform, door de verschillende vormen van seksisme kan het moeilijk zijn om de aanwezigheid in nieuws te herkennen. Volgens Glick en Fiske (1996, p. 491) zijn er twee

verschillende vormen van seksisme, namelijk benevolent seksisme en hostile seksisme. Ondanks dat de twee vormen van seksisme verschillende aspecten en uitingen hebben, houden ze allebei genderstereotypen in maatschappij in stand. Benevolent seksisme gaat over het gebruik van oppervlakkige positieve genderstereotypen (Glick & Fiske, 1996, p. 492). Een voorbeeld is het idee dat vrouwen altijd warmte moeten uitstralen. Hostile seksisme verwijst naar de negatieve genderstereotypen, het gaat hierbij over de genderstereotypen die de antipathie naar de genders (maar met name naar vrouwen) in stand houden (Glick & Fiske, 1996, p. 492). Het stereotype dat vrouwen zwak zijn is een voorbeeld van hostile seksisme. Benevolent seksisme laat zien dat er ook positieve genderstereotypen in de media kunnen worden gebruikt, dit draagt bij aan het feit dat stereotypen in het nieuws en de media daardoor soms lastig te herkennen zijn terwijl ze wel de verouderde vrouw-man rolpatronen in stand houden.

Zoals eerder besproken, gebruiken de media genderstereotypen. Het typische beeld van mannen dat in de media wordt neergezet is dat ze niet geïnteresseerd zijn in relaties met hun gezin of buitenstaanders, als carrière gefocust, seksueel agressief, avontuurlijk, intelligent, actief en machtig (Wood, 1994, p. 32). Kijkend naar hoe vrouwen in de media worden afgebeeld, is vaak het tegenovergestelde beeld te zien. Zo worden vrouwen in het algemeen neergezet als huisvrouwen, er wordt geen aandacht aan hun carrière besteed, ze worden neergezet als seksobjecten (die mooi, dun en jong zijn), incompetent, passief, dom en afhankelijk (Wood, 1994, p. 33). Daarnaast zit er ook verschil in hoe de media omgaat met vrouwen en mannen als bronnen. Vrouwen worden in het algemeen geclassificeerd als minder geloofwaardige bronnen (Kitzinger et al., 2008, p.6). Als vrouwen en mannen met hetzelfde expertiseniveau worden geïnterviewd, worden vrouwen structureel geclassificeerd als 'doorsnee geïnterviewden' terwijl de mannen vaker in de categorie van 'expert' worden geplaatst. (Sharda, 2014, p. 44).

Ook de politieke verslaggeving is niet uitgezonderd van het gebruik van genderstereotypen. Op verschillende manieren worden ook in dit gebied van de media deze achterhaalde ideeën in stand gehouden. Bij vrouwelijke politici worden vaak haar 'vrouwelijke' elementen besproken, zoals haar uitstraling, haar haar, welke kleding zij aan heeft, haar moederschap en gezinsleven (Fiig, 2010, pp.42-43). Bij mannelijke politici worden deze 'elementen' vaak niet besproken in de media. Dat vrouwelijke politici anders worden beschreven dan hun mannelijke collega's geldt ook op het gebied van hoe er gekeken wordt naar hoe een vrouwelijke politicus haar positie heeft weten te bemachtigen. Bij vrouwelijke politici in

leiderschapsrollen wordt vaak haar relatie tot andere machtige mannen beschreven in plaats van de politica haar eigen kwaliteiten. Zo blijkt uit Thais onderzoek dat de media het pad van een vrouwelijke politica tot partijleider reduceren tot haar relatie met de vorige minister-president, namelijk haar broer (Sriwimon & Zilli, 2017, p. 141). Haar eigen politieke kwaliteiten werden niet tot amper besproken in de media. Daarnaast worden mannen in media beschreven enkel aan hun functie titel, zoals lijsttrekker, terwijl bij vrouwen vaak hun geslacht wordt aangeduid in hun functie titel, zoals vrouwelijke lijsttrekker (Brescoll, 2016, p.416).

Ook mannelijke politici worden aan de hand van genderstereotypen omschreven. Echter worden mannelijke politici vaak omschreven aan de hand van ‘sterke’ mannelijke genderstereotypen die vaak te maken hebben met leiderschapskwaliteiten. Zo worden mannelijke politici vaak neergezet als ambitieus, onafhankelijk, objectief, competitief, sterke leiders, emotioneel, assertief, agressief, effectief, deskundig, en soms als oneerlijk of onbetrouwbaar (Aaldering & Van der Pas, 2020, p.915). Veel van deze genderstereotypen zouden onder benevolent sekisme kunnen vallen, ze gaan namelijk voornamelijk over positieve kwaliteiten van de mannelijke politici.

Bij dit onderzoek wordt er vanuit gegaan dat in zowel 2012 als in 2023 partijleiders in de Nederlandse kranten aan de hand van genderstereotypen worden omschreven. Echter wordt er wel verwacht dat er een verandering over de elfjarige periode heeft plaatsgevonden met betrekking tot het gebruik van genderstereotypen. De sociale bewegingen zoals MeToo en de WOKE-beweging hebben voor steeds meer bewustwording over genderrollen en verhoudingen in de maatschappij en media gezorgd (Eisele et al., 2022, p.310; Williams, 2022, p.332; Steel, 2023, p.235). Er wordt daarom in dit onderzoek vanuit gegaan dat de aanwezigheid van de genderstereotypen in de politieke verslaggeving is gedaald na de ontwikkelingen van deze bewegingen. Dit leidt tot de volgende zeven hypothesen.

H3: In 2012 en in 2023 worden vrouwelijke lijsttrekkers omschreven in de media aan de hand van vrouwelijke genderstereotypen.

H4: In 2012 en in 2023 worden mannelijke lijsttrekkers omschreven in de media aan de hand van mannelijke genderstereotypen.

H5: In 2012 worden vrouwelijke lijsttrekkers vaker omschreven in de media aan de hand van vrouwelijke genderstereotypen dan in 2023.

H6: In 2012 worden mannelijke lijsttrekkers vaker omschreven in de media aan de hand van mannelijke genderstereotypen dan in 2023.

H7: In 2012 worden vrouwelijke lijsttrekkers vaker omschreven met genderstereotypen in de media dan mannelijke lijsttrekkers.

H8: In 2023 worden vrouwelijke lijsttrekkers vaker omschreven met genderstereotypen in de media dan mannelijke lijsttrekkers.

H9: In 2012 worden vrouwelijke lijsttrekkers vaker omschreven met genderstereotypen in de media dan vrouwelijke lijsttrekkers in 2023.

3. Methode

3.1 Dataverzameling

In dit onderzoek worden twee verschillende aspecten in de berichtgeving over mannen en vrouwen in de Nederlandse politieke verslaggeving onderzocht. Het gaat hierbij om het verschil in media aandacht en de aanwezigheid van genderstereotypen. De politieke verslaggeving die in dit onderzoek wordt geanalyseerd is gebaseerd op Nederlandse krantenartikelen uit vijf kranten, De Telegraaf, de Volkskrant, het NRC Handelsblad, de Trouw en het Algemeen Dagblad (AD).

In de campagneperiode voor de Tweede Kamerverkiezingen is er veel discourse over de partijleiders te vinden. Echter is er geen vaste campagneperiode. Dit onderzoek heeft ervoor gekozen om de 3 maanden voor de verkiezingen te beschouwen als de campagneperiode. Om zo de maximale discourse over de lijsttrekkers te kunnen gebruiken in dit onderzoek, zijn de twee onderzoeksperiodes: 12 juni tot 12 september 2012, en 22 augustus tot 22 november 2023.

De dataset voor dit onderzoek is ontwikkeld door gebruik te maken van AmCAT. AmCAT is een open source computer infrastructuur. Deze infrastructuur kan worden gebruikt voor het uitvoeren van zowel handmatige als automatische analyses op grote schaal (Ngan et al., 2020, p.2). Via AmCAT zijn de datasets opgesteld die bestaan uit krantenartikelen van de onderzochte kranten.

In dit onderzoek zijn acht verschillende lijsttrekkers en hoe zij beschreven worden in de media onderzocht. Het gaat hierbij om twee vrouwelijke en twee mannelijke lijsttrekkers uit zowel 2012 als 2023. De lijsttrekkers zijn terug te vinden in Tabel 1. Er is gekozen om deze lijsttrekkers te onderzoeken omdat de partijen die behoren bij lijsttrekkers qua grootte van de verschillende genders bij de twee verkiezingen relatief met elkaar overeenkomen. Daarnaast is er gekozen om de berichtgeving over 2 lijsttrekkers per gender en onderzoeksperiode te analyseren, zodat er per lijsttrekker meer artikelen gecodeerd kunnen worden. Deze grotere hoeveelheid gecodeerde artikelen per lijsttrekker zorgt voor analyse met meer diepgang. Om er zeker van te zijn dat de datasets alleen artikelen bevatten die gaan over de één van de acht desbetreffende lijsttrekkers zijn zoektermen ontwikkeld. Deze zoektermen bevatten onder andere de namen en partijen van de lijsttrekkers. De zoektermen zijn terug te vinden in Tabel A.1, in Bijlage A. Het gebruik van de zoektermen leverde een dataset aan die bestaat uit 1568 krantenartikelen. In Tabel 2 is het aantal krantenartikelen per krant en onderzoeksperiode terug te vinden.

Tabel 1. *Lijst met de mannelijke en vrouwelijke lijsttrekkers*

Mannelijke lijsttrekkers	Vrouwelijke lijsttrekkers
Alexander Pechtold (D66)	Jolande Sap (Groenlinks, 2012)
Diederik Samsom (PvDA, 2012)	Marianne Thieme (Partij voor de Dieren, 2012)
Rob Jetten (D66, 2023)	Dilan Yesilgöz (VVD, 2023)
Frans Timmermans (GroenLinks-PvDA)	Lilian Marijnissen (SP, 2023)

Tabel 2. *Aantallen van artikelen in de dataset per krant*

Jaar	Krant	Aantal artikelen (N)	Percentage (%)
2012	De Volkskrant	97	6.19
2012	De Telegraaf	175	11.16
2012	Het NRC Handelsblad	104	6.63
2012	De Trouw	77	4.91
2012	Het Algemeen Dagblad	55	3.51
2023	De Volkskrant	242	15.43
2023	De Telegraaf	263	16.77
2023	Het NRC Handelsblad	179	11.42
2023	De Trouw	199	12.69
2023	Het Algemeen Dagblad	177	11.29
Totaal		1568	100

Voordat de analyse plaats kon vinden zijn de precision en recall berekend. De precision meet het percentage het aantal gevonden artikelen door de zoekterm die als betrouwbaar gemarkeerd kunnen worden (Powers, 2020, p.38). Het percentage van het totaal aantal relevante artikelen die daadwerkelijk gevonden zijn kan met de recall berekend worden (Powers, 2020, p.38). Om de meeting zo betrouwbaar mogelijk te doen is een artikel alleen als relevant aangevinkt als de desbetreffende lijsttrekker in het artikel minimaal twee werd benoemd. De precision berekeningen hebben aangetoond dat de betrouwbaarheid gebruikte zoektermen voor het opstellen van de datasets van alle lijsttrekkers uit 2012 100 procent was, wat voldoende is. Voor de zoektermen van de lijsttrekkers uit 2023 waren de resultaten van de precision tussen de 100 procent en 96 procent, wat voldoende is. Het resultaat van de recall berekeningen bij de zoektermen over de lijsttrekkers was bij de lijsttrekkers uit 2012 tussen de 93 procent en 100 procent, wat een zeer goede betrouwbaarheid aan toont. Bij de lijsttrekkers uit 2023 lagen de resultaten van de recall berekeningen tussen de 99 procent en 100 procent, wat ook een zeer goede betrouwbaarheid aantoont. De berekeningen, uitkomsten en zoektermen van de precision en recall zijn terug te vinden in Tabel A.1, A.2, A.3, A.4, A.5 en A.6 Bijlage A. De recall en precision van alle gebruikte zoektermen hebben een hoge score, dit betekent dat de met deze zoektermen vergaarde datasets in het onderzoek gebruikt kunnen worden.

3.2 Onderzoeksmethode

In dit onderzoek wordt een kwantitatieve inhoudsanalyse gebruikt omdat er een grote hoeveelheid krantenartikelen moet worden geanalyseerd. Daarnaast past een kwantitatieve inhoudsanalyse het beste bij de onderzoeksvraag aangezien deze methode kijkt naar hoe vaak specifieke kenmerken voorkomen in artikelen (Krippendorff, 2004, p.412). Bij het gebruik van deze onderzoeksmethode worden resultaten dan ook vergaard door het tellen van hoe vaak bepaalde kenmerken aanwezig zijn in de artikelen. Deze methode resulteert in een objectief en herhaalbaar onderzoek. Echter zijn er verschillende vormen van kwantitatieve inhoudsanalyses die gebruikt kunnen worden. Bij dit onderzoek worden twee verschillende vormen toegepast, namelijk een handmatige inhoudsanalyse en een automatische inhoudsanalyse.

Een handmatige inhoudsanalyse wordt gebruikt om door de onderzoeker zelf (verborgen) kenmerken en thema's uit de artikelen te halen. Het gaat hierbij voornamelijk om kenmerken en

thema's waar context bij nodig is (Lewis et al., 2013, p.8). Via digitaal onderzoek met algoritmes wordt bij een automatische inhoudsanalyse de artikelen geanalyseerd op basis van de aanwezigheid van bepaalde termen (Nunez-Mir et al., 2016, p.1263). Het gebruik van deze methode zorgt ervoor dat de frequenties van voorkomen van verschillende kenmerken en thema's in artikelen gemeten kunnen worden.

Er is gekozen om een combinatie van automatische en handmatige inhoudsanalyse toe te passen omdat ze elkaar aanvullen en daardoor een vollediger beeld kunnen schetsen van de aanwezigheid van genderstereotypen in Nederlandse politieke verslaggeving (Lewis et al., 2013, pp.8-9). Het gebruik van deze twee vormen van kwantitatieve inhoudsanalyse zorgt ervoor dat er inzicht gecreëerd wordt in de frequentie van zowel expliciete als impliciete benoemde genderstereotypen in Nederlandse kranten (Lewis et al., 2013, pp.8-9).

3.3 Operationalisatie automatische inhoudsanalyse

Om te testen of mannelijke lijsttrekkers vaker in de Nederlandse kranten worden besproken, zowel in 2012 als in 2023, dan vrouwelijke lijsttrekkers (H1 en H2) is er een automatische inhoudsanalyse uitgevoerd. Met behulp van de automatische inhoudsanalyse kan de frequentie van het aantal artikelen over de lijsttrekkers worden aangetoond. Om de automatische inhoudsanalyse zo betrouwbaar mogelijk uit te voeren, is er bij elk artikel gekeken naar of de volledige naam (zowel voor- en achternaam) van de lijsttrekker benoemd wordt of de achternaam samen met de partijnaam van de lijsttrekker worden benoemd. Alleen artikelen die aan deze twee criteria voldoen zijn meegenomen in het onderzoek. Nadat de correcte artikelen zijn geselecteerd werd er een telling gedaan, waarbij de hoeveel artikelen elke lijsttrekker besproken werd berekend. Met dit resultaat wordt een verdeling gemaakt van hoe vaak mannelijke lijsttrekkers en hoe vaak vrouwelijke lijsttrekkers in vergelijking met het totaal gepubliceerde nieuws worden besproken.

Door te onderzoeken hoe veel artikelen de partijleiders bespreken ten opzichte van het totaal aantal gepubliceerde nieuwsartikelen, kan er een duidelijker beeld worden geschetst of de frequentie van vrouwelijke lijsttrekkers minder vaak in het nieuws voorkomen dan mannelijke lijsttrekkers.

3.4 Operationalisatie handmatige inhoudsanalyse

Om hypothese 3, 4, 5, 6, 7, 8 en 9 te onderzoeken wordt er gebruikgemaakt van een handmatige inhoudsanalyse. Met gebruik van deze methode wordt er gekeken naar hoe vaak bepaalde genderstereotypen aanwezig zijn in de artikelen. Om dit te testen is er een code instructie ontwikkeld die bestaat uit acht verschillende vragen, over vier mannelijke stereotypen en vier vrouwelijke stereotypen. De genderstereotypen in de media waarop deze acht vragen gebaseerd zijn, zijn gebaseerd op de literatuur van Wood (1994, pp.32-36) en Aaldering & Van der Pas (2020, pp.914-916). Deze genderstereotypen zijn terug te vinden in Tabel 3. Bij elke partijleider wordt er gekeken naar of de genderstereotypen van haar of zijn gender aanwezig zijn in de tekst, en ook of de genderstereotypen van het tegenovergestelde geslacht aanwezig zijn. Als het genderstereotype aanwezig was bij het beschrijven van de partijleider, dan beantwoordde de codeur ja op de vraag over dat genderstereotype. In één artikel kunnen meerdere genderstereotypen worden gebruikt, de codeur kan dan ook ja antwoorden op elke vraag van de aanwezige genderstereotypen.

Tabel 3. *Genderstereotypen in de media per geslacht (Wood, 1994, pp.32-36) (Aaldering & Van der Pas, 2020, pp.914-916)*

Mannelijke genderstereotypen	Vrouwelijke genderstereotypen
Actieve	Passief
Avontuurlijke	Jong
Machtig	Knap
Seksueel agressief	Seksobjecten
Rationeel	Afhankelijk
Slim	Dom
Emotieloos	Gedreven door emoties
Competent	Incompetent
Niet geïnteresseerd in relaties met andere mensen of gezin	Huisvrouwen
Er wordt gefocust op zijn carrière	Er wordt gefocust op haar persoonlijke leven

Kijkend naar Tabel 3 en de literatuur van Aaldering & Van der Pas (2020, pp.914-916) en Wood (1994, pp.32-36) zijn er in de genderstereotypen vier tegenstellingen op te maken. Het gaat hierbij om: seksobject versus seksueel agressie, passief versus actief, incompetent versus competent en een focus op het privé leven versus een focus op de carrière. Deze vier tegenstellingen zijn de basis voor de code instructie van dit onderzoek.

Twee verschillende onafhankelijke codeurs hebben de betrouwbaarheid van de code instructie getest door middel van een steekproef van honderd artikelen die gecodeerd zijn. De resultaten van de codering door deze twee codeurs zijn gebruikt voor het berekenen van de Cohen's Kappa toets.

De Cohen's Kappa toets toont aan of allebei de codeurs de codeerinstructie op dezelfde manier hebben geïnterpreteerd en uitgevoerd. De berekeningen van de intercodeursbetrouwbaarheid zijn terug te vinden in Tabel A.7, A.8, A.9, A.10, A.11, A.12, A.13 en A.14 in Bijlage A.

De Cohen's Kappa toets heeft aangetoond dat alle onderzochte stereotypen betrouwbaar zijn en in dit onderzoek kunnen worden meegenomen. De genderstereotypen 'actief', 'seksueel agressief', 'carrière', 'competent', 'privé leven' en 'incompetent' zijn zeer betrouwbaar gebleken met een score van boven de 0.80. De genderstereotypen 'passief' en 'seksueel object' zijn ook als betrouwbaar uit de Cohen's Kappa toets gebleken, echter hadden ze wel een lagere score. Beide stereotypen hebben een score van boven de 0.60, dus kunnen ze alsnog meegenomen worden in het onderzoek. De lagere scores van 'passief' en 'seksueel object' kunnen verklaard worden doordat bij het coderen van een steekproef van vijftig artikelen de stereotypen minimaal aanwezig waren. Ondanks de lagere scores worden de stereotypen meegenomen in het onderzoek, ook doordat bestaande literatuur heeft aangetoond dat deze twee genderstereotypen aanwezig zijn in de media van andere landen en ze daar ook als betrouwbaar uit de test kwamen (Wood, 1994, pp.32-36; Aaldering & Van der Pas, 2020, pp.914-916). In Tabel 4 is de Cohen's Kappa en de codeerinstructie van elk genderstereotype terug te vinden.

Tabel 4. *Codeerinstructie en intercodeurbetrouwbaarheid*

Mannelijke genderstereotype	De vraag	Toelichting	Cohen's Kappa
Actief	Wordt de lijsttrekker omschreven als een actief persoon? (Ja = 1; Nee = 0)	Denk hierbij aan avontuurlijk en machtig.	0.875
Seksueel agressief	Wordt de lijsttrekker omschreven als een seksueel agressief persoon? (Ja = 1; Nee = 0)	Denk hierbij aan of de lijsttrekker wordt omschreven als dominant ten opzichte van zijn partner	1.000

of collega's.

Carrière	Wordt er in de artikelen gesproken over de carrière van de lijsttrekker in plaats van het privéleven? (Ja = 1; Nee = 0)	Bijvoorbeeld, gaat het in de artikelen over voorgaande functies van de lijsttrekker of andere stappen in de carrière van de lijsttrekker?	0.868
Competent	Wordt de lijsttrekker omschreven als competent? (Ja = 1; Nee = 0)	Denk hierbij aan rationeel, emotioneel en slim.	0.887

Vrouwelijke genderstereotypen	De vraag	Toelichting	Cohen's Kappa
Passief	Wordt de lijsttrekker omschreven als een passief persoon? (Ja = 1; Nee = 0)	Denk hierbij aan of de lijsttrekker geen eigen mening heeft of een rol op de achtergrond lijkt te vervullen.	0.655
Seksueel object	Wordt de lijsttrekker omschreven als een seksueel object? (Ja = 1; Nee = 0)	Denk hierbij aan of de lijsttrekker wordt omschreven aan de hand van onderdanigheid, uiterlijke kenmerken, of kledingkeuze.	0.785
Privé leven	Wordt er in de artikelen gesproken over het privéleven van de lijsttrekker in plaats van de carrière?	Bijvoorbeeld, gaat het in de artikelen over persoonlijke zaken uit het leven van de lijsttrekker, zoals het gezin?	0.878

(Ja = 1; Nee = 0)

Incompetent

Wordt de lijsttrekker
omschreven als
incompetent?
(Ja = 1; Nee = 0)

Denk hierbij aan
afhankelijk, dom, en
gedreven door emoties.

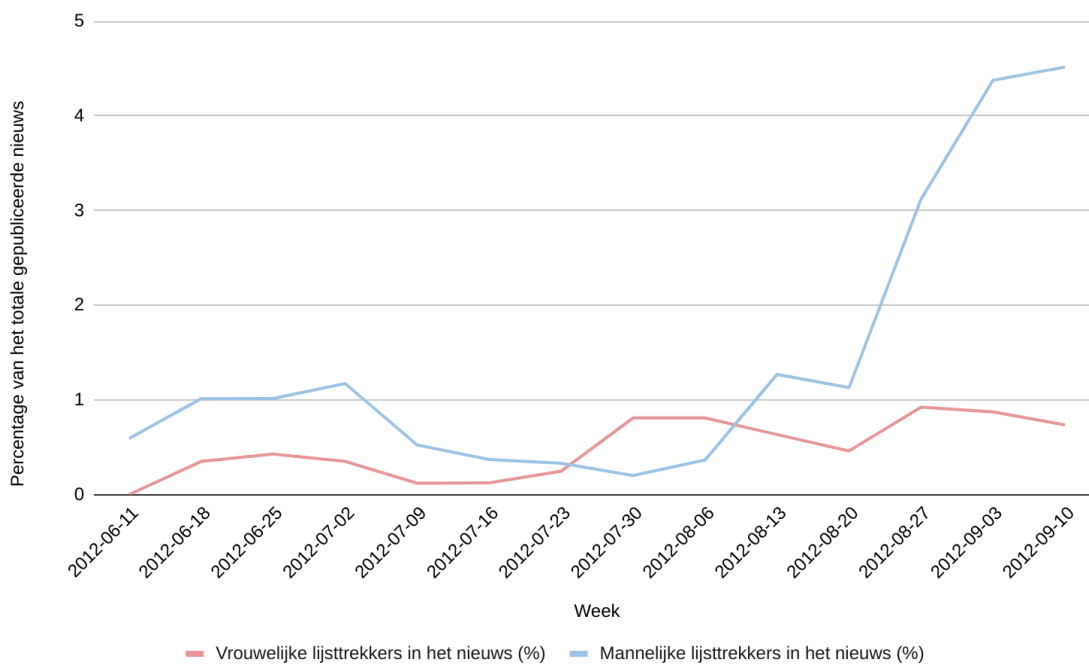
0.878

4. Resultaten

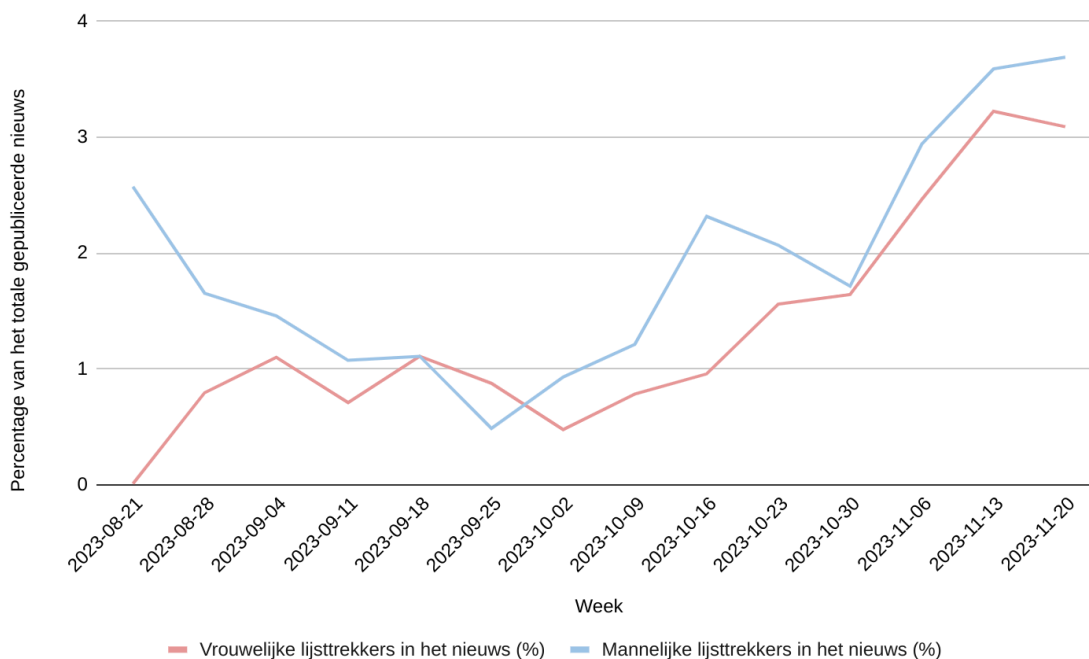
4.1 Hoeveelheid media aandacht over mannelijke en vrouwelijke lijsttrekkers

Een eerste indicatie van *Othering* van vrouwelijke politici in de media kan gevonden worden in het verschil van media aandacht over mannelijke en vrouwelijke politici. Onderzoeken naar media aandacht in andere landen hebben aangetoond dat vrouwelijke politici structureel minder media aandacht krijgen dan hun mannelijke collega's (Vos, 2013, p.403; Baitinger, 2015, p.587; Harmer & Southern, 2019, p.106; Harmer, 2021, p.5). Als de Nederlandse politieke verslaggeving minder aandacht aan vrouwelijke politici besteedt, kan dat duiden op de aanwezigheid van *Othering* doordat vrouwen niet als even nieuwswaardig worden beschouwd.

Voor de analyse over het verschil in de hoeveelheid nieuws dat gepubliceerd wordt over mannelijke en vrouwelijke lijsttrekkers, is een automatische inhoudsanalyse toegepast. Door het gebruik van de automatische inhoudsanalyse kan de verhouding met het totaal aantal gepubliceerde artikelen gedurende de twee onderzoeksperioden worden onderzocht. Uit de automatische inhoudsanalyse is gebleken dat er tijdens de drie maanden aanloop naar de verkiezingen, in zowel 2012 als in 2023, consistent meer artikelen worden gepubliceerd over mannelijke partijleiders dan over vrouwelijke partijleiders, dit is terug te vinden in Figuur 1. Het volledige overzicht van de hoeveelheid gepubliceerde nieuws over mannelijke en vrouwelijke lijsttrekkers in verhouding met het totaal gepubliceerde nieuws kan bekeken worden in Tabel B.1 in Bijlage B

Figuur 1. Percentage van de hoeveelheid gepubliceerde artikelen over mannelijke en vrouwelijke lijsttrekkers van het totaal gepubliceerde nieuws per week in 2012.

Figuur 2. Percentage van de hoeveelheid gepubliceerde artikelen over mannelijke en vrouwelijke lijsttrekkers van het totaal gepubliceerde nieuws per week in 2023.

Figuur 1 & 2 illustreren het percentage van de gepubliceerde artikelen dat de mannelijke en vrouwelijke lijsttrekkers bespraken in verhouding met het totaal aantal gepubliceerde artikelen. Bij de automatische analyse is ook gebruikgemaakt van een t-test. De t-test heeft aangetoond dat het verschil media aandacht tussen vrouwelijke en mannelijke partijleiders in zowel 2012 als in 2023 significant is ($t(46) = 2.72, p = .009$). Dit houdt in dat hypothese H1 kan worden aangenomen. Zowel in 2012 als in 2023 krijgen mannelijke lijsttrekkers meer media aandacht dan vrouwelijke lijsttrekkers. Deze resultaten komen overeen met voorgaand onderzoek naar het verschil in media aandacht tussen vrouwelijke politieke kandidaten en mannelijke kandidaten (Vos, 2013, p.403; Baitinger, 2015, p.587; Harmer & Southern, 2019, p.106; Harmer, 2021, p.5)).

Uit Figuur 1 & 2 valt ook op te maken dat er een trend te zien is in de hoeveelheid nieuws over de vrouwelijke en mannelijke lijsttrekkers. De pieken en dalen van zowel de vrouwelijke lijsttrekkers als die van de mannelijke lijsttrekkers lijken in beide onderzoeksperiodes gelijk op te gaan. Om erachter te komen of er een correlatie aanwezig is met de trend van de pieken en dalen in de hoeveelheid nieuws over de mannelijke en vrouwelijke lijsttrekkers, is er een correlatie test uitgevoerd. De correlatie bleek significant te zijn ($t(192) = 5.52, p > .001$). Dit houdt in dat er op hetzelfde moment meer nieuws over zowel mannelijke als vrouwelijke lijsttrekkers wordt gepubliceerd in beide onderzoeksperiodes. Hieruit valt op te maken dat mannelijke en vrouwelijke lijsttrekkers op dezelfde momenten tijdens de campagneperiode als nieuwswaardig worden beschouwd.

Hypothese 2 stelt dat in 2012 mannelijke lijsttrekkers meer media aandacht krijgen dan vrouwelijke lijsttrekkers in vergelijking met 2023. Om dit te analyseren zijn de gemiddelden van het aantal gepubliceerde artikelen bij mannelijke en vrouwelijke lijsttrekkers per onderzoeksperiode berekend. Hieruit is gebleken dat er in 2012 per week gemiddeld 9.36 artikelen over vrouwelijke lijsttrekkers en 31.93 artikelen over mannelijke lijsttrekkers werden gepubliceerd. Er werden in 2012 gemiddeld 22.57 artikelen per week meer gepubliceerd over mannelijke lijsttrekkers dan over vrouwelijke lijsttrekkers. Een t-toets heeft aangetoond dat dit een significant verschil is ($t(14) = 2.55, p = .023$). In 2023 werden er per week gemiddeld 39.57 artikelen over vrouwelijke lijsttrekkers gepubliceerd en 54.07 artikelen over mannelijke lijsttrekkers. Er werden per week gemiddeld 14.5 artikelen meer gepubliceerd over mannelijke

lijsttrekkers dan over vrouwelijke lijsttrekkers. Dit bleek geen significant verschil ($t(26) = 1.99, p = .057$). Deze resultaten zijn terug te vinden in Tabel 5. In 2012 liggen de gemiddelde aantal artikelen dat over mannelijke en vrouwelijke lijsttrekkers gepubliceerd wordt verder uit elkaar dan in 2023. Dit betekent dat hypothese H2 kan worden aangenomen. Mannelijke lijsttrekkers worden in 2012 vaker in de media besproken dan vrouwelijke lijsttrekkers in vergelijking met 2023. Dit resultaat is ook in lijn met Bennett's index (1990, pp.108-110), waarin staat dat mannelijke politici meer media aandacht krijgen omdat zij vaker aan het hoofd van grotere partijen staan. Dit kan ook een verklaring zijn voor het verschil in media aandacht in 2023 kleiner is dan in 2012. In 2023 is Yesilgöz namelijk lijsttrekker van de VVD, één van de grootste partijen van Nederland. De vrouwelijke lijsttrekkers uit 2012 waren allebei lijsttrekker van een kleine tot middelgrote partij. Een verklaring voor de grotere media aandacht voor vrouwelijke lijsttrekkers in 2023 zou dus partij grote kunnen zijn.

Hypotheses 1 en 2 hebben aangetoond dat *Othering* van vrouwen aanwezig is in de media aandacht. Vrouwen krijgen in de Nederlandse politieke verslaggeving structureel minder media aandacht. Hierdoor worden mannen en vrouwen niet gelijk behandeld en wordt (in)direct het beeld aan het publiek overgebracht dat vrouwelijke politici niet de norm zijn (Harmer, 2021, p.5).

Tabel 5. *Gemiddelden en standaarddeviaties van de hoeveelheid nieuws over mannelijke en vrouwelijke lijsttrekkers per week gedurende de campagneperiode.*

	Gemiddelde media aandacht	SD
Vrouwelijke lijsttrekkers 2012	9.36	7.32
Mannelijke lijsttrekkers 2012	31.93	32.33
Vrouwelijke lijsttrekkers 2023	39.57	19.29
Mannelijke lijsttrekkers 2023	54.07	19.23

4.2 De manier waarop vrouwelijke lijsttrekkers worden omschreven in de kranten

Een andere manier waarop *Othering* aanwezig kan zijn in de media, is in het gebruik van genderstereotypen bij het omschrijven van vrouwen. *Othering* is het creëren van groepen op basis van stereotypen (Thomas-Olalde & Velho, 2011, p.27, pp.31-32). Als de media vrouwelijke lijsttrekkers dus aan de hand van hun genderstereotypen omschrijft, kan dit duiden op aanwezigheid van *Othering*.

Om te onderzoeken of vrouwelijke lijsttrekkers, zowel in 2012 als in 2023, aan de hand van traditioneel vrouwelijke genderstereotypen worden omschreven in kranten, heeft er een handmatige inhoudsanalyse plaatsgevonden. Deze analyse is gebaseerd op een steekproef van vijftig krantenartikelen per vrouwelijke lijsttrekker die handmatig geanalyseerd en gecodeerd zijn op de aanwezigheid van de vrouwelijke genderstereotypen uit de literatuur van Aaldering & Van der Pas (2020, pp.914-916) en Wood (1994, pp.32-36). Deze genderstereotypen zijn terug te vinden in Tabel 4.

Tabel 6. *Percentage van voorkomen van vrouwelijke genderstereotypen bij vrouwelijke lijsttrekkers in Nederlandse media in 2012 en 2023*

	Vrouwelijke lijsttrekkers 2012	Vrouwelijke lijsttrekkers 2023
	(%)	(%)
Passief	5	1
Seksueel object	8	9
Privé leven	8	13
Incompetent	23	14
Totaal	44	37

Het handmatige coderen van honderd artikelen over de lijsttrekkers Sap en Thieme heeft aangetoond dat zij het vaakst worden omschreven aan de hand van het genderstereotype ‘incompetent’. In 23 artikelen werd dit genderstereotype gebruikt, zoals geïllustreerd in Tabel 6.

Zo werd Jolande Sap in De Telegraaf neergezet als een slechte leider: “Bij de slechtst scorende leiders voeren Jolande Sap, Arie Slob en Sybrand Buma de boventoon” en “Sap is de slechtste leider, heeft de minste wijsheid en is het minst vertrouwenwekkend” (Bode, 2012, september 3, p.4). Door deze zin wordt Sap haar intelligentie en competentie in twijfel getrokken. Ook worden zowel Sap als Thieme in een ander artikel van De Telegraaf wat verschillende lijsttrekkers bespreekt niet omschreven als partijleiders, maar als “de meisjes Sap en Thieme” (Smit, 2012, september 5, p.2). Door de volwassen vrouwen hier neer te zetten als meisjes, wordt het idee gewekt dat ze allebei nog jong en onnozel zijn, en dus niet geschikt zijn als leider (Dolan, 2014, p.55).

De vrouwelijke genderstereotype ‘seksueel object’ en ‘privé leven’ kwamen allebei in 8 artikelen voor. In een artikel dat de kwaliteiten van alle lijsttrekkers bespreekt worden mannelijke lijsttrekkers omschreven aan de hand van mentale kwaliteiten, zoals door tastbaarheid en betrouwbaarheid, en wordt de vrouwelijke lijsttrekker omschreven aan haar uiterlijk: “Geert Wilders wordt beschouwd als de meest doortastende en moedigste politicus, Arie Slob (ChristenUnie) is de betrouwbaarste” en “De meest aantrekkelijke lijsttrekker is Jolande Sap.” (Bode, 2012, september 3, p.4). In een artikel van het NRC wordt er over zowel Sap als Thieme gesproken over hun kledingkeuze en hun uitstraling: “De passie in hun ogen, hun taal, de waarschijnlijkheid van kleding zonder effen stropdas, het was draaglijker geweest. Hun ideeën hadden er ook nog wel bij gekund” (Chavannes, 2012, augustus 31, p.4). In beide artikelen worden de vrouwelijke lijsttrekkers omschreven aan de hand van hun uiterlijk in plaats van hun andere kenmerken, dit doelt erop dat de vrouwelijke lijsttrekkers geen andere kwaliteiten bezitten. Het vrouwelijke genderstereotype ‘privé leven’ kwam vooral vaak voor in interviews. Gestuurd door de vragen van de journalist vertellen de lijsttrekkers over delen van hun privé leven. Zo gaf Sap aan tijdens een interview met het NRC hoe ze tijdens haar jeugd dierenarts wilde worden omdat ze vroeger anderhalf uur per dag met dieren spenderen: “Op de basisschool was ik 's ochtends anderhalf uur met de dieren bezig. Mijn ouders hadden een kroeg, dus die sliepen nog. Ik liep in het donker met de hond, lag voor de kachel met de poes” (Staps, 2012, augustus 18, p.10).

Het vrouwelijke genderstereotype ‘passief’ werd maar in 5 van de honderd artikelen gevonden. In een artikel van het NRC worden Sap en Thieme neergezet als politici die eigenlijk een passieve rol hebben omdat ze nog niet mee kunnen doen met de ‘grote spelers’: “Ja,

Marianne Thieme en Jolande Spa zien de hele wereld en willen 'm redden, maar zij hebben te weinig virtuele zetels om vaak dichtbij de microfoon te mogen staan” (Chavannes, 2012, september 1, p.4). Hierdoor wordt het gevoel bij de lezers gecreëerd dat Sap en Thieme meer een rol op de achtergrond spelen in vergelijking met de mannelijke lijsttrekkers.

Het handmatige coderen van artikelen over de lijsttrekkers Yesilgöz en Marijnissen heeft aangetoond dat ook in 2023 vrouwelijke lijsttrekkers het vaak worden omschreven aan de hand van het vrouwelijke genderstereotype ‘incompetent’. In 14 artikelen werden Yesilgöz en Marijnissen aan de hand van dit genderstereotype omschreven. Zo heeft het Algemeen Dagblad het over kennis vermogen van Yesilgöz in een artikel: “mensen vinden haar wel sympathiek, maar betwijfelen of ze voldoende dossierkennis heeft” (Peer & Timmer, 2023, oktober 21, p.7). En in een ander artikel van het Algemeen Dagblad wordt besproken hoe geen van de lijsttrekkers geschikt is als premier en wordt Marijnissen neergezet als het onnozelen hulpje van Sinterklaas: “De Klimaatpaus wordt Klimaatpiet en Marijnissen gaat door als Cadeautjespiet” (Kruitbosch, 2023, november 16, p.9). Door Marijnissen neer te zetten als Piet in plaats van als een leider, duidt de schrijver op haar incompetentie voor het premierschap.

Het vrouwelijke genderstereotype wat daarna het meeste voorkwam bij het omschrijven van de vrouwelijke lijsttrekkers in 2023 was ‘privé leven’. In 13 artikelen werd dit genderstereotype gebruikt. Een artikel van De Telegraaf besprak hoe alle mogelijke premiers voor ‘alle’ Nederlanders moeten zijn. Echter besprak dit artikel de sportclubs die Yesilgöz en Marijnissen supportten en gaf dit als reden dat zij hierdoor geen geschikte premiers zouden zijn: “Hoeveel verkiezingen heeft de SP achtereen verloren omdat Lilian Marijnissen uitgesproken Feyenoord-fan is.” en “hardcore Ajax-fan Dilan Yesilgöz-Zegerius, is voorgedragen voor de bestuursraad van Ajax. Nou, dat was het dan. Dilan wordt geen minister-president. Dat gaat niet.” (Peereboom Voller, 2023, september 8). In dit artikel wordt het privé leven van de twee lijsttrekkers gebruikt als reden waarom zij geen geschikte leiders zouden zijn. Ook wordt het privé leven van de lijsttrekkers wat in de tv-debatten naar buiten is gekomen in de kranten na besproken. Zo gaat een tv-recensie van het NRC in op hoe de man van Yesilgöz aanwezig was in de zaal van College Tour: “Haar echtgenoot komt wel aan het woord, René Zegerius–ras-Amsterdammer en onlangs toegetreten tot de bestuursraad van voetbalclub Ajax. Hij vindt haar liefdevol en aandachtig, vertelt dat ze koken noch zingen kan en bewondert haar ambitie” (Koelewijn, 2023, september 26, p.6).

In 9 artikelen werden de twee lijsttrekkers omschreven aan de hand van het vrouwelijke genderstereotype ‘seksueel object’. Zo beschrijft een artikel van de Volkskrant hoe partijleiders aanwezig waren in verschillende tv programma’s. Als de komst van de lijsttrekkers bij Vandaag Inside wordt besproken, gaat het niet om de inhoud van het slotdebat maar om hoe Johan Derksen en Gijp, Yesilgöz en Marijnissen objectiviceerden: “Dilan Yesilgöz schuift daags voor het slotdebat aan bij Vandaag Inside. Johan Derksen vindt het in ieder geval prettiger om naar te kijken dan naar Rutte of 'die van de ChristenUnie'.” en “Gijpie zegt wel een kunstje te kunnen op die Marijnissen.” (Runderkamp, & Hendriksen, 2023, oktober 27, p.21). Door verder de inhoud van het slotdebat niet te bespreken, worden beide lijsttrekkers opnieuw als seksuele objecten neergezet.

Het vrouwelijke genderstereotype ‘passief’ is maar in één van de honderd artikelen naar gevonden. In een tv-debats analyse van de Volkskrant wordt Marijnissen geïntroduceerd als een lijsttrekker die niet zo groot is als de andere lijsttrekkers: “Met dank aan de afzegging van Timmermans en Omtzigt mag Marijnissen, die in eerste instantie was afgefallen omdat de SP te laag scoort in de peilingen, alsnog deelnemen aan het debat.” (Hoffs, 2023, november 14, p.9). Door te zeggen dat Marijnissen niet groot genoeg was om mee te doen met het debat wordt de indruk gewekt dat ze geen verschil kan maken ten opzichte van de andere aanwezige lijsttrekkers en dat ze dus meer op de achtergrond staat. Zoals in Tabel 6 is aangetoond worden Sap, Thieme, Yesilgöz en Marijnissen aan de hand van vrouwelijke genderstereotype omschreven in de media. Dit betekent dat hypothese H3 kan worden aangenomen. Deze resultaten zijn in lijn met de literatuur over *Othering*, de groep vrouwen wordt in de media omschreven aan de hand van de stereotypen die bij hun groep passen (Thomas-Olalde & Velho, 2011, p.27, pp.31-32). Daarnaast zijn behalve ‘privé leven’ alle vrouwelijke genderstereotypen vormen van hostile seksisme (Glick & Fiske, 1996, p. 492). Dit houdt in dat vrouwelijke lijsttrekkers vaak met negatieve stereotypen omschreven worden. Het gebruik van deze vorm van genderstereotypering draagt bij aan de antipathie naar vrouwen, en zet vrouwen weg als een negatieve groep (Glick & Fiske, 1996, p. 492). Er kan dus over een vorm van *Othering* worden gesproken.

Hypothese H5 stelt dat in 2012 vrouwelijke lijsttrekkers vaker worden omschreven in de media aan de hand van vrouwelijke genderstereotypen dan in 2023. Om dit te onderzoeken zijn de resultaten van de handmatige analyse over het gebruik van vrouwelijke genderstereotypen bij vrouwelijke lijsttrekkers in 2012 en 2023 tegenover elkaar gezet, deze resultaten zijn terug te

vinden in Tabel 6. Een t-toets heeft aangetoond dat het verschil in de hoeveelheid genderstereotypen niet significant is ($t(195) = 0.74, p = .459$). Vrouwelijke lijsttrekkers worden in 2012 vaker omschreven aan de hand van de genderstereotypen ‘passief’ en ‘incompetent’ dan in 2023. Echter worden vrouwelijke partijleiders in 2023 vaker in combinatie met de genderstereotypen ‘seksueel object’ en ‘privé leven’ besproken dan in 2012. Van de 100 handmatig gecodeerde artikelen over de vrouwelijke lijsttrekkers in 2012 wordt in 44 gevallen gebruikgemaakt van vrouwelijke genderstereotypen. In de 100 gecodeerde artikelen van 2023 komen vrouwelijke genderstereotypen 37 keer voor. Ondanks dat het geen significant verschil is, kan in het algemeen worden vrouwelijke lijsttrekkers in 2012 dus vaker omschreven aan de hand van vrouwelijke genderstereotypen in vergelijking met 2023. Hypothese H5 kan dus worden aangenomen. Door de sociale bewegingen van de afgelopen jaren zou er meer aandacht zijn voor hoe vrouwen worden behandeld, dit zou dus ook duiden op een afname in het gebruik in genderstereotypen. Dit is in lijn met de verwachte effecten van de MeToo-beweging en de WOKE-beweging (Eisele et al., 2022, p.310; Williams, 2022, p.332; Steel, 2023, p.235).

4.3 De manier waarop mannelijke lijsttrekkers worden omschreven in de kranten

Om te weten of er *Othering* van vrouwen in de Nederlandse media plaatsvindt, is het ook belangrijk om te onderzoeken hoe er over mannen wordt geschreven. Mannelijke lijsttrekkers kunnen in de media omschreven worden aan de hand van mannelijke genderstereotypen. Als de media zowel mannelijke als vrouwelijke lijsttrekkers omschrijven aan de hand van hun genderstereotypen, kan het echter ook duiden op benevolent seksisme en hostile seksisme (Glick & Fiske, 1996, p. 492). Dit houdt in dat de media vrouwen niet neerzet als een *Other*, maar zowel mannen als vrouwen vanuit een seksistisch oogpunt in de media omschrijven.

Een handmatige analyse is gebruikt om te onderzoeken of mannelijke lijsttrekkers, in 2012 en in 2023, aan de hand van traditionele mannelijke genderstereotypen worden omschreven in de Nederlandse media.

Tabel 7. *Percentage van voorkomen van mannelijke genderstereotypen bij mannelijke lijsttrekkers in Nederlandse media in 2012 en 2023*

	Mannelijke lijsttrekkers 2012	Mannelijke lijsttrekkers 2023
	(%)	(%)
Actief	20	20
Seksueel agressief	0	3
Carrière	5	27
Competent	15	14
Totaal	40	64

Tijdens de verkiezingen van 2012 worden mannelijke lijsttrekkers het vaakst met het mannelijke genderstereotype ‘actief’ omschreven. Dit gebeurde in 20 verschillende artikelen en is terug te vinden in Tabel 7. Zo wordt in een artikel van Trouw op drie verschillende manieren bedoeld op hoe ‘machtig’ Diederik Samsom aan het worden is, een voorbeeld hier van is het citaat: “In de politieke arena zien we nu Rutte, huidig leider, en Samsom, die helemaal aan dat beeld van jeugdige, krachtige uitdager voldoet.” (Oomen, 2012, september 3, p.4). Ook wordt Samsom in een artikel van De Telegraaf al uitgeroepen als volgende premie: “Zodat Diederik Samsom al voor 't tellen van de stemmen tot baas van het land gekroond kan worden.” (Dijkstra, 2012, september 7, p.5).

In 15 artikelen was het mannelijke genderstereotype ‘competent’ aanwezig. In een artikel van de Trouw bespreekt hoe de schrijver van het artikel eerst een zwevende kiezer was, maar door de veranderingen en kwaliteiten van Pechtold nu weet waar hij op moet stemmen: “Samsom dus. Intelligent, scherp, iemand die de cijfers wel doorgrondt.” en “Ik ben duidelijk 'slachtoffer' van een paar effectieve communicatie trucs van Samsom en zijn campagne team.” (Oomen, 2012, september 3, p.4).

Ook werd in 5 van de 100 artikelen het mannelijke stereotypen ‘carrière’ gebruikt bij het omschrijven van de mannelijke lijsttrekkers. Zo wordt in een artikel van De Telegraaf waarin een kappersbezoek van Pechtold bijgewoond wordt besproken hoe de kapster Pechtold in al zijn verschillende carrière stappen heeft meegemaakt: “Alexander Pechtold is nog een jonge student

als hij eind jaren tachtig voor het eerst bij Sarine in de stoel belandt.” en “ Pechtold maakt in die jaren carrière in de Leidse politiek, eerst als raadslid, later als wethouder.” (Geknipt als premier, 2012, p.31).

In de campagneperiode van 2023 werden mannelijke lijsttrekkers het vaakst aan het mannelijke genderstereotype ‘carrière’ omschreven, in de 100 gecodeerde artikelen kwam het 27 keer voor, zoals geïllustreerd in Tabel 7. Dat dit mannelijke genderstereotype vaak voorkwam bij mannelijke lijsttrekkers in 2023 kan deels verklaard worden door de voorgaande functie die de lijsttrekkers hadden bekleed. Zo gaan veel artikelen die Frans Timmermans zijn carrière benoemen over zijn voorgaande functie als klimaat-Eurocommissaris. Een artikel van De Telegraaf dat de stikstof crisis en de implicaties voor Nederland daarvan behandelt, het verschil van Timmermans zijn standpunten als Eurocommissaris en als partijleider bespreekt: “Het oorspronkelijke voorstel van toenmalig Eurocommissaris Frans Timmermans zorgde voor een splijtzwam in het Europees Parlement.” en “Opvallend is dat PvdA/GL-lijsttrekker Timmermans juist water bij de wijn wil doen als het gaat om het stikstof standpunt van de linkse wolk.” (Bakker, 2023 november 9, p.11). Ook bij Rob Jetten wordt regelmatig de functie benoemd die hij bekleedde toen Sigrid Kaag het van hem overnam als partijleider van D66 in 2022 en 2023. De Volkskrant benoemd in een artikel over hoe Jetten voorkomt in de media tijdens de campagne tijd ook zijn voorgaande functie: “Goed, de lijsttrekker van D66 (en demissionair minister voor Klimaat en Energie) was natuurlijk nooit echt weg, en nu hij terug is van nooit-weggeweest, ziet hij er eigenlijk ook gewoon nog precies zo uit als in de prehistorisch aanvoelende pre-campagnetijd.” (Bem, 2023 november 18, p.20).

Ook het mannelijke genderstereotype ‘actief’ kwam vaker voor in de gecodeerde artikelen. In 20 artikelen werden Timmermans en Jetten aan de hand van dit stereotypen omschreven. In de Volkskrant wordt besproken hoe Jetten op het einde van de campagneperiode een steeds grotere rol ging spelen en dat zijn houding dat ook aantoonde: “Maar vooralsnog is het alsof dat alles niet langer aan Jetten kleeft. Voor het lijsttrekkers interview in de Volkskrant liet hij zich vastberaden, armen over elkaar, fotograferen.” (Bem, 2023 november 18, p.20). Het AD bespreekt hoe het lijkt alsof de macht Timmermans naar het hoofd stijgt: “Is er nou helemaal niemand die de stuitende arrogantie van Frans Timmermans, de leider van GroenLinks-PvdA, eens aanklaart? Het kan toch niet zo zijn dat hij bepaalt wat Omtzigt wel of niet beslist of op welk tijdstip.” (Trapman, 2023, november 13, p.11).

Het mannelijke genderstereotype ‘competent’ was aanwezig in 14 artikelen. In een artikel van het Trouw wordt de campagne van Timmermans onder de loep genomen, hierbij wordt ook besproken hoe de kiezers Timmermans zien: “Ik snap het wel... je ziet in de waarderingscijfers: hij is bekwaam en slim, maar vertrouwen we hem ook?” (Kieskamp, 2023, 11 november, p.7). Ondanks dat in dit artikel kritisch gekeken wordt naar hoe Timmermans wordt gezien door de bevolking wordt er erkend dat het een slimme en competente man is. Ook bij lijsttrekker Jetten wordt in artikelen besproken hoe hij deze verkiezingen competent overkomt: “In het staartje van de campagne is Jetten overal bij en hij maakt in de debatten en interviews doorgaans een sterke indruk. Hij bezit een goede dossierkennis (en niet alleen van klimaatgerelateerde zaken), laat zich niet gauw van de wijs brengen en geeft geen standaard dichtgetimmerde antwoorden. Daar komt bij dat hij zelfverzekerd en ongedwongen overkomt.” (Bem, 2023 november 18, p.20).

Het mannelijke genderstereotype ‘seksueel agressief’ kwam het minst vaak voor, dit genderstereotype werd in 3 artikelen gevonden. In geen enkele van de 3 gevallen waarin dit genderstereotype voorkwam ging het over een seksuele dominante houding, echter werd wel opvallende dominantie houding naar andere collega’s benoemd. In een artikel van de Volkskrant werd Timmermans neergezet als een man die het gevecht met Omtzigt wil aangaan: “De komende dagen zal Timmermans zichzelf meer gaan neerzetten als de straatvechter die niet bang is om de confrontatie met Omtzigt aan te gaan, is te horen in zijn entourage.” (Righton, 2023, 11 november, p.4). Lijsttrekker Rob Jetten werd in geen enkel van de 50 gecodeerde artikelen omschreven aan de hand van dit genderstereotype.

De handmatige analyse heeft aangetoond dat in zowel 2012 als in 2023 mannelijke lijsttrekkers omschreven worden aan de hand van mannelijke genderstereotypen. Hypothese H4 kan worden aangenomen. Dat mannelijke politici aan de hand van mannelijke genderstereotypen worden omschreven is in lijn met de bestaande literatuur (Brescoll, 2016, p.417; Aaldering & Van der Pas, 2020, p.915). Ook zijn behalve het mannelijke genderstereotype ‘seksueel agressief’, alle andere drie mannelijke genderstereotypen vormen van benevolent sekisme (Glick & Fiske, 1996, p. 492). ‘Carrière’, ‘actief’ en ‘competent’ duiden allemaal positieve karaktereigenschappen aan. In de media worden mannelijke lijsttrekkers dus het vaakst beschreven aan de hand van genderstereotypen die positief beeld bij het publiek creëren.

Hypothese H6 stelt dat in 2012 mannelijke lijsttrekkers vaker worden omschreven in de Nederlandse media aan de hand van mannelijke genderstereotypen dan in 2023. In beide jaren

worden mannelijke lijsttrekkers 20 keer omschreven aan de hand van het mannelijke genderstereotype ‘actief’, dit is terug te zien in Tabel 7. Het mannelijke genderstereotype ‘seksueel agressief’ kwam in de 100 gecodeerde artikelen voor de mannelijke lijsttrekkers uit 2012 niet voor, en in de artikelen over 2023 werd het genderstereotype maar in 3 artikelen gevonden. In 2023 werden mannelijke lijsttrekkers beduidend vaker omschreven aan de hand van hun carrière dan in 2012. Alleen het mannelijke genderstereotype ‘competent’ werd vaker toegepast bij het bespreken van mannelijke lijsttrekkers in 2012 dan in 2023. Echter was het verschil in de aanwezigheid van het genderstereotype ‘competent’ klein, in 2012 werd het 15 keer toegepast en in 2023 14 keer. In totaal werden in 2012 mannelijke lijsttrekkers 40 keer met mannelijke genderstereotypen omschreven, in 2023 was dit 64 keer. Een t-test heeft aangetoond dat dit verschil in het gebruik van mannelijke genderstereotypen significant is ($t(180) = -2.40, p = .017$). Hypothese H6 kan niet worden aangenomen. Dit resultaat gaat tegen de verwachte effecten van de WOKE-beweging en MeToo beweging in (Eisele et al., 2022, p.310; Williams, 2022, p.332; Steel, 2023, p.235). Echter kan dit resultaat duiden op de anti-WOKE bewegingen in de laatste jaren. Het gebruik van de grotere hoeveelheid mannelijke stereotypen in 2023 kan duiden op de terugkeer van het niet politiek correcte taalgebruik (Eisele et al., 2022, p.310; Williams, 2022, p.332; Steel, 2023, p.235).

4.4 Het verschil in de omschrijving van vrouwelijke en mannelijke lijsttrekkers in de kranten

Het gebruik van genderstereotypen kan bijdragen aan *Othering* van vrouwen in de media. Om echter te kunnen spreken over *Othering* in de media moeten de groepen van mannen en vrouwen worden vergeleken op het gebruik van genderstereotypering. Door het gebruik van genderstereotypen bij mannen en vrouwen te onderzoeken, kan er gekeken worden of vrouwen structureel anders in de media worden omschreven dan mannen.

Hypothese H7 stelt dat in 2012 vrouwelijke lijsttrekkers vaker worden omschreven aan de hand van genderstereotypen in de Nederlandse media dan mannelijke lijsttrekkers. Om dit te onderzoeken zijn 50 artikelen voor elke lijsttrekker uit 2012 handmatig gecodeerd op zowel mannelijke als vrouwelijke genderstereotype. De resultaten van het handmatige coderen zijn terug te vinden in Tabel 8 en Figuur B.1 in Bijlage B.

In 2012 worden vrouwelijke lijsttrekkers zowel omschreven aan de hand van vrouwelijke genderstereotypen als mannelijke genderstereotypen. Dat de vrouwelijke lijsttrekkers in 2012 worden omschreven aan de hand van mannelijke genderstereotypen komt ook terug in de bestaande literatuur (Wood, 1994, pp.32-36). De mannelijke genderstereotypen ‘actief’ en ‘carrière’ werden allebei in 9 artikelen gevonden bij de vrouwelijke lijsttrekkers. Zo is het genderstereotype ‘actief’ aanwezig in een artikel van het NRC dat bespreekt hoe er naar Thieme gekeken wordt. “Met moties over een verbod op ronde vissenkommen en een actie om in het Kamerrestaurant paling van het menu te schrappen werd ze beroemd - volgens sommigen berucht.” en “Als Kamerlid was Thieme dichtbij een groot succes.” (Stokmans & Tuenter, 2012, 28 augustus, p.13). Door eerst in het artikel te bespreken hoe Thieme belachelijk werd gemaakt omdat ze de nadruk steeds op de dieren legde en daarna hoe Thieme steeds serieus werd genomen en een steeds grotere impact had in de Tweede Kamer, wordt er nadruk gelegd op hoe Thieme een steeds ‘actievare’ rol in de politiek kreeg.

Het mannelijke genderstereotype ‘carrière’ was bij de vrouwelijke lijsttrekkers vaak aanwezig door voorgaande functies van de lijsttrekkers te bespreken of hoe de lijsttrekkers in hun rol zijn gekomen. In een artikel van de Trouw waarin een collega van Thieme over haar vertelt, wordt besproken hoe zij de partij heeft opgericht: “Ik hoef niet lang na te denken over een jongere collega die ik bewonder: Marianne Thieme (40), oprichtster en Tweede Kamerlid van de Partij voor de Dieren. Ik beschouw haar als degene die de dierenpartij van de grond heeft gekregen.” (Dresselhuys, 2012, juli 14, p.12).

In 7 artikelen werden de vrouwelijke lijsttrekkers omschreven aan de hand van het mannelijke genderstereotype ‘competent’. In hetzelfde artikel van de Trouw als hierboven benoemd is, wordt Thieme ook omschreven als een competente politicus: “Ik beschouw haar als degene die de dierenpartij van de grond heeft gekregen. Dat vind ik een grote prestatie, uniek in de wereld.” en “Ik vind dat Thieme haar boodschap goed en charismatisch uitdraagt.” (Dresselhuys, 2012, juli 14, p.12).

Ook werden tijdens de campagneperiode van 2012 mannelijke lijsttrekkers omschreven aan de hand van vrouwelijke genderstereotypen. Mannelijke partijleiders werden het vaakst omschreven met het vrouwelijke genderstereotype ‘incompetent’. Zo wordt in een artikel van het Algemeen Dagblad de gedachten van een columnist over Samsom besproken. Hierin omschrijft de columnist Samsom als een “Irritante betweter”, “Driftig type” en “Een tijd geleden was ik het

nog volmondig eens met mijn buurvrouw die Samsom 'een rare vent' noemde 'met een vleespet'." (Oomen, 2012, september 3, p.4).

Het genderstereotype 'privé leven' kwam in 9 artikelen voor bij de mannelijke lijsttrekkers. Een columnist van het NRC beschrijft in zijn column een discussie die hij met zijn vriendin had over een promotiefilmje van Samsom waarin hij met zijn gehandicapte dochter in beeld komt: "Ik wil me er niet te veel mee bemoeien, het is jullie zaak", zei ik voorzichtig, „maar je zou het minder kies kunnen noemen om je gehandicapte dochter in een promofilmje op te voeren.” en “Door het persoonlijk te maken, wil hij het thema dichterbij brengen.” (Abrahams, 2012, 3 juli, p.20). En in een eerder benoemd artikel van De Telegraaf over Pechtold die zijn vaste kapper bezoekt, worden details over Pechtolds leven bekend gemaakt: “Zo gaan hun kinderen naar hetzelfde kinderdagverblijf” en “Zelfs toen ik in Wageningen woonde, zat ik eens in de zoveel weken bij Sarine in de stoel.” (Geknipt als premier, 2012, p.31).

In 6 verschillende artikelen werden mannelijke lijsttrekkers omschreven aan de hand van het vrouwelijke genderstereotype 'seksueel object'. In veel van deze artikelen werd de kledingkeuze van de lijsttrekker besproken. In een artikel van het NRC bijvoorbeeld wordt besproken hoe Samsom voor zijn opkomst bij het RTL-debat van stropdas zou zijn gewisseld: “Alleen Diederik Samsom (PvdA) zou die op het laatste moment hebben verruild voor een blauwe.” (Beerekamp, 2012, 5 september, p.10). Ook in een artikel van de Trouw wordt de kledingkeuze van de lijsttrekkers besproken: “Neem Alexander Pechtold. Hij draagt vooral pakken met rechte lijnen. Pas als je hem op straat ziet flyeren met een D66-sjaal om zijn nek komt hij echt goed tot zijn recht. De ronde vormen maken hem meer charismatisch.”

In slechts 1 artikel werd het vrouwelijk genderstereotype 'passief' gebruikt. In een artikel van de Volkskrant over de peilingen wordt besproken hoe Samsom steeds verder afzakt naar de achtergrond van de verkiezingen: “Zelfs De Telegraaf laat alleen weten op wie je niet moet stemmen en opende dinsdag met de juichkop dat Samsom Roemer voorbij was.” (Peilingen, 2012, 6 september, p.2).

Opvallend aan deze resultaten is dat mannelijke lijsttrekkers vaker worden omschreven met mannelijke genderstereotypen en vrouwelijke lijsttrekkers vaker worden omschreven met vrouwelijke genderstereotypen. Alleen geldt dit niet voor de genderstereotypen 'carrière' en 'privé leven', hier werd het tegenovergestelde geslacht van de lijsttrekker vaker omschreven aan de hand van de genderstereotypen.

Tabel 8. Aanwezigheid van vrouwelijke en mannelijke genderstereotypen bij vrouwelijke en mannelijke lijsttrekkers in 2012 en 2023.

	Vrouwelijke lijsttrekkers 2012	Mannelijke lijsttrekkers 2012	Vrouwelijke lijsttrekkers 2023	Mannelijke lijsttrekkers 2023
Actief	9	20	8	20
Seksueel agressief	0	0	0	3
Carrière	9	5	15	27
Competent	7	15	11	14
Passief	5	1	1	6
Seksueel object	8	6	9	2
Privé leven	8	9	13	9
Incompetent	23	12	14	25
Totaal	69	68	71	106

Onderzoek met het gebruik van de handmatige gecodeerde artikelen heeft aangetoond dat vrouwelijke lijsttrekkers in 2012 gemiddeld 0.44 keer per artikel met vrouwelijke genderstereotypen en mannelijke lijsttrekkers gemiddeld 0.28 keer per artikel, zie Tabel 9. Vrouwelijke lijsttrekkers worden in 2012 dus vaker omschreven met vrouwelijke genderstereotypen dan de mannelijke lijsttrekkers. Echter heeft een t-test aangetoond dat dit verschil niet significant is ($t(190) = -1.77, p = .078$). Het gebruik van mannelijke genderstereotypen kwam bij vrouwelijke lijsttrekkers gemiddeld 0.25 keer per artikel voor en bij mannelijke lijsttrekkers 0.40 keer per artikel. Mannelijke lijsttrekkers werden in 2012 vaker omschreven met mannelijke genderstereotypen dan vrouwelijke lijsttrekkers. Ook hier heeft een t-test aangetoond dat het verschil niet significant is ($t(197) = 1.83, p = .069$).

Tabel 9. *Gemiddelden en standaarddeviaties van de aanwezigheid van stereotypen bij mannelijke en vrouwelijke lijsttrekkers in de media in 2012 en 2023.*

	Gemiddelde vrouwelijke stereotypen	SD	Gemiddelde mannelijke stereotypen	SD
Vrouwelijke lijsttrekkers 2012	0.44	0.70	0.25	0.58
Mannelijke lijsttrekkers 2012	0.28	0.57	0.40	0.59
Vrouwelijke lijsttrekkers 2023	0.37	0.63	0.34	0.65
Mannelijke lijsttrekkers 2023	0.64	0.81	0.42	0.59

Om een dieper inzicht te krijgen in de verschillen van het gebruik van mannelijke en vrouwelijke genderstereotypen bij lijsttrekkers van beide geslachten in 2012 is per genderstereotype de standaarddeviatie en gemiddelde berekend en is er een t-toets uitgevoerd. De resultaten van deze berekeningen zijn terug te vinden in Tabel 10. Uit deze berekeningen is gekomen dat de genderstereotypen ‘actief’, ‘seksueel agressief’, ‘competent en ‘privé leven’ gemiddeld niet vaker voorkomen bij vrouwelijke lijsttrekkers dan bij mannelijke lijsttrekkers in 2012. Dit gold echter wel voor de genderstereotypen ‘carrière’, ‘passief’, ‘seksueel object’ en ‘incompetent’. De t-toetsen bleken bij 6 van de 8 genderstereotypen niet significant. Alleen bij de twee genderstereotypen ‘actief’ ($t(179) = 2.23, p = 0.027$) en ‘incompetent’ ($t(186) = -2.06, p = .040$) bleken de t-toetsen significant.

De resultaten in Figuur b.1, Tabel 8, 9 & 10 hebben aangetoond dat vrouwelijke lijsttrekkers in 2012 vaker aan de hand van vrouwelijke genderstereotypen worden omschreven in de Nederlandse media dan hun mannelijke collega’s. Echter werden vrouwelijke lijsttrekkers

niet significant vaker omschreven aan de hand van mannelijke genderstereotypen dan hun mannelijke collega's. Dit betekent dat hypothese H7 niet kan worden aangenomen.

Kijkend naar het verschil in de hoeveelheid genderstereotypering bij mannelijke en vrouwelijke lijsttrekkers in 2012, kan er niet meteen van *Othering* worden gesproken. Mannelijke ($N = 68$) en vrouwelijke ($N = 69$) lijsttrekkers worden bijna even vaak omschreven aan de hand van genderstereotypen. Echter hebben de resultaten wel aangetoond dat vrouwen vaker aan de hand van hostile seksistische genderstereotypen worden omschreven dan mannen. In 2012 worden vrouwen dus significant vaker omschreven aan de hand van negatieve stereotypen waardoor het publiek een negatief beeld met deze groep associeert.

Tabel 10. *Statistische gegevens en t-toetsen per stereotype van vrouwelijke en mannelijke lijsttrekkers in 2012.*

Stereotype	Manne- lijke lijst- trekkers 2012 (M)	Manne- lijke lijst- trekkers 2012 (SD)	Vrouwe- lijke lijst- trekkers 2012 (M)	Vrouwe- lijke lijst- trekkers 2012 (SD)	Statistische gegevens
Actief	0.20	0.40	0.09	0.29	$t(179) = 2.23, p = 0.027$
Seksueel agressief	0	0	0	0	0
Competent	0.15	0.36	0.07	0.26	$t(179) = 1.81, p = .071$
Carrière	0.05	0.21	0.09	0.29	$t(184) = -1.11, p = .270$
Passief	0.01	0.10	0.05	0.22	$t(138) = -1.66, p = .098$
Seksueel object	0.06	0.24	0.08	0.27	$t(195) = -0.55, p = .058$
Privé leven	0.09	0.29	0.08	0.27	$t(197) = 0.25, p = .801$
Incompetent	0.12	0.33	0.23	0.42	$t(186) = -2.06, p = .040$

Hypothese H8 stelt dat in 2023 vrouwelijke lijsttrekkers vaker worden omschreven aan de hand van genderstereotypen dan de mannelijke lijsttrekkers. Zowel mannelijke als vrouwelijke lijsttrekkers met genderstereotypen van allebei de genders worden omschreven. Vrouwelijke lijsttrekkers worden met 3 van de 4 mannelijke genderstereotypen omschreven, zie Tabel 8 en Figuur B.2 in Bijlage B. Het vaakst werd het genderstereotype ‘carrière’ gebruikt, in 15 artikelen kwam dit stereotype voor. Bij Yesilgöz werd vaak haar functie als minister van Justitie en Veiligheid benoemd in de artikelen: “Officieel stond ze daar als minister van Justitie, op reis voor Regeringszaken van Zwaarwegend Belang (nationale veiligheid et cetera).” (Keultjes, 2023, 9 november, p.4).

In 11 verschillende artikelen werd het mannelijke genderstereotype ‘competent’ toegepast op de vrouwelijke lijsttrekkers. In een artikel van het NRC wordt besproken hoe ‘competent’ Yesilgöz was tijdens haar optreden in College Tour: “Ze was lenig waar het moest, grappig waar het kon, scherp als het haar uitkwam en, misschien wel haar knapste kwaliteit, ze hield haar mond zolang ze geen concrete vraag kreeg.” (Koelewijn, 2023, september 26, p.6).

Het mannelijke genderstereotype ‘actief’ kwam 8 keer voor bij vrouwelijke lijsttrekkers. Zo wordt in een artikel van het Trouw omschreven hoe Marijnissen ondanks de slechte peilingen actief bezig is met het werven van nieuwe stemmers: “Maar aan de optimistische en strijdbare campagne van lijsttrekker Lilian Marijnissen is dat niet te merken.” en “Tegen de achtergrond van magere vooruitzichten in de opiniepeilingen staat Marijnissen (38) al wekenlang in de fanatiekste campagne stand.” (Lammers, 2023, 17 november, p.4).

Mannelijke lijsttrekkers werden het vaakst met het vrouwelijke genderstereotype ‘incompetent’ omschreven. In 25 artikelen werd dit genderstereotype gebruikt. In een artikel van de Telegraaf waarin de tv-debatten besproken werden, wordt Timmermans neergezet als de grote verliezer van de campagneperiode: “Grote verliezer werd Frans Timmermans die, net als ooit Sigrid Kaag, vanuit den vreemde terugkeerde om hier wel even premier te worden, maar daarbij de abominabele staat van onze hedendaagse debatcultuur schromelijk onderschatte.” en “Hij ging ten onder in het verbale geweld.” (Peereboom Voller, 2023, 18 november, p.23). En in een artikel van de Volkskrant waarin zwevende kiezers worden geïnterviewd wordt Jetten neergezet als iemand die niet geschikt is om te leiden: “D66 past in dat geval beter bij me. Maar Jetten is weer geen leidersfiguur.” (Koppe, 2023, 17 november, p.9).

Het tweede meest voorkomende vrouwelijke genderstereotype is ‘privé leven’, in 9 artikelen is dit stereotype gevonden. In een artikel van het AD waarin besproken wordt dat Timmermans zijn privé leven liever privé laat worden zijn huisdieren besproken: “Dan kan hij haar vertellen over zijn twee labradors, Ouzo (want wit) en Aoife (“De liefste hond ter wereld”, met een Ierse naam). En Zita, de terriër die van zijn overleden vader was.” (Keultjes & Hoedeman, 2023, 13 november, p.8)

In 6 artikelen kwam het vrouwelijke genderstereotype ‘passief’ voor. In een artikel van De Telegraaf wordt besproken hoe andere lijsttrekkers op verschillende manier uithalen naar Timmermans waardoor hij uitspraken terug moet nemen: “Timmermans krabbelde daarna terug door te stellen dat er ‘te weinig stappen zijn gezet.” (Parlementaire redactie, 2023, 13 november, p.2).

In 2 artikelen werden de mannelijke lijsttrekkers neergezet aan de hand van het vrouwelijke genderstereotype ‘seksueel object’. In een artikel van de Volkskrant waarin het imago van Jetten wordt geanalyseerd wordt ook zijn kledingkeuze en uiterlijk besproken: “Jetten lijkt uiterlijk niet veranderd. Hij is een politicus wiens grootste beeldvormende ingrepen bestaan uit het afzetten van zijn studieuze bril (in 2019) en het eventjes (...) laten staan van een weifelend baardje. Afgezien daarvan ziet hij er (...) altijd op dezelfde manier piekfijn uit.” (Bem, 2023 november 18, p.20).

Berekeningen met de handmatige gecodeerde artikelen van de lijsttrekkers uit 2023 heeft aangetoond dat mannelijke lijsttrekkers gemiddeld vaker met zowel mannelijke als vrouwelijke genderstereotypen worden omschreven. In Tabel 8 zijn de gemiddelden en standaarddeviaties van mannelijke en vrouwelijke genderstereotypen bij de lijsttrekkers van beide genders te zien. De vrouwelijke genderstereotypen kwamen gemiddeld 0.37 keer per artikel voor bij vrouwelijke lijsttrekkers en 0.64 keer per artikel bij mannelijke lijsttrekkers. Een t-test heeft aangetoond dat het verschil niet significant is ($t(197) = 0.57, p = .563$). Het omschrijven van vrouwelijke lijsttrekkers met mannelijke genderstereotypen kwam gemiddeld 0.34 keer per artikel voor. Mannelijke lijsttrekkers werden gemiddeld 0.42 keer per artikel omschreven aan de hand van mannelijke genderstereotypen. Uit de t-test is gebleken dat het verschil niet significant is ($t(197) = 1.83, p = .069$).

Om de verschillen in het gebruik van mannelijke en vrouwelijke genderstereotypen bij de mannelijke en vrouwelijke partijleiders in 2023 te onderzoeken is per genderstereotype de

gemiddelde en standaarddeviatie berekend en een t-toets uitgevoerd. In Tabel 11 zijn de resultaten van deze berekeningen geïllustreerd. De genderstereotypen ‘actief’, ‘seksueel agressief’, ‘competent’, ‘carrière’, ‘passief’, en ‘incompetent’ komen gemiddeld vaker voor bij mannelijke lijsttrekkers dan bij vrouwelijke lijsttrekkers. De genderstereotypen ‘seksueel object’ en ‘privé leven’ komen gemiddeld vaker voor bij vrouwelijke lijsttrekkers dan bij mannelijke lijsttrekkers in 2023. De t-toetsen van de genderstereotypen ‘seksueel agressief’, ‘competent’, ‘passief’ en ‘privé leven’ bleken niet significant. De t-toetsen van de overige 4 genderstereotypen ‘actief’ ($t(174) = 2.47, p = .014$), ‘carrière’ ($t(189) = 2.09, p = .037$), ‘seksueel object’ ($t(132) = -2.19, p = .030$) en ‘incompetent’ ($t(189) = 1.97, p = .050$) bleken wel significant.

De resultaten geïllustreerd in Figuur b.2, Tabel 8 & 11 hebben aangetoond dat vrouwelijke lijsttrekkers in 2023 niet significant vaker werden omschreven aan de hand van zowel mannelijke als vrouwelijke genderstereotypen dan mannelijke lijsttrekkers uit 2023. Hypothese H8 kan dus worden verworpen.

Kijkend naar het verschil in de hoeveelheid genderstereotypering bij mannelijke en vrouwelijke lijsttrekkers in 2023, lijkt het niet dat er van *Othering* kan worden gesproken. Mannelijke lijsttrekkers ($N = 106$) worden gemiddeld vaker omschreven met stereotypen van beide genders in vergelijking met vrouwelijke lijsttrekkers ($N = 71$). Ook hebben de resultaten aangetoond dat mannen vaker aan de hand van zowel benevolente seksistische genderstereotypen als hostile seksistische genderstereotypen worden omschreven. De toename in het gebruik van genderstereotypen in 2023 is niet in lijn met de verwachte veranderingen van de MeToo beweging en de opkomst van de WOKE-beweging (Eisele et al., 2022, p.310; Williams, 2022, p.332; Steel, 2023, p.235).

Tabel 11. *Statistische gegevens en t-toetsen per stereotype van vrouwelijke en mannelijke lijsttrekkers in 2023.*

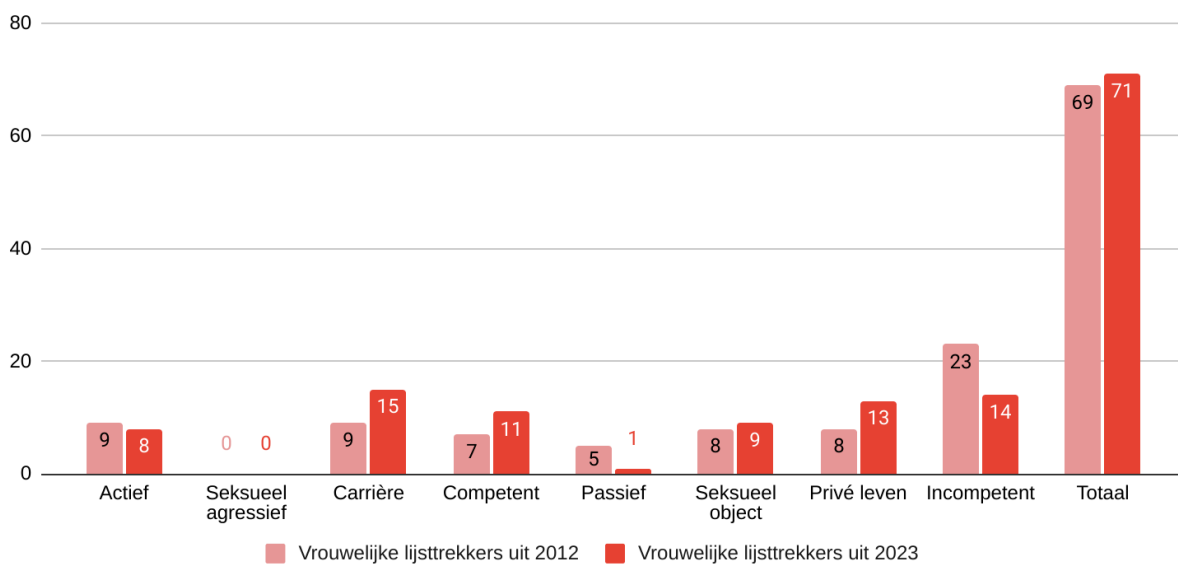
Stereotype	Mannelij ke lijsttrekk ers 2023 (M)	Mannelijk e lijsttrekke rs 2023 (SD)	Vrouwelij ke lijsttrekke rs 2023 (M)	Vrouwelij ke lijsttrekke rs 2023 (SD)	Statistische gegevens
Actief	0.20	0.40	0.08	0.28	$t(174) = 2.47, p = .014$
Seksueel agressief	0.03	0.17	0	0	$t(99) = 1.75, p = .083$
Competent	0.14	0.35	0.11	0.31	$t(195) = 0.63, p = .524$
Carrière	0.27	0.45	0.15	0.36	$t(189) = 2.09, p = .037$
Passief	0.06	0.24	0.01	0.10	$t(132) = 1.93, p = .055$
Seksueel object	0.02	0.14	0.09	0.29	$t(132) = -2.19, p = .030$
Privé leven	0.09	0.29	0.13	0.34	$t(193) = -0.90, p = .369$
Incompetent	0.25	0.44	0.14	0.35	$t(189) = 1.97, p = .050$

4.5 Het verschil in de omschrijving van vrouwelijke lijsttrekkers in de kranten in 2012 en 2023

In dit onderzoek wordt verwacht dat de MeToo beweging en de opkomst van de WOKE-beweging het gebruik van stereotypering rondom vrouwen hebben verlaagd (Eisele et al., 2022, p.310; Williams, 2022, p.332; Steel, 2023, p.235). Een lager aantal gebruikte genderstereotypen bij de omschrijving van vrouwelijke partijleiders in 2023 zou kunnen duiden op een lager niveau van *Othering* in de media. Hypothese H9 test of het niveau van *Othering* in de media is verlaagd in de afgelopen 10 jaar.

Hypothese H9 stelt dat vrouwelijke lijsttrekkers in 2012 vaker in de media worden omschreven aan de hand van genderstereotypen dan vrouwelijke lijsttrekkers in 2023. In Figuur

3 zijn de aantallen van hoe vaak een genderstereotype voorkomt bij vrouwelijke lijsttrekkers in 2012 en 2023 naast elkaar gezet. Uit Figuur 3 blijkt dat vrouwelijke lijsttrekkers uit 2012 vaker omschreven worden met de genderstereotypen ‘actief’, ‘passief’ en ‘incompetent’ dan vrouwelijke lijsttrekkers uit 2023. Alle andere genderstereotypen zijn vaker gevonden in de omschrijving van vrouwelijke lijsttrekkers uit 2023 dan bij de vrouwelijke lijsttrekkers uit 2012. Daarnaast worden vrouwelijke partijleiders uit 2023 ($N = 71$) vaker omschreven aan de hand van de verschillende genderstereotypen dan vrouwelijke partijleiders uit 2012 ($N = 69$).

Figuur 3. Aanwezigheid van vrouwelijke genderstereotypen bij vrouwelijke lijsttrekkers in 2012 en 2023.

De gemiddelde en standaarddeviatie van mannelijke en vrouwelijke genderstereotypen bij de vrouwelijke lijsttrekkers uit 2012 en 2023 zijn terug te vinden in Tabel 12. Vrouwelijke lijsttrekkers uit 2012 werden gemiddeld vaker omschreven aan de hand van vrouwelijke genderstereotypen, namelijk 0.44 keer per artikel. Bij vrouwelijke lijsttrekkers uit 2023 was dit gemiddeld 0.37 keer per artikel. Mannelijke genderstereotypen kwamen gemiddeld vaker voor bij vrouwelijke partijleiders uit 2023, dat wil zeggen 0.34 keer per artikel. Bij vrouwelijke partijleiders uit 2012 was dit 0.25 keer per artikel.

Tabel 12. *Gemiddelden en standaarddeviaties van de aanwezigheid van stereotypen bij vrouwelijke lijsttrekkers in de media in 2012 en 2023.*

	Gemiddelde vrouwelijke stereotypen	SD	Gemiddelde mannelijke stereotypen	SD
Vrouwelijke lijsttrekkers 2012	0.44	0.70	0.25	0.58
Vrouwelijke lijsttrekkers 2023	0.37	0.63	0.34	0.65

Bij elk genderstereotype zijn de gemiddelden en standaarddeviaties berekend en is er een t-toets uitgevoerd om het verschil in gebruik bij vrouwelijke lijsttrekkers in 2012 en vrouwelijke lijsttrekkers uit 2023 te testen. De resultaten van deze berekeningen zijn aanwezig in Bijlage B Tabel B.2. De genderstereotypen ‘actief’, ‘passief’ en ‘incompetent’ komen gemiddeld vaker voor bij vrouwelijke lijsttrekkers in 2012 dan in 2023. De andere genderstereotypen ‘competent’, ‘carrière’, ‘seksueel object’ en ‘privé leven’ komen vaker voor bij vrouwelijke lijsttrekkers in 2023. Alleen het genderstereotype ‘seksueel agressief’ komt in 2012 en 2023 even vaak voor, namelijk 0 keer in beide onderzoeksperioden. Verder blijkt bij geen enkel genderstereotype de t-toets significant.

Uit de resultaten gepresenteerd in Figuur 3 en Tabel 12 & b.2 valt niet op te maken dat vrouwelijke lijsttrekkers in 2012 significant vaker worden omschreven aan de hand van genderstereotypen dan vrouwelijke lijsttrekkers in 2023. Hypothese H9 wordt verworpen. Uit deze resultaten blijkt niet dat de *Othering* van vrouwelijke lijsttrekkers in de politieke verslaggeving is afgenomen. Dit houdt ook in dat de resultaten niet in lijn zijn met de literatuur over het effect van de opgekomen sociale bewegingen van de laatste jaren (Eisele et al., 2022, p.310; Williams, 2022, p.332; Steel, 2023, p.235).

5. Conclusie en discussie

In deze thesis is gekeken naar hoe *Othering* aanwezig is in de Nederlandse politieke verslaggeving. Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat de Nederlandse media bijdraagt aan de *Othering* van vrouwen in politiek. Dit blijkt uit het verschil in media aandacht en het gebruik van genderstereotypen bij mannelijke en vrouwelijke lijsttrekkers.

De automatische inhoudsanalyse heeft aangetoond dat in beide onderzoeksperiodes vrouwelijke partijleiders minder media aandacht krijgen dan hun mannelijke collega's. De verschillen in de gemiddelde media aandacht per week tussen vrouwelijke ($N = 9.36$) en mannelijk lijsttrekkers ($N = 31.93$) bleek het grootst in de campagneperiode van 2012. In 2023 was er per week gemiddeld ook meer media aandacht voor de mannelijke lijsttrekkers ($N = 54.07$) maar was het verschil met de media aandacht voor vrouwelijke lijsttrekkers ($N = 39.57$) kleiner. De Nederlandse politieke verslaggeving draagt bij aan het *Othering* van vrouwelijke lijsttrekkers door in hun nieuwsselectie consistent minder media aandacht aan vrouwelijke politici te besteden (Fürsich, 2010, p.121). Door structureel minder media aandacht aan vrouwelijke politici te besteden, wordt er een beeld bij het publiek geschetst dat mannelijke en vrouwelijke politici niet even belangrijk zijn. Dit heeft als gevolg dat vrouwen in de politiek niet als de norm worden gezien (Harmer, 2021, p.5).

Ook is er in dit onderzoek gebruikgemaakt van een handmatige inhoudsanalyse. Hiermee werd de aanwezigheid van genderstereotypen in de Nederlandse politieke verslaggeving onderzocht. Mannelijke partijleiders worden in zowel 2012 ($N = 40$) als 2023 ($N = 64$) omschreven aan de hand van mannelijke genderstereotypen. In zowel 2012 als in 2023 worden vrouwelijke lijsttrekkers omschreven in de media aan de hand van vrouwelijke genderstereotypen. Tijdens beide campagneperiodes werden vrouwelijke lijsttrekkers het vaakst aan het vrouwelijke genderstereotype 'incompetent' (2012 $N = 23$, 2023 $N = 14$) omschreven. Vrouwelijke lijsttrekkers in 2012 ($N = 44$) werden vaker omschreven aan de hand van vrouwelijke genderstereotypen in vergelijking met de vrouwelijke lijsttrekker in 2023 ($N = 37$). De Nederlandse media houden de traditionele rollen van mannen en vrouwen in stand doordat zowel mannelijke als vrouwelijke lijsttrekkers aan de hand van hun bijpassende genderstereotypen worden omschreven. Het gebruik van de genderstereotypen draagt bij aan de *Othering* van vrouwen in de media doordat het onder andere bijdraagt aan de creatie en

instandhouding van de groepen mannen en vrouwen (Fürsich, 2010, p.121; Thomas-Olalde & Velho, 2011, p.27, pp.31-32).

Echter werd er in dit onderzoek verwacht dat er meer genderstereotypen aanwezig zouden zijn in de politieke verslaggeving van de 2012 campagneperiode dan in de campagneperiode van 2023. Dit bleek echter niet zo te zijn. In 2012 werden mannelijke lijsttrekkers ($N = 40$) minder vaak omschreven aan de hand van mannelijke genderstereotypen in vergelijking met de mannelijke lijsttrekkers ($N = 64$) uit 2023. Daarnaast werden vrouwelijke lijsttrekkers in zowel 2012 als in 2023 niet vaker aan de hand van vrouwelijke en mannelijke genderstereotypen in de media omschreven dan de mannelijke lijsttrekkers. De resultaten hebben aangetoond dat juist mannelijke lijsttrekkers in beide onderzoeksperioden vaker aan de hand van genderstereotypen worden omschreven. Opvallend is dat in 2012 mannelijke lijsttrekkers ($N = 0.28$) gemiddeld niet vaker aan de hand van vrouwelijke genderstereotypen worden omschreven dan vrouwelijke lijsttrekkers ($N = 0.44$). In 2023 werden mannelijke lijsttrekkers ($N = 0.64$) wel gemiddeld vaker omschreven aan de hand van vrouwelijke genderstereotypen dan de vrouwelijke lijsttrekkers ($N = 0.37$). Deze resultaten tonen niet duidelijk de aanwezigheid van *Othering* in de media aan. Mannelijke lijsttrekkers worden namelijk vaker omschreven aan de hand van genderstereotypen, er kan dus niet gesproken worden over een structureel andere behandeling van vrouwelijke lijsttrekkers op basis van de hoeveelheid aanwezige genderstereotypen. Daarentegen heeft dit onderzoek aangetoond dat vrouwelijke lijsttrekkers vaker omschreven worden met genderstereotypen die geclassificeerd kunnen worden als hostile seksisme, terwijl mannelijke lijsttrekkers vaker worden omschreven met benevolente seksistische genderstereotypen. Doordat vrouwelijke politici vaker worden omschreven met genderstereotypen die een negatieve connotatie met zich meedragen, wordt het beeld gecreëerd dat de groep 'vrouwen' gekarakteriseerd wordt door die negatieve kenmerken. De associatie van deze ongewenste kenmerken aan vrouwen zorgt ervoor dat zij in de samenleving als 'out-groep' worden beschouwd en niet gelijk zijn aan de 'in-groep' of te wel mannen (Brons, 2015, p.70).

Ook werd er in dit onderzoek verwacht dat vrouwelijke lijsttrekkers uit de campagneperiode van 2012 vaker aan de hand van zowel mannelijke als vrouwelijke genderstereotypen in de media omschreven werden dan vrouwelijke lijsttrekkers in 2023. Het tegenovergestelde bleek te gelden. In 2023 werden vrouwelijke lijsttrekkers ($N = 71$) vaker aan de hand van genderstereotypen omschreven dan vrouwelijke lijsttrekkers ($N = 69$) in 2012. Dat

zowel mannelijke als vrouwelijke lijsttrekkers uit de campagneperiode van 2012 niet vaker aan de hand van genderstereotypen omschreven werden dan de lijsttrekkers uit 2023, komt niet overeen met de argumentatie in deze thesis dat de opgekomen sociale bewegingen zoals de WOKE-beweging en #MeToo voor minder genderstereotypering in het nieuws hebben gezorgd (Eisele et al., 2022, p.310; Williams, 2022, p.332; Steel, 2023, p.235). Een verklaring hiervoor zou de opkomst van de anti-WOKE beweging in de laatste jaren kunnen zijn. De wens voor een maatschappij waarin het politiek correcte taalgebruik, dat ontstond tijdens de sociale bewegingen, niet meer van toepassing is, wordt steeds groter. Ook in de media is er steeds meer aanhang voor de anti-WOKE beweging (Steel, 2023, p.235). (Gender)stereotypen zijn ook een voorbeeld van niet politiek correct taalgebruik want ze reduceren één groep, bestaande uit een grote verscheidenheid van karakteristieken, tot een paar algemene kenmerken.

De opkomst van de anti-WOKE beweging in de laatste jaren biedt echter mogelijkheden voor vervolgonderzoeken. Één vervolgstudie kan dit onderzoek toepassen op meerdere campagneperiodes tussen 2012 en 2023. Door meerdere verkiezingen te analyseren zou er duidelijk kunnen worden of de toename in het gebruik van genderstereotypen in de verkiezingen van 2023 uniek was of dat het in lijn was met een trend die door de jaren heen is begonnen. Zo kan een ander vervolgonderzoek kijken naar waarom vrouwelijke genderstereotypen vaker voorkomen bij mannelijke lijsttrekkers in 2023 dan in 2012. Bij dit onderzoek kan een combinatie tussen kwantitatief en kwalitatief onderzoek plaatsvinden. Het kwantitatieve onderzoek kan analyseren welke vrouwelijke genderstereotypen vaker voorkomen in 2023 dan in 2012. En met gebruik van een kwalitatieve onderzoeksmethode kan worden onderzocht of de sociale bewegingen een reden zijn van de toename in het gebruik van vrouwelijke genderstereotypen bij de omschrijving van mannelijke lijsttrekkers.

Ook kan een vervolgonderzoek kijken naar de aanwezigheid van vrouwelijke politici en het gebruik van genderstereotypen in artikelen in vergelijking met het gender van de journalist. Uit onderzoek was gebleken dat vrouwelijke journalisten eerder geneigd waren om met vrouwelijke politici te spreken dan mannelijke journalisten (Vos, 2013, p.403). Onderzoek naar de genders van de journalisten en *Othering* in de media kan wellicht aantonen of *Othering* bij alle journalisten in de media plaatsvindt of dat het een gendergebonden proces is. Een andere analyse die uitgevoerd kan worden bij een vervolgonderzoek, is de aanwezigheid van *Othering* in verschillende soorten artikelen. Zo wordt er in columns vrijer geschreven door journalisten

dan in nieuwsartikelen. Verschillende soorten artikelen kunnen een andere benadering en aanwezigheid van *Othering* hebben. Deze analyse zou inzicht kunnen bieden naar de aanwezigheid van *Othering* in verschillende media types.

Verder kunnen vervolgonderzoeken ook aanpassingen maken op basis van de limitaties van dit onderzoek. Één limitatie van dit onderzoek is het gebruik van een gelimiteerde dataset. De dataset van dit onderzoek is gebaseerd op de artikelen van twee mannelijke en vrouwelijke lijsttrekkers per campagneperiode. Dit zorgt er ook voor dat de conclusies uit dit onderzoek gebaseerd zijn op een kleiner aantal gecodeerde artikelen. Het gebruik van alle lijsttrekkers per campagneperiode zal meer (gecodeerde) data opleveren, waardoor de conclusies van het onderzoek als betrouwbaarder gezien kunnen worden. Ook kan een grotere dataset meer inzicht in het gebruik van bepaalde genderstereotypen creëren. Het mannelijke genderstereotype ‘seksueel agressief’ kwam in bijna geen enkel gecodeerd artikel voor. Echter staat er in de bestaande literatuur dat dit een veel voorkomend mannelijk genderstereotype is (Wood, 1994, pp.32-36; Aaldering & Van der Pas, 2020, pp.914-916). Daarnaast kan een vervolgstudie aansluiten op dit huidige onderzoek door een kwalitatieve onderzoeksmethode toe te passen dat de effecten van de aanwezigheid van genderstereotypen in de Nederlandse politieke verslaggeving op de maatschappij onderzoekt. In andere landen hebben onderzoeken al aangetoond dat het gebruik van genderstereotypen in de media, de traditionele man-, vrouwparatronen in stand houden en het de perceptie van politieke leiders bij het publiek beïnvloedt (Fürsich, 2010, p.122; Brescoll, 2016, pp.416-417; Sriwimon & Zilli, 2017, p. 141). Dit effect van de media op het publiek is echter nog niet onderzocht in Nederlandse kranten. Daarnaast kan een kwalitatieve studie ook inzicht bieden in de vraag waarom genderstereotypen in de afgelopen jaren zijn toegenomen, en welke rol de opkomst van de #MeToo-beweging, de WOKE-beweging en de anti-WOKE beweging hier in hebben gespeeld.

Deze thesis heeft aangetoond dat *Othering* nog steeds aanwezig is in de Nederlandse politieke verslaggeving. In de Nederlandse media is het verschil in media aandacht voor mannelijke en vrouwelijke lijsttrekkers in het afgelopen decennium nog niet gelijk getrokken. Daarnaast zijn genderstereotypen nog steeds aanwezig en zijn ze zelfs toegenomen in het afgelopen decennium van de Nederlandse politieke verslaggeving. Deze bevindingen tonen aan dat de vrouw als politicus maar ook de vrouw zelf nog steeds in de Nederlandse samenleving als een *Other* wordt neergezet. Wellicht kunnen vervolgonderzoeken en de verdere ontwikkeling van

sociale bewegingen meer bewustzijn creëren over de vrouw als *Other* in de media en in de maatschappij.

6. Referentielijst

- Aaldering, L., & Van Der Pas, D. J. (2020). Political leadership in the media: Gender bias in leader stereotypes during campaign and routine times. *British Journal of Political Science*, 50(3), 911-931. <https://doi.org/10.1017/S0007123417000795>
- Abrahams, F. (2012, 3 juli). Tevreden lid; Dag. *NRC Handelsblad*, 20.
- Baitinger, G. (2015). Meet the press or meet the men? Examining women's presence in American news media. *Political Research Quarterly*, 68(3), 579-592. <https://doi.org/10.1177/1065912915586632>
- Bakker, A. (2023, november 9). Vrees voor stikstofcrisis 2.0 in Nederland; Verloop onderhandelingen in Brussel over Natuurherstelwet ongunstig. *De Telegraaf*, 11.
- Beerekamp, H. (5 september 2012 woensdag). Artistieke luistershots en een rode jurk in Carré ; Zap . *NRC Handelsblad*, 10.
- Bem, M. (2023, november 18). Het onberispelijke voorkomen van Jetten is zo consistent, dat het daar niet meer over hoeft te gaan. *De Volkskrant*, 20.
- Bleijenbergh, I. L., van Engen, M. L., & Vinkenburg, C. J. (2012). Othering women: fluid images of the ideal academic. *Equality, diversity and inclusion: An international journal*, 32(1), 22-35.
- Bode, E. (2012, september 3). Mark Rutte verreweg populairst. *De Telegraaf*, 4.
- Bordalo, P., Coffman, K., Gennaioli, N., & Shleifer, A. (2016). Stereotypes. *The Quarterly Journal of Economics*, 131(4), 1753-1794. <https://doi.org/10.1093/qje/qjw029>
- Bordalo, P., Coffman, K., Gennaioli, N., & Shleifer, A. (2019). Beliefs about gender. *American Economic Review*, 109(3), 739-773. <https://doi.org/10.1257/aer.20170007>
- Brescoll, V. L. (2016). Leading with their hearts? How gender stereotypes of emotion lead to biased evaluations of female leaders. *The Leadership Quarterly*, 27(3), 415-428. <https://doi.org/10.1016/j.leaqua.2016.02.005>
- Brooks, D. E., & Hébert, L. P. (2006). Gender, race, and media representation. *Handbook of gender and communication*, 16, 297-317.
- Brons, Lajos L. (2015). Othering, an analysis. *Transcience, a Journal of Global Studies* 6(1), 69-90.
- Chavannes, M. (2012, augustus 31). In de mannenwoestijn. *Het NRC*, 4.

- Chavannes, M. (2012, september 1). Mistig zelfbeeld Nederland frustreert zinvol Europa-debat. *Het NRC*, 4.
- De Koning, p., & Aharouay, L. (2023, november 20). Als je niet luistert naar de lijsttrekkers, maar ze met aandacht bekijkt: wat zie je dan?: Drie experts over wat politici laten zien - en of dat werkt. *De NRC*.
<https://www.nrc.nl/nieuws/2023/11/20/mondhoeken-omhoog-en-een-aaibaar-fluwelen-pak-dat-wil-de-kiezer-zien-a4181455>
- Dijkstra, B. (2012, september 7) Peter R. *De Telegraaf*, 5.
- Dolan, K. A. (2014). *When does gender matter?: Women candidates and gender stereotypes in American elections*. Oxford University Press, USA.
- Dresselhuys, C. (2012, juli 14). Roel van Duijn over Marianne Thieme. *Trouw*, 12.
- Ellemers, N. (2018). Gender stereotypes. *Annual review of psychology*, 69, 275-298.
<https://doi.org/10.1146/annurev-psych-122216-011719>
- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of communication*, 43(4), 51-58.
- Fiig, C. (2010). Media representation of women politicians from a gender to an intersectionality perspective. *Kvinder, Køn & Forskning*, (2-3). <https://doi.org/10.7146/kkf.v0i2-3.28013>
- Fürsich, E. (2010). Media and the representation of Others. *International social science journal*, 61(199), 113-130. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2451.2010.01751.x>
- Geknipt als premier. (2012, augustus 27). *De Telegraaf*, 31.
- Glick, P., & Fiske, S. T. (1996). The Ambivalent Sexism Inventory: Differentiating hostile and benevolent sexism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(3), 491-512.
<https://doi.org/10.1037/0022-3514.70.3.491>
- Global Media Monitoring Project. (2020). *6th Global Media Monitoring Project: Highlight of findings*. Retrieved from GMMP, WACC website:
<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-119302>
- Harcup, T., & O'Neill, D. (2017). What is news? News values revisited (again). *Journalism studies*, 18(12), 1470-1488. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2016.1150193>
- Harcup, T. (2020). *What's the Point of News?: A Study in ethical journalism*. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-39947-4>

- Harmer, E., & Southern, R. (2019). Alternative agendas or more of the same? Online news coverage of the 2017 UK election. *Political Communication in Britain: Campaigning, Media and Polling in the 2017 General Election*, 99-116.
- Harmer, E., & Southern, R. (2021). Digital microaggressions and everyday othering: an analysis of tweets sent to women members of Parliament in the UK. *Information, Communication & Society*, 24(14), 1998-2015. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2021.1962941>
- Harmer, E. (2021). Women in Political News: Representation and Marginalization. In *Women, Media, and Elections: Representation and Marginalization in British Politics* (pp. 1–20). Chapter, Bristol University Press.
- Herschberg, C., Benschop, Y., & Van den Brink, M. (2018). Precarious postdocs: A comparative study on recruitment and selection of early-career researchers. *Scandinavian Journal of Management*, 34(4), 303-310. <https://doi.org/10.1016/j.scaman.2018.10.001>
- Hilton, J. L., & Von Hippel, W. (1996). Stereotypes. *Annual review of psychology*, 47(1), 237-271. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.47.1.237>
- Hoffs, Y. (2023, november 14). RTL-debat: Lilian Marijnissen pakt kans bij afwezigheid van Pieter Omtzigt en Frans Timmermans. *De Volkskrant*, 9.
- Johnson, S. K., Murphy, S. E., Zewdie, S., & Reichard, R. J. (2008). The strong, sensitive type: Effects of gender stereotypes and leadership prototypes on the evaluation of male and female leaders. *Organizational behavior and human decision processes*, 106(1), 39-60. <https://doi.org/10.1016/j.obhdp.2007.12.002>
- Keddie, A. (2022). *The affective intensities of masculinity in shaping gendered experience : from little boys, big boys grow*. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1007/978-981-19-2214-5>
- Keultjes, H. (2023, 9 november). Over een liberale Franse vriend, de Omtzigt-factor en BBB's neergang. *Het Algemeen Dagblad*, 4-5.
- Keultjes, H. & Hoedeman, J. (2023, 13 november). 'Wie niet durft te kiezen, kan het land niet besturen'. *Het Algemeen Dagblad*, 8-9.
- Kieskamp, W. (2023, 11 november). 'We moeten in dit land de loopgraven uit'. *Trouw*, 6-7.
- Kimmel, M. (2013). *Angry white men: American masculinity at the end of an era*. Hachette UK.

- Kitzinger, J., Chimba, M. D., Williams, A., Haran, J., & Boyce, T. (2008). Gender, stereotypes and expertise in the press: how newspapers represent female and male scientists. *Research Report Series for UKRC No.2*, 1-44. <https://orca.cardiff.ac.uk/id/eprint/28633>
- Koelewijn, R. (2023, september 26). Dilan Yesilgöz liet haar spierballen rollen in College Tour. *Het NRC*, 6.
- Koppe, I. (2023, 17 november). 'Het zorgbuurthuis spreekt mij erg aan'. *de Volkskrant*, 9.
- Krippendorff, K. (2004). Reliability in content analysis: Some common misconceptions and recommendations. *Human communication research*, 30(3), 411-433. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.2004.tb00738.x>
- Kruitbosch, R. (2023, november 16). Er is één persoon uitermate geschikt als nieuwe premier. *Het Algemeen Dagblad*, 9.
- Lammers, E. (2023, 17 november). 'We zijn te bescheiden geweest'. *Trouw*, 4-5.
- Lehman-Wilzig, S. N., & Seletzky, M. (2010). Hard news, soft news, 'general' news: The necessity and utility of an intermediate classification. *Journalism*, 11(1), 37-56. <https://doi.org/10.1177/1464884909350642>
- Lewis, S. C., Zamith, R., & Hermida, A. (2013). Content analysis in an era of big data: A hybrid approach to computational and manual methods. *Journal of broadcasting & electronic media*, 57(1), 34-52. <https://doi.org/10.1080/08838151.2012.761702>
- McDade-Montez, E., Wallander, J., & Cameron, L. (2017). Sexualization in US Latina and White girls' preferred children's television programs. *Sex Roles*, 77, 1-15. <https://doi.org/10.1007/s11199-016-0692-0>
- Montiel, A. V. (2015). News media coverage of women. *Asia Pacific Media Educator*, 25(2), 182-193. <https://doi.org/10.1177/1326365X15604260>
- Moss-Racusin CA, Dovidio JF, Brescoll VL, Graham MJ, Handelsman J. 2012. Science faculty's subtle gender biases favor male students. *PNAS*, 109, 16474-79. <https://doi.org/10.1073/pnas.1211286109>
- Moy, P., Tewksbury, D., & Rinke, E. M. (2016). Agenda-setting, priming, and framing. In *The international encyclopedia of communication theory and philosophy*. <https://doi.org/10.1002/9781118766804.wbiect266>

- Ngan, N. N. T., Bajčetić, L., Jazilah, N. I., & Kim, A. (2020). Comparison of different Digital Humanities tools: Data extraction with old bailey website statistics, Amcat and knowledgeStore.
- Nunez-Mir, G. C., Iannone III, B. V., Pijanowski, B. C., Kong, N., & Fei, S. (2016). Automated content analysis: addressing the big literature challenge in ecology and evolution. *Methods in Ecology and Evolution*, 7(11), 1262-1272.
- Oomen, E. (2012, september 3). Waarom wil ook ik opeens op Diederik stemmen. *Trouw*, 4.
- Oxford English Dictionary (July, 2023). Stereotype. In oed.com dictionary. Gebruikt 7 december 2023, van https://www.oed.com/dictionary/stereotype_n?tab=factsheet#20628569
- Pallathadka, L. K., Pallathadka, H., & Devi, S. K. (2022). A review of gender in the 21st century: Fighting dangerous stereotypes. *Integrated Journal for Research in Arts and Humanities*, 2(5), 209-216. <https://doi.org/10.55544/ijrah.2.5.32>
- Parlementaire redactie. (2023, 13 november). Vooral Timmermans moet het ontgelden; Lijsttrekkers zoeken confrontatie tijdens Telegraaf-verkiezingsdag. *De Telegraaf*, 2.
- Penner, L. A., Dovidio, J. F., Piliavin, J. A., & Schroeder, D. A. (2005). Prosocial behavior: Multilevel perspectives. *Annual Review of Psychology*, 56, 365-392. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.56.091103.070141>
- Peer, W. & Timmer, E. (2023, oktober 21). Het tv-debat kan leiders maken, maar ook breken. *Het Algemeen Dagblad*, 7.
- Peereboom Voller, M. (2023, september 8). Neutraal. *De Telegraaf*, 5.
- Peereboom Voller, M. (2023, 18 november). Tijdreizen; Marcel bekijkt het!. *De Telegraaf*, 23.
- Peilingen. (6 september 2012 donderdag). *de Volkskrant*, 2.
- Pike, J. J., & Jennings, N. A. (2005). The effects of commercials on children's perceptions of gender appropriate toy use. *Sex roles*, 52, 83-91. <https://doi.org/10.1007/s11199-005-1195-6>
- Ponterotto, D. (2014). Trivializing the female body: A cross-cultural analysis of the representation of women in sports journalism. *Journal of International Women's Studies*, 15(2), 94-111.
- Powers, D. M. (2020). Evaluation: from precision, recall and F-measure to ROC, informedness, markedness and correlation. *arXiv preprint arXiv:2010.16061*.
- Righton, N. (2023, 11 november). Het kan echt gebeuren voor Omtzigt. *De Volkskrant*, 4.

- Rourke, L., & Anderson, T. (2004). Validity in quantitative content analysis. *Educational technology research and development*, 52(1), 5-18.
- Runderkamp, M. & Hendriksen, S. (2023, oktober 27). De betrouwbare mannetjes kijken nog even verder. *De Volkskrant*, 21.
- Sharda, A. (2014). Media and gender stereotyping: The need for media literacy. *International Research Journal of Social Sciences*, 3(8), 43-49.
- Smit, G. (2012, september 5). Links en rechts op de korrel. *De Telegraaf*, 2.
- Sriwimon, L., & Zilli, P. J. (2017). Applying Critical Discourse Analysis as a conceptual framework for investigating gender stereotypes in political media discourse. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 38(2), 136-142. <https://doi.org/10.1016/j.kjss.2016.04.004>
- Staps, F. (2012, augustus 18). Ze kwam een beetje leunen, Dora. *Het NRC*, 10.
- Stokmans, D. & Tuenter, G. (2012, 28 augustus). Elke zetel die het CDA niet krijgt, is winst voor het dier. *NRC Handelsblad*, 13.
- Trapman, H. (2023, november 13). Lezersbrieven. *Het Algemeen Dagblad*, 11.
- Thomas-Olalde, O., & Velho, A. (2011). Othering and its effects – Exploring the concept. *Writing postcolonial histories of intercultural education*, 2, 27-51.
- Ward, L. M., & Friedman, K. (2006). Using TV as a guide: Associations between television viewing and adolescents' sexual attitudes and behavior. *Journal of research on adolescence*, 16(1), 133-156. <https://doi.org/10.1111/j.1532-7795.2006.00125.x>
- Ward, L. M., & Grower, P. (2020). Media and the development of gender role stereotypes. *Annual Review of Developmental Psychology*, 2, 177-199. <https://doi.org/10.1146/annurev-devpsych-051120-010630>
- Wood, J. T. (1994). Gendered media: The influence of media on views of gender. *Gendered lives: Communication, gender, and culture*, 9, 231-244.
- Vos, D. (2013). The vertical glass ceiling: Explaining female politicians' underrepresentation in television news. *Communications*, 38(4), 389-410. <https://doi.org/10.1515/commun-2013-0023>

Bijlagen

Bijlage A

A.1 Zoektermen AmCAT voor data verzameling

2012

"pechtold (lijsttrekker OR d66 OR partijleider OR minister OR kamerl* OR vvd OR pvda OR d66 OR pvdd OR pvv OR regering OR sp OR kabinet OR politiek OR samsom OR rutte OR politicus OR wilders OR politica OR formatie OR Buma OR Slob)"~50

"Samsom (lijsttrekker OR d66 OR partijleider OR minister OR kamerl* OR vvd OR pvda OR d66 OR pvdd OR pvv OR regering OR sp OR kabinet OR politiek OR samsom OR rutte OR politicus OR wilders OR politica OR formatie OR Buma OR Slob OR diederik)"~50

"Sap (lijsttrekker OR d66 OR partijleider OR minister OR kamerl* OR vvd OR pvda OR d66 OR pvdd OR pvv OR regering OR sp OR kabinet OR politiek OR samsom OR rutte OR politicus OR wilders OR politica OR formatie OR Buma OR Slob)"~50

"Thieme (lijsttrekker OR d66 OR partijleider OR minister OR kamerl* OR vvd OR pvda OR d66 OR pvdd OR pvv OR regering OR sp OR kabinet OR politiek OR samsom OR rutte OR politicus OR wilders OR politica OR formatie OR Buma OR Slob)"~50

2023

"yesil* (lijsttrekker OR d66 OR partijleider OR minister OR kamerl* OR vvd OR pvda OR d66 OR pvdd OR pvv OR regering OR sp OR kabinet OR politiek OR samsom OR rutte OR politicus OR wilders OR politica OR formatie OR Omtzigt)"~50

"Marijnissen (lijsttrekker OR d66 OR partijleider OR minister OR kamerl* OR vvd OR pvda OR d66 OR pvdd OR pvv OR regering OR sp OR kabinet OR politiek OR samsom OR rutte OR politicus OR wilders OR politica OR formatie OR Omtzigt)"~50

"Jetten (lijsttrekker OR d66 OR partijleider OR minister OR kamerl* OR vvd OR pvda OR d66 OR pvdd OR pvv OR regering OR sp OR kabinet OR politiek OR samsom OR rutte OR politicus OR wilders OR politica OR formatie OR Omtzigt)"~50

"Timmermans (lijsttrekker OR d66 OR partijleider OR minister OR kamerl* OR vvd OR pvda OR d66 OR pvdd OR pvv OR regering OR sp OR kabinet OR politiek OR samsom OR rutte OR politicus OR wilders OR politica OR formatie OR Omtzigt)"~50

A.2 Zoektermen AmCAT voor recall

2012

pechtold NOT "pechtold (lijsttrekker OR d66 OR partijleider OR minister OR kamerl* OR vvd OR pvda OR d66 OR pvdd OR pvv OR regering OR sp OR kabinet OR politiek OR samsom OR rutte OR politicus OR wilders OR politica OR formatie OR Buma OR Slob)"~50

samsom NOT "Samsom (lijsttrekker OR d66 OR partijleider OR minister OR kamerl* OR vvd OR pvda OR d66 OR pvdd OR pvv OR regering OR sp OR kabinet OR politiek OR samsom OR rutte OR politicus OR wilders OR politica OR formatie OR Buma OR Slob OR diederik)"~50

Sap NOT "Sap (lijsttrekker OR d66 OR partijleider OR minister OR kamerl* OR vvd OR pvda OR d66 OR pvdd OR pvv OR regering OR sp OR kabinet OR politiek OR samsom OR rutte OR politicus OR wilders OR politica OR formatie OR Buma OR Slob)"~50

Thieme NOT "Thieme (lijsttrekker OR d66 OR partijleider OR minister OR kamerl* OR vvd OR pvda OR d66 OR pvdd OR pvv OR regering OR sp OR kabinet OR politiek OR samsom OR rutte OR politicus OR wilders OR politica OR formatie OR Buma OR Slob)"~50

2023

yesil* NOT "yesil* (lijsttrekker OR d66 OR partijleider OR minister OR kamerl* OR vvd OR pvda OR d66 OR pvdd OR pvv OR regering OR sp OR kabinet OR politiek OR samsom OR rutte OR politicus OR wilders OR politica OR formatie OR Omtzigt OR van der plas)"~50

Marijnissen NOT "Marijnissen (lijsttrekker OR d66 OR partijleider OR minister OR kamerl* OR vvd OR pvda OR d66 OR pvdd OR pvv OR regering OR sp OR kabinet OR politiek OR samsom OR rutte OR politicus OR wilders OR politica OR formatie OR Omtzigt OR van der plas)"~50

Jetten NOT "Jetten (lijsttrekker OR d66 OR partijleider OR minister OR kamerl* OR vvd OR pvda OR d66 OR pvdd OR pvv OR regering OR sp OR kabinet OR politiek OR samsom OR rutte OR politicus OR wilders OR politica OR formatie OR Omtzigt OR van der plas)"~50

Timmermans NOT "Timmermans (lijsttrekker OR d66 OR partijleider OR minister OR kamerl* OR vvd OR pvda OR d66 OR pvdd OR pvv OR regering OR sp OR kabinet OR politiek OR samsom OR rutte OR politicus OR wilders OR politica OR formatie OR Omtzigt OR van der plas)"~50

Tabel A.3. *Berekening van de precision van de zoektermen over lijsttrekker 2012 (zie a.1)*

Zoekterm namen lijsttrekkers (zie a.1)	Sap	Thieme	Samsom	Pechtold
Aantal gevonden artikelen	106	33	378	149
Aantal artikelen in de steekproef (x)	50	33	50	50
Aantal gevonden relevante artikelen (y)	50	33	50	50
Aantal gevonden irrelevante artikelen	0	0	0	0
Precision (%) = $y/x*100$	100	100	100	100

Tabel A.4. *Berekening van de precision van de zoektermen over lijsttrekker 2023 (zie a.1)*

Zoekterm namen lijsttrekkers (zie a.1)	Yesilgöz	Marijnissen	Jetten	Timmermans
Aantal gevonden artikelen	493	88	271	582
Aantal artikelen in de steekproef (x)	50	50	50	50
Aantal gevonden relevante artikelen (y)	50	48	50	50
Aantal gevonden irrelevante artikelen	0	2	0	0
Precision (%) = $y/x*100$	100	96	100	100

Tabel A.5. Berekening van de recall van de zoektermen voor de lijsttrekkers uit 2012

Zoekterm recall (zie a.2)	Sap	Thieme	Samsom	Pechtold
Aantal gevonden artikelen	76	13	0	14
Aantal artikelen in de steekproef	50	13	0	14
Aantal gevonden relevante artikelen	5	2	0	1
Aantal gevonden irrelevante artikelen	45	11	0	13
Recall	$\frac{(50/50)*106}{((50/50)*106)+(5/50*76)} = 106/(106+7.6) =$ 0.93	$\frac{(33/33)*33}{((33/33)*33)+(2/13*13)} = 33/(33+2) =$ 0.94	$\frac{(50/50)*378}{((50/50)*378)+(0/0*0)} = 378/(378+0) =$ 1.00	$\frac{(50/50)*149}{((50/50)*149)+(1/14*14)} = 149/(149+1) =$ 0.99

Tabel A.6. Berekening van de recall van de zoektermen voor de lijsttrekkers uit 2023

Zoekterm recall (zie a.2)	Yesilgöz	Marijnissen	Jetten	Timmermans
Aantal gevonden artikelen	3	0	6	10
Aantal artikelen in de steekproef	3	0	6	10
Aantal gevonden relevante artikelen	2	0	2	5
Aantal gevonden irrelevante artikelen	1	0	4	5
Recall	$\frac{(50/50*493)/((50/50*493)+(\frac{2}{3}*3))}{493/(493+2)} = \mathbf{0.99}$	$\frac{((48/50)*88)/(((48/50)*88)+(0/0*0))}{84.48/(84.48+0)} = \mathbf{1.00}$	$\frac{((50/50)*271)/(((50/50)*271)+(2/6*6))}{271/(271+2)} = \mathbf{0.99}$	$\frac{((50/50)*582)/(((50/50)*582)+(5/10*10))}{582/(582+5)} = \mathbf{0.99}$

Tabel A.7. Intercodeurbetrouwbaarheid en verwarrings tabel van het genderstereotype actief

	Codeur 2:1	Codeur 2:0
Codeur 1:1	9	1
Codeur 1:0	1	39

Daadwerkelijke overeenkomst = $48/50 = 96\%$

Kans op Ja van codeur 1 = $10/50 = 20\%$

Kans op Nee van codeur 1 = $40/50 = 80\%$

Kans op Ja van codeur 2 = $10/50 = 20\%$

Kans op Nee van codeur 2 = $40/50 = 80\%$

Toevals overeenkomst: $(0.20 * 0.20) + (0.80 * 0.80) = 68.0\%$

Cohen's Kappa = $(pr(a) - pr(e)) / (1 - pr(e)) = (0.96 - 0.68) / (1 - 0.68) = 0.875$

Tabel A.8. *Intercodeurbetrouwbaarheid en verwarrings tabel van het genderstereotype seksueel agressief*

	Codeur 2:1	Codeur 2:0
Codeur 1:1	2	0
Codeur 1:0	0	48

Daadwerkelijke overeenkomst = $50/50 = 100\%$

Kans op Ja van codeur 1 = $2/50 = 4\%$

Kans op Nee van codeur 1 = $48/50 = 96\%$

Kans op Ja van codeur 2 = $2/50 = 4\%$

Kans op Nee van codeur 2 = $48/50 = 96\%$

Toevals overeenkomst: $(0.04 * 0.04) + (0.96 * 0.96) = 92.3\%$

Cohen's Kappa = $(pr(a) - pr(e)) / (1 - pr(e)) = (1-0.923) / (1-0.923) = 1.00$

Tabel A.9. *Intercodeurbetrouwbaarheid en verwarrings tabel van het genderstereotype carrière*

	Codeur 2:1	Codeur 2:0
Codeur 1:1	2	0
Codeur 1:0	1	47

Daadwerkelijke overeenkomst = $49/50 = 98\%$

Kans op Ja van codeur 1 = $2/50 = 4\%$

Kans op Nee van codeur 1 = $48/50 = 96\%$

Kans op Ja van codeur 2 = $3/50 = 6\%$

Kans op Nee van codeur 2 = $47/50 = 94\%$

Toevals overeenkomst: $(0.04 * 0.06) + (0.96 * 0.94) = 84.8\%$

Cohen's Kappa = $(pr(a) - pr(e)) / (1 - pr(e)) = (0.98-0.848) / (1-0.848) = 0.868$

Tabel A.10. *Intercodeurbetrouwbaarheid en verwarrings tabel van het genderstereotype competent*

	Codeur 2:1	Codeur 2:0
Codeur 1:1	11	0
Codeur 1:0	1	48

Daadwerkelijke overeenkomst = $48/50 = 96\%$

Kans op Ja van codeur 1 = $11/50 = 22\%$

Kans op Nee van codeur 1 = $39/50 = 78\%$

Kans op Ja van codeur 2 = $12/50 = 24\%$

Kans op Nee van codeur 2 = $38/50 = 76\%$

Toevals overeenkomst: $(0.22 * 0.24) + (0.76 * 0.78) = 64.6\%$

Cohen's Kappa = $(pr(a) - pr(e)) / (1 - pr(e)) = (0.96 - 0.646) / (1 - 0.646) = 0.887$

Tabel A.11. *Intercodeurbetrouwbaarheid en verwarrings tabel van het genderstereotype passief*

	Codeur 2:1	Codeur 2:0
Codeur 1:1	1	1
Codeur 1:0	0	48

Daadwerkelijke overeenkomst = $49/50 = 98\%$

Kans op Ja van codeur 1 = $2/50 = 4\%$

Kans op Nee van codeur 1 = $48/50 = 96\%$

Kans op Ja van codeur 2 = $1/50 = 2\%$

Kans op Nee van codeur 2 = $49/50 = 98\%$

Toevals overeenkomst: $(0.02 * 0.04) + (0.96 * 0.98) = 94.2\%$

Cohen's Kappa = $(pr(a) - pr(e)) / (1 - pr(e)) = (0.98 - 0.942) / (1 - 0.942) = 0.655$

Tabel A.12. *Intercodeurbetrouwbaarheid en verwarrings tabel van het genderstereotype seksueel object*

	Codeur 2:1	Codeur 2:0
Codeur 1:1	3	0
Codeur 1:0	1	47

Daadwerkelijke overeenkomst = $49/50 = 98\%$

Kans op Ja van codeur 1 = $3/50 = 6\%$

Kans op Nee van codeur 1 = $48/50 = 96\%$

Kans op Ja van codeur 2 = $4/50 = 8\%$

Kans op Nee van codeur 2 = $47/50 = 94\%$

Toevals overeenkomst: $(0.06 * 0.08) + (0.96 * 0.94) = 90.7\%$

Cohen's Kappa = $(pr(a) - pr(e)) / (1 - pr(e)) = (0.98 - 0.907) / (1 - 0.907) = 0.785$

Tabel A.13. *Intercodeurbetrouwbaarheid en verwarrings tabel van het genderstereotype privé leven*

	Codeur 2:1	Codeur 2:0
Codeur 1:1	4	0
Codeur 1:0	1	45

Daadwerkelijke overeenkomst = $49/50 = 98\%$

Kans op Ja van codeur 1 = $4/50 = 8\%$

Kans op Nee van codeur 1 = $46/50 = 92\%$

Kans op Ja van codeur 2 = $5/50 = 10\%$

Kans op Nee van codeur 2 = $45/50 = 90\%$

Toevals overeenkomst: $(0.10 * 0.08) + (0.92 * 0.90) = 83.6\%$

Cohen's Kappa = $(pr(a) - pr(e)) / (1 - pr(e)) = (0.98 - 0.836) / (1 - 0.836) = 0.878$

Tabel A.14. *Intercodeurbetrouwbaarheid en verwarrings tabel van het genderstereotype incompetent*

	Codeur 2:1	Codeur 2:0
Codeur 1:1	4	0
Codeur 1:0	1	45

Daadwerkelijke overeenkomst = $49/50 = 98\%$

Kans op Ja van codeur 1 = $4/50 = 8\%$

Kans op Nee van codeur 1 = $46/50 = 92\%$

Kans op Ja van codeur 2 = $5/50 = 10\%$

Kans op Nee van codeur 2 = $45/50 = 90\%$

Toevals overeenkomst: $(0.10 * 0.08) + (0.92 * 0.90) = 83.6\%$

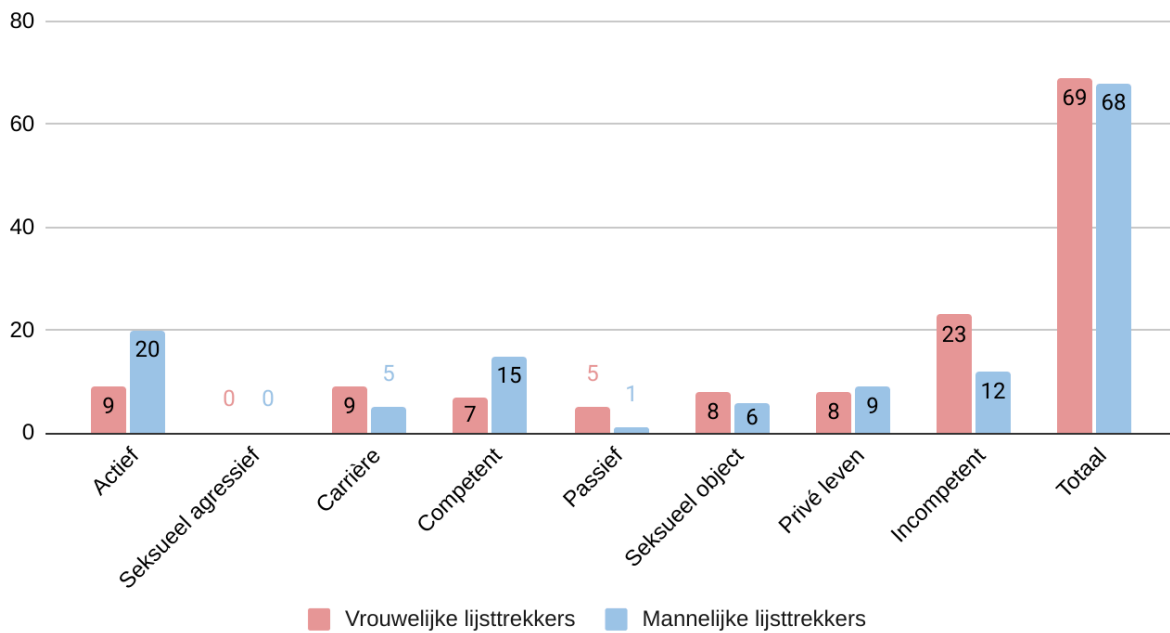
Cohen's Kappa = $(pr(a) - pr(e)) / (1 - pr(e)) = (0.98 - 0.836) / (1 - 0.836) = 0.878$

Bijlage B

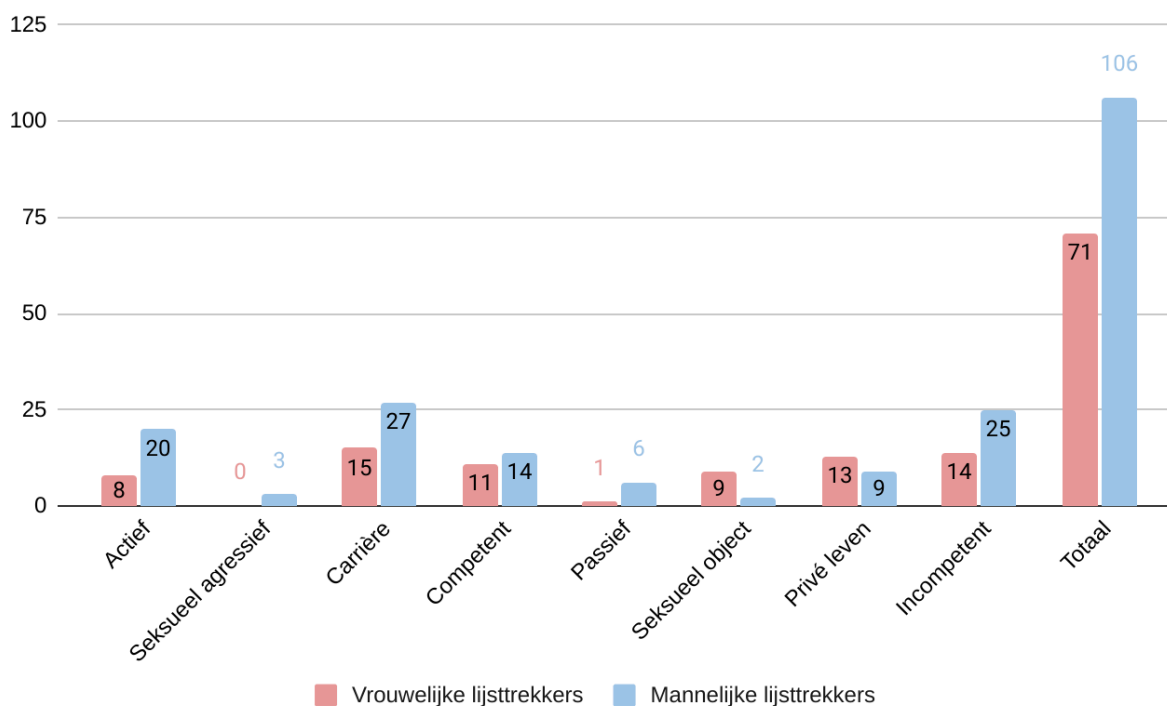
Tabel B.1. *Hoeveelheid nieuws over mannelijke en vrouwelijke lijsttrekkers in relatie met het totaal aantal gepubliceerde nieuwsartikelen per week.*

Week	Totaal aantal gepubliceerde artikelen (N)	Aantal artikelen over vrouwelijke lijsttrekkers (N)	Vrouwelijke lijsttrekkers in het nieuws (%)	Aantal artikelen over mannelijke lijsttrekkers (N)	Mannelijke lijsttrekkers in het nieuws (%)
2012-06-11	2355	4	0,17%	14	0,594
2012-06-18	2563	9	0,351	26	1,014
2012-06-25	2561	11	0,430	26	1,015
2012-07-02	2556	9	0,352	30	1,174
2012-07-09	2474	3	0,121	13	0,525
2012-07-16	2429	3	0,124	9	0,371
2012-07-23	2419	6	0,248	8	0,331
2012-07-30	2480	2	0,810	5	0,202
2012-08-06	2467	2	0,810	9	0,365
2012-08-13	2362	15	0,635	30	1,270
2012-08-20	2388	11	0,461	27	1,131
2012-08-27	2598	24	0,924	81	3,118
2012-09-03	2742	24	0,875	120	4,376
2012-09-10	1085	8	0,737	49	4,516
2023-08-21	2527	19	0,752	65	2,572
2023-08-28	3026	24	0,793	50	1,652
2023-09-04	4187	46	1,099	61	1,457
2023-09-11	4380	31	0,708	47	1,073
2023-09-18	4422	49	1,108	49	1,108
2023-09-25	4120	36	0,874	20	0,485
2023-10-02	4629	22	0,475	43	0,929

2023-10-09	2808	22	0,783	34	1,211
2023-10-16	2720	26	0,956	63	2,316
2023-10-23	2758	43	1,559	57	2,067
2023-10-30	2742	45	1,641	47	1,714
2023-11-06	2720	67	2,463	80	2,941
2023-11-13	2730	88	3,223	98	3,590
2023-11-20	1165	36	3,090	43	3,691

Figuur B.1. Aanwezigheid van vrouwelijke en mannelijke genderstereotypen bij vrouwelijke en mannelijke lijsttrekkers in 2012.

Figuur B.2. Aanwezigheid van vrouwelijke en mannelijke genderstereotypen bij vrouwelijke en mannelijke lijsttrekkers in 2023.

Tabel B.2. Statistische gegevens en *t*-toetsen per stereotype van vrouwelijke lijsttrekkers in 2012 en 2023.

Stereotype	Vrouwelijke lijsttrekkers 2012 (M)	Vrouwelijke lijsttrekkers 2012 (SD)	Vrouwelijke lijsttrekkers 2023 (M)	Vrouwelijke lijsttrekkers 2023 (SD)	Statistische gegevens
Actief	0.09	0.29	0.08	0.28	$t(197) = 0.25, p = 0.801$
Seksueel agressief	0	0	0	0	0
Competent	0.07	0.26	0.11	0.31	$t(190) = -0.99, p = .325$
Carrière	0.09	0.29	0.15	0.36	$t(189) = -1.30, p = .193$

Passief	0.05	0.22	0.01	0.10	$t(138) = 1.66, p = .099$
Seksueel object	0.08	0.27	0.09	0.29	$t(197) = -0.25, p = .801$
Privé leven	0.08	0.27	0.13	0.34	$t(189) = -1.15, p = .251$
Incompetent	0.23	0.42	0.14	0.35	$t(191) = 1.64, p = .102$

Bijlage C

Inladen datasets vanuit AmCAT

```
library(amcatr)
```

```
library(tidyverse)
```

```
library(topicmodels)
```

```
library(corpustools)
```

```
library(tidytext)
```

```
library(ggplot2)
```

```
library(dplyr)
```

```
library(tidyr)
```

```
library(ggwordcloud)
```

```
library(udpipe)
```

```
amcat.save.password("https://vu.amcat.nl", "545859yk", "545859yk")
```

```
conn = amcat.connect("https://vu.amcat.nl")
```

```
data = amcat.getarticlemeta(conn=conn, project = 184, articleset = 8008, columns = c("title",  
"publisher", "date"), dateparts = T)
```

```
dir.create("C:/Users/leijs/OneDrive/Documents/Scriptie/data", recursive = TRUE)
```

```
write_csv(data, "data/Sap.csv")
```

```
data = amcat.getarticlemeta(conn=conn, project = 184, articleset = 8009, columns = c("title",  
"publisher", "date"), dateparts = T)
```

```
write_csv(data, "data/Thieme.csv")
```

```
data = amcat.getarticlemeta(conn=conn, project = 184, articleset = 8010, columns = c("title",  
"publisher", "date"), dateparts = T)
```

```
write_csv(data, "data/Samsom.csv")
```

```
data = amcat.getarticlemeta(conn=conn, project = 184, articleset = 8011, columns = c("title",
"publisher", "date"), dateparts = T)
write_csv(data, "data/Pechtold.csv")
```

```
data = amcat.getarticlemeta(conn=conn, project = 184, articleset = 8012, columns = c("title",
"publisher", "date"), dateparts = T)
write_csv(data, "data/Yesil.csv")
```

```
data = amcat.getarticlemeta(conn=conn, project = 184, articleset = 8013, columns = c("title",
"publisher", "date"), dateparts = T)
write_csv(data, "data/Marijnissen.csv")
```

```
data = amcat.getarticlemeta(conn=conn, project = 184, articleset = 8014, columns = c("title",
"publisher", "date"), dateparts = T)
write_csv(data, "data/Jetten.csv")
```

```
data = amcat.getarticlemeta(conn=conn, project = 184, articleset = 8015, columns = c("title",
"publisher", "date"), dateparts = T)
write_csv(data, "data/Timmermans.csv")
```

```
mannen = amcat.getarticlemeta(conn=conn, project = 184, articleset = 8017, columns = c("title",
"publisher", "date"), dateparts = T)
vrouwen = amcat.getarticlemeta(conn=conn, project = 184, articleset = 8016, columns =
c("title", "publisher", "date"), dateparts = T)
```

Automatische analyse (H1)

```
table(vrouwen$id %in% tot$id)
```

```
mannen=mannen|>
  mutate(man = 1,
         gender=1)|>
  select(id,man,gender)
```

```
vrouwen=vrouwen|>
  mutate(vrouw = 1,
         gender=2)|>
  select(id,vrouw,gender)
```

```
vrouwen
mannen
```

```

gender = mannen|>
  bind_rows(vrouwen)

table(vrouwen$id %in% mannen$id)
head(tot)
tot2 = tot|>
  full_join(gender)

head(tot2)
length(unique(tot2$id))
tot3 = tot2|>
  filter(id %in% tot$id)

length(unique(tot3$id))

tot4 = tot3|>
  mutate(man = ifelse(is.na(man),0,man),
         vrouw = ifelse(is.na(vrouw),0,vrouw),
         gender = ifelse(is.na(gender),0,gender))

head(tot4)

gender_per_week = tot4|>
  filter(date>="2012-06-12" & date<="2012-09-12" | date>="2023-08-22" &
         date<="2023-11-22")|>
  group_by(week)|>
  summarise(tot=n(), nvrouw=sum(vrouw), nman=sum(man))|>
  mutate(perc_vrouw = round(nvrouw/tot*100,3))|>
  mutate(perc_man = round(nman/tot*100,3))

gender_tot=gender_per_week|>
  select(-tot,-nvrouw,-nman)|>
  pivot_longer(perc_vrouw:perc_man, names_to = "gender", values_to = "perc")

t.test(perc ~ gender , data=gender_tot)

test=gender_tot|>
  bind_rows(gender_tot,gender_tot,gender_tot)

t.test(perc ~ gender , data=test)

```

Automatische analyse (H2)

```
data=read.csv(data/gender_per_week.csv)
```

```
gender_per_week_12 = gender_per_week|>  
  filter(week>="2012-06-11" & week<="2012-09-10")
```

```
gemiddelde_Vn_12<- mean(gender_per_week_12$nvrouw)  
standaarddeviatie_Vn_12<- sd(gender_per_week_12$nvrouw)  
print(gemiddelde_Vn_12)  
print(standaarddeviatie_Vn_12)
```

```
gemiddelde_Mn_12<- mean(gender_per_week_12$nman)  
standaarddeviatie_Mn_12<- sd(gender_per_week_12$nman)  
print(gemiddelde_Mn_12)  
print(standaarddeviatie_Mn_12)
```

```
gender_per_week_23 = gender_per_week|>  
  filter(week>="2023-08-21" & week<="2023-11-20")
```

```
gemiddelde_Vn_23<- mean(gender_per_week_23$nvrouw)  
standaarddeviatie_Vn_23<- sd(gender_per_week_23$nvrouw)  
print(gemiddelde_Vn_23)  
print(standaarddeviatie_Vn_23)
```

```
gemiddelde_Mn_23<- mean(gender_per_week_23$nman)  
standaarddeviatie_Mn_23<- sd(gender_per_week_23$nman)  
print(gemiddelde_Mn_23)  
print(standaarddeviatie_Mn_23)
```

```
resultaat_ttoets <- t.test(gender_per_week_12$nman, gender_per_week_12$nvrouw)  
print(resultaat_ttoets)
```

```
resultaat_ttoets <- t.test(gender_per_week_23$nman, gender_per_week_23$nvrouw)  
print(resultaat_ttoets)
```

Handmatige analyse (H3)

```
read_csv("Yesil_Marijnissen.csv")
```

```
sum(Yesil_Marijnissen$Passief)
```



```
sum(Yesil_Marijnissen$Seks_Obj)
sum(Yesil_Marijnissen$Prive)
sum(Yesil_Marijnissen$Incompetent)
```

```
Yesil_Marijnissen %>%
  pivot_longer(cols = c("Passief", "Seks_Obj", "Prive", "Incompetent"), names_to = "Statement",
  values_to = "Value") %>%
  filter(Value == 1) %>%
  ggplot(aes(x = Statement)) +
  geom_bar(color="pink")
```

```
ggplot(data=Yesil_Marijnissen aes(fill=factor("Passief", "Seks_Obj", "Prive", "Incompetent"),
y=n)) +
  geom_bar(position="stack", stat="identity", color="pink")+
  theme_classic()+
  geom_text(aes(label=n), position = position_stack(vjust=0.5), color="pink", size=3.5)+
  theme(legend.title=element_blank(),
        axis.title.x = element_blank(),
        axis.title.y = element_blank(),
        axis.text.x = element_text(angle = 45, hjust = 1, size = 10))+
  theme(legend.position="none")
```

Handmatige analyse (H4)

```
read_csv("Samsom_Pechtold.csv")
```

```
sum(Samsom_Pechtold$Actief)
sum(Samsom_Pechtold$Seks_Agr)
sum(Samsom_Pechtold$Carriere)
sum(Samsom_Pechtold$Competent)
```

```
read_csv("Timmermans_Jetten.csv")
```

```
sum(Timmermans_Jetten$Actief)
sum(Timmermans_Jetten$Seks_Agr)
sum(Timmermans_Jetten$Carriere)
sum(Timmermans_Jetten$Competent)
```

Handmatige analyse (H7 & H8)

```
#vrouwen
read_csv("Yesil_Marijnissen.csv")
```

```
sum(Yesil_Marijnissen$Actief)
sum(Yesil_Marijnissen$Seks_Agr)
sum(Yesil_Marijnissen$Carriere)
sum(Yesil_Marijnissen$Competent)
sum(Yesil_Marijnissen$Passief)
sum(Yesil_Marijnissen$Seks_Obj)
sum(Yesil_Marijnissen$Prive)
sum(Yesil_Marijnissen$Incompetent)
```

```
read_csv("Thieme_Sap.csv")
```

```
sum(Thieme_Sap$Actief)
sum(Thieme_Sap$Seks_Agr)
sum(Thieme_Sap$Carriere)
sum(Thieme_Sap$Competent)
sum(Thieme_Sap$Passief)
sum(Thieme_Sap$Seks_Obj)
sum(Thieme_Sap$Prive)
sum(Thieme_Sap$Incompetent)
```

```
#Mannen
```

```
read_csv("Samsom_Pechtold.csv")
```

```
sum(Samsom_Pechtold$Actief)
sum(Samsom_Pechtold$Seks_Agr)
sum(Samsom_Pechtold$Carriere)
sum(Samsom_Pechtold$Competent)
sum(Samsom_Pechtold$Passief)
sum(Samsom_Pechtold$Seks_Obj)
sum(Samsom_Pechtold$Prive)
sum(Samsom_Pechtold$Incompetent)
```

```
read_csv("Timmermans_Jetten.csv")
```

```
sum(Timmermans_Jetten$Actief)
sum(Timmermans_Jetten$Seks_Agr)
sum(Timmermans_Jetten$Carriere)
sum(Timmermans_Jetten$Competent)
sum(Timmermans_Jetten$Passief)
```

```

sum(Timmermans_Jetten$Seks_Obj)
sum(Timmermans_Jetten$Prive)
sum(Timmermans_Jetten$Incompetent)

#mannelijke lijsttrekkers

read_csv("Samsom_Pechtold.csv")

gemiddelde_Mactief <- mean(Samsom_Pechtold$Actief)
standaarddeviatie_Mactief <- sd(Samsom_Pechtold$Actief)
print(paste("gemiddelde_Mactief:", gemiddelde_Mactief))
print(paste("standaarddeviatie_Mactief:", standaarddeviatie_Mactief))

gemiddelde_Mseks_agr <- mean(Samsom_Pechtold$Seks_Agr)
standaarddeviatie_Mseks_agr <- sd(Samsom_Pechtold$Seks_Agr)
print(paste("gemiddelde_Mseks_agr:", gemiddelde_Mseks_agr))
print(paste("standaarddeviatie_Mseks_agr:", standaarddeviatie_Mseks_agr))

gemiddelde_Mcompetent <- mean(Samsom_Pechtold$Competent)
standaarddeviatie_Mcompetent <- sd(Samsom_Pechtold$Competent)
print(paste("gemiddelde_MMcompetent:", gemiddelde_Mcompetent))
print(paste("standaarddeviatie_Mcompetent:", standaarddeviatie_Mcompetent))

gemiddelde_Mcarrière <- mean(Samsom_Pechtold$Carriere)
standaarddeviatie_Mcarrière <- sd(Samsom_Pechtold$Carriere)
print(paste("gemiddelde_Mcarrière:", gemiddelde_Mcarrière))
print(paste("standaarddeviatie_Mcarrière:", standaarddeviatie_Mcarrière))

gemiddelde_Mpassief <- mean(Samsom_Pechtold$Passief)
standaarddeviatie_Mpassief <- sd(Samsom_Pechtold$Passief)
print(paste("gemiddelde_Mpassief:", gemiddelde_Mpassief))
print(paste("standaarddeviatie_Mpassief:", standaarddeviatie_Mpassief))

gemiddelde_Mseks_obj <- mean(Samsom_Pechtold$Seks_Obj)
standaarddeviatie_Mseks_obj <- sd(Samsom_Pechtold$Seks_Obj)
print(paste("gemiddelde_Mseks_objn:", gemiddelde_Mseks_obj))
print(paste("standaarddeviatie_Mseks_obj:", standaarddeviatie_Mseks_obj))

gemiddelde_Mpriveleven <- mean(Samsom_Pechtold$Prive)
standaarddeviatie_Mpriveleven <- sd(Samsom_Pechtold$Prive)

```

```

print(paste("gemiddelde_Mpriveleven:", gemiddelde_Mpriveleven))
print(paste("standaarddeviatie_Mpriveleven:", standaarddeviatie_Mpriveleven))

gemiddelde_Mincompetent <- mean(Samsom_Pechtold$Incompetent)
standaarddeviatie_Mincompetent <- sd(Samsom_Pechtold$Incompetent)
print(paste("gemiddelde_Mincompetent:", gemiddelde_Mincompetent))
print(paste("standaarddeviatie_Mincompetent:", standaarddeviatie_Mincompetent))

#vrouwelijke lijsttrekkers

read_csv("Thieme_Sap.csv")

gemiddelde_Vactief <- mean(Thieme_Sap$Actief)
standaarddeviatie_Vactief <- sd(Thieme_Sap$Actief)
print(paste("gemiddelde_Vactief:", gemiddelde_Vactief))
print(paste("standaarddeviatie_Vactief:", standaarddeviatie_Vactief))

gemiddelde_Vseks_agr <- mean(Thieme_Sap$Seks_Agr)
standaarddeviatie_Vseks_agr <- sd(Thieme_Sap$Seks_Agr)
print(paste("gemiddelde_Vseks_agr:", gemiddelde_Vseks_agr))
print(paste("standaarddeviatie_Vseks_agr:", standaarddeviatie_Vseks_agr))

gemiddelde_Vcompetent <- mean(Thieme_Sap$Competent)
standaarddeviatie_Vcompetent <- sd(Thieme_Sap$Competent)
print(paste("gemiddelde_Vcompetent:", gemiddelde_Vcompetent))
print(paste("standaarddeviatie_Vcompetent:", standaarddeviatie_Vcompetent))

gemiddelde_Vcarrière <- mean(Thieme_Sap$Carriere)
standaarddeviatie_Vcarrière <- sd(Thieme_Sap$Carriere)
print(paste("gemiddelde_Vcarrière:", gemiddelde_Vcarrière))
print(paste("standaarddeviatie_Vcarrière:", standaarddeviatie_Vcarrière))

gemiddelde_Vpassief <- mean(Thieme_Sap$Passief)
standaarddeviatie_Vpassief <- sd(Thieme_Sap$Passief)
print(paste("gemiddelde_Vpassief:", gemiddelde_Vpassief))
print(paste("standaarddeviatie_Vpassief:", standaarddeviatie_Vpassief))

gemiddelde_Vseks_obj <- mean(Thieme_Sap$Seks_Obj)
standaarddeviatie_Vseks_obj <- sd(Thieme_Sap$Seks_Obj)
print(paste("gemiddelde_Vseks_objn:", gemiddelde_Vseks_obj))

```

```

print(paste("standaarddeviatie_Vseks_obj:", standaarddeviatie_Vseks_obj))

gemiddelde_Vpriveleven <- mean(Thieme_Sap$Prive)
standaarddeviatie_Vpriveleven <- sd(Thieme_Sap$Prive)
print(paste("gemiddelde_Vpriveleven:", gemiddelde_Vpriveleven))
print(paste("standaarddeviatie_Vpriveleven:", standaarddeviatie_Vpriveleven))

gemiddelde_Vincompetent <- mean(Thieme_Sap$Incompetent)
standaarddeviatie_Vincompetent <- sd(Thieme_Sap$Incompetent)
print(paste("gemiddelde_Vincompetent:", gemiddelde_Vincompetent))
print(paste("standaarddeviatie_Vincompetent:", standaarddeviatie_Vincompetent))

#t-test per genderstereotype
resultaat_ttoets <- t.test(Samsom_Pechtold$Actief, Thieme_Sap$Actief)
print(resultaat_ttoets)

resultaat_ttoets <- t.test(Samsom_Pechtold$Seks_Agr, Thieme_Sap$Seks_Agr)
print(resultaat_ttoets)

resultaat_ttoets <- t.test(Samsom_Pechtold$Competent, Thieme_Sap$Competent)
print(resultaat_ttoets)

resultaat_ttoets <- t.test(Samsom_Pechtold$Carriere, Thieme_Sap$Carriere)
print(resultaat_ttoets)

resultaat_ttoets <- t.test(Samsom_Pechtold$Passief, Thieme_Sap$Passief)
print(resultaat_ttoets)

resultaat_ttoets <- t.test(Samsom_Pechtold$Seks_Obj, Thieme_Sap$Seks_Obj)
print(resultaat_ttoets)

resultaat_ttoets <- t.test(Samsom_Pechtold$Prive, Thieme_Sap$Prive)
print(resultaat_ttoets)

resultaat_ttoets <- t.test(Samsom_Pechtold$Incompetent, Thieme_Sap$Incompetent)
print(resultaat_ttoets)

#mannelijke lijsttrekkers

read_csv("Timmermans_Jetten.csv")

```

```
gemiddelde_Mactief <- mean(Timmermans_Jetten$Actief)
standaarddeviatie_Mactief <- sd(Timmermans_Jetten$Actief)
print(paste("gemiddelde_Mactief:", gemiddelde_Mactief))
print(paste("standaarddeviatie_Mactief:", standaarddeviatie_Mactief))
```

```
gemiddelde_Mseks_agr <- mean(Timmermans_Jetten$Seks_Agr)
standaarddeviatie_Mseks_agr <- sd(Timmermans_Jetten$Seks_Agr)
print(paste("gemiddelde_Mseks_agr:", gemiddelde_Mseks_agr))
print(paste("standaarddeviatie_Mseks_agr:", standaarddeviatie_Mseks_agr))
```

```
gemiddelde_Mcompetent <- mean(Timmermans_Jetten$Competent)
standaarddeviatie_Mcompetent <- sd(Timmermans_Jetten$Competent)
print(paste("gemiddelde_MMcompetent:", gemiddelde_Mcompetent))
print(paste("standaarddeviatie_Mcompetent:", standaarddeviatie_Mcompetent))
```

```
gemiddelde_Mcarrière <- mean(Timmermans_Jetten$Carriere)
standaarddeviatie_Mcarrière <- sd(Timmermans_Jetten$Carriere)
print(paste("gemiddelde_Mcarrière:", gemiddelde_Mcarrière))
print(paste("standaarddeviatie_Mcarrière:", standaarddeviatie_Mcarrière))
```

```
gemiddelde_Mpassief <- mean(Timmermans_Jetten$Passief)
standaarddeviatie_Mpassief <- sd(Timmermans_Jetten$Passief)
print(paste("gemiddelde_Mpassief:", gemiddelde_Mpassief))
print(paste("standaarddeviatie_Mpassief:", standaarddeviatie_Mpassief))
```

```
gemiddelde_Mseks_obj <- mean(Timmermans_Jetten$Seks_Obj)
standaarddeviatie_Mseks_obj <- sd(Timmermans_Jetten$Seks_Obj)
print(paste("gemiddelde_Mseks_objn:", gemiddelde_Mseks_obj))
print(paste("standaarddeviatie_Mseks_obj:", standaarddeviatie_Mseks_obj))
```

```
gemiddelde_Mpriveleven <- mean(Timmermans_Jetten$Prive)
standaarddeviatie_Mpriveleven <- sd(Timmermans_Jetten$Prive)
print(paste("gemiddelde_Mpriveleven:", gemiddelde_Mpriveleven))
print(paste("standaarddeviatie_Mpriveleven:", standaarddeviatie_Mpriveleven))
```

```
gemiddelde_Mincompetent <- mean(Timmermans_Jetten$Incompetent)
standaarddeviatie_Mincompetent <- sd(Timmermans_Jetten$Incompetent)
print(paste("gemiddelde_Mincompetent:", gemiddelde_Mincompetent))
print(paste("standaarddeviatie_Mincompetent:", standaarddeviatie_Mincompetent))
```

```
#vrouwelijke lijsttrekkers
```

```
read_csv("Yesil_Marijnissen.csv")
```

```
gemiddelde_Vactief <- mean(Yesil_Marijnissen$Actief)
standaarddeviatie_Vactief <- sd(Yesil_Marijnissen$Actief)
print(paste("gemiddelde_Vactief:", gemiddelde_Vactief))
print(paste("standaarddeviatie_Vactief:", standaarddeviatie_Vactief))
```

```
gemiddelde_Vseks_agr <- mean(Yesil_Marijnissen$Seks_Agr)
standaarddeviatie_Vseks_agr <- sd(Yesil_Marijnissen$Seks_Agr)
print(paste("gemiddelde_Vseks_agr:", gemiddelde_Vseks_agr))
print(paste("standaarddeviatie_Vseks_agr:", standaarddeviatie_Vseks_agr))
```

```
gemiddelde_Vcompetent <- mean(Yesil_Marijnissen$Competent)
standaarddeviatie_Vcompetent <- sd(Yesil_Marijnissen$Competent)
print(paste("gemiddelde_Vcompetent:", gemiddelde_Vcompetent))
print(paste("standaarddeviatie_Vcompetent:", standaarddeviatie_Vcompetent))
```

```
gemiddelde_Vcarrière <- mean(Yesil_Marijnissen$Carriere)
standaarddeviatie_Vcarrière <- sd(Yesil_Marijnissen$Carriere)
print(paste("gemiddelde_Vcarrière:", gemiddelde_Vcarrière))
print(paste("standaarddeviatie_Vcarrière:", standaarddeviatie_Vcarrière))
```

```
gemiddelde_Vpassief <- mean(Yesil_Marijnissen$Passief)
standaarddeviatie_Vpassief <- sd(Yesil_Marijnissen$Passief)
print(paste("gemiddelde_Vpassief:", gemiddelde_Vpassief))
print(paste("standaarddeviatie_Vpassief:", standaarddeviatie_Vpassief))
```

```
gemiddelde_Vseks_obj <- mean(Yesil_Marijnissen$Seks_Obj)
standaarddeviatie_Vseks_obj <- sd(Yesil_Marijnissen$Seks_Obj)
print(paste("gemiddelde_Vseks_objn:", gemiddelde_Vseks_obj))
print(paste("standaarddeviatie_Vseks_obj:", standaarddeviatie_Vseks_obj))
```

```
gemiddelde_Vpriveleven <- mean(Yesil_Marijnissen$Prive)
standaarddeviatie_Vpriveleven <- sd(Yesil_Marijnissen$Prive)
print(paste("gemiddelde_Vpriveleven:", gemiddelde_Vpriveleven))
print(paste("standaarddeviatie_Vpriveleven:", standaarddeviatie_Vpriveleven))
```

```

gemiddelde_Vincompetent <- mean(Yesil_Marijnissen$Incompetent)
standaarddeviatie_Vincompetent <- sd(Yesil_Marijnissen$Incompetent)
print(paste("gemiddelde_Vincompetent:", gemiddelde_Vincompetent))
print(paste("standaarddeviatie_Vincompetent:", standaarddeviatie_Vincompetent))

#t-test per genderstereotype
resultaat_ttoets <- t.test(Timmermans_Jetten$Actief, Yesil_Marijnissen$Actief)
print(resultaat_ttoets)

resultaat_ttoets <- t.test(Timmermans_Jetten$Seks_Agr, Yesil_Marijnissen$Seks_Agr)
print(resultaat_ttoets)

resultaat_ttoets <- t.test(Timmermans_Jetten$Competent, Yesil_Marijnissen$Competent)
print(resultaat_ttoets)

resultaat_ttoets <- t.test(Timmermans_Jetten$Carriere, Yesil_Marijnissen$Carriere)
print(resultaat_ttoets)

resultaat_ttoets <- t.test(Timmermans_Jetten$Passief, Yesil_Marijnissen$Passief)
print(resultaat_ttoets)

resultaat_ttoets <- t.test(Timmermans_Jetten$Seks_Obj, Yesil_Marijnissen$Seks_Obj)
print(resultaat_ttoets)

resultaat_ttoets <- t.test(Timmermans_Jetten$Prive, Yesil_Marijnissen$Prive)
print(resultaat_ttoets)

resultaat_ttoets <- t.test(Timmermans_Jetten$Incompetent, Yesil_Marijnissen$Incompetent)
print(resultaat_ttoets)

#gemiddelden & SD genderstereotype per gender totaal
Thieme_Sap <- Thieme_Sap %>%
  mutate(VM_tot = Actief + Carriere + Competent + Seks_Agr)
Thieme_Sap <- Thieme_Sap %>%
  mutate(VV_tot = Passief + Prive + Incompetent + Seks_Obj)

gemiddelde_VM <- mean(Thieme_Sap$VM_tot)
standaarddeviatie_VM <- sd(Thieme_Sap$VM_tot)
print(paste("gemiddelde_VM:", gemiddelde_VM))
print(paste("standaarddeviatie_VM:", standaarddeviatie_VM))

```



```

gemiddelde_VV <- mean(Thieme_Sap$VV_tot)
standaarddeviatie_VV <- sd(Thieme_Sap$VV_tot)
print(paste("gemiddelde_VV :", gemiddelde_VV ))
print(paste("standaarddeviatie_VV:", standaarddeviatie_VV))

Samsom_Pechtold <- Samsom_Pechtold %>%
  mutate(MM_tot = Actief + Carriere + Competent + Seks_Agr)
Samsom_Pechtold <- Samsom_Pechtold %>%
  mutate(MV_tot = Passief + Prive + Incompetent + Seks_Obj)

gemiddelde_MM <- mean(Samsom_Pechtold$MM_tot)
standaarddeviatie_MM <- sd(Samsom_Pechtold$MM_tot)
print(paste("gemiddelde_MM:", gemiddelde_MM))
print(paste("standaarddeviatie_MM:", standaarddeviatie_MM))

gemiddelde_MV <- mean(Samsom_Pechtold$MV_tot)
standaarddeviatie_MV <- sd(Samsom_Pechtold$MV_tot)
print(paste("gemiddelde_MV:", gemiddelde_MV))
print(paste("standaarddeviatie_MV:", standaarddeviatie_MV))

#gemiddelden & SD genderstereotype per gender totaal
Yesil_Marijnissen <- Yesil_Marijnissen %>%
  mutate(VM_tot = Actief + Carriere + Competent + Seks_Agr)
Yesil_Marijnissen <- Yesil_Marijnissen %>%
  mutate(VV_tot = Passief + Prive + Incompetent + Seks_Obj)

gemiddelde_VM <- mean(Yesil_Marijnissen$VM_tot)
standaarddeviatie_VM <- sd(Yesil_Marijnissen$VM_tot)
print(paste("gemiddelde_VM:", gemiddelde_VM))
print(paste("standaarddeviatie_VM:", standaarddeviatie_VM))

gemiddelde_VV <- mean(Yesil_Marijnissen$VV_tot)
standaarddeviatie_VV <- sd(Yesil_Marijnissen$VV_tot)
print(paste("gemiddelde_VV :", gemiddelde_VV ))
print(paste("standaarddeviatie_VV:", standaarddeviatie_VV))

Timmermans_Jetten <- Timmermans_Jetten %>%
  mutate(MM_tot = Actief + Carriere + Competent + Seks_Agr)
Timmermans_Jetten <- Timmermans_Jetten %>%

```

```
mutate(MV_tot = Passief + Prive + Incompetent + Seks_Obj)
```

```
gemiddelde_MM <- mean(Timmermans_Jetten$MM_tot)
standaarddeviatie_MM <- sd(Timmermans_Jetten$MM_tot)
print(paste("gemiddelde_MM:", gemiddelde_MM))
print(paste("standaarddeviatie_MM:", standaarddeviatie_MM))
```

```
gemiddelde_MV <- mean(Timmermans_Jetten$MV_tot)
standaarddeviatie_MV <- sd(Timmermans_Jetten$MV_tot)
print(paste("gemiddelde_MV:", gemiddelde_MV))
print(paste("standaarddeviatie_MV:", standaarddeviatie_MV))
```

Handmatige analyse (H9)

```
library(amcatr)
library(tidyverse)
library(topicmodels)
library(corpustools)
library(tidytext)
library(ggplot2)
library(dplyr)
library(tidyr)
library(ggwordcloud)
library(udpipe)
```

```
read_csv("Yesil_Marijnissen.csv")
read_csv("Thieme_Sap.csv")
```

```
#t-test per genderstereotype
resultaat_ttoets <- t.test(Thieme_Sap$Actief, Yesil_Marijnissen$Actief)
print(resultaat_ttoets)
```

```
resultaat_ttoets <- t.test(Thieme_Sap$Seks_Agr, Yesil_Marijnissen$Seks_Agr)
print(resultaat_ttoets)
```

```
resultaat_ttoets <- t.test(Thieme_Sap$Competent, Yesil_Marijnissen$Competent)
print(resultaat_ttoets)
```

```
resultaat_ttoets <- t.test(Thieme_Sap$Carriere, Yesil_Marijnissen$Carriere)
print(resultaat_ttoets)
```

```

resultaat_ttoets <- t.test(Thieme_Sap$Passief, Yesil_Marijnissen$Passief)
print(resultaat_ttoets)

resultaat_ttoets <- t.test(Thieme_Sap$Seks_Obj, Yesil_Marijnissen$Seks_Obj)
print(resultaat_ttoets)

resultaat_ttoets <- t.test(Thieme_Sap$Prive, Yesil_Marijnissen$Prive)
print(resultaat_ttoets)

resultaat_ttoets <- t.test(Thieme_Sap$Incompetent, Yesil_Marijnissen$Incompetent)
print(resultaat_ttoets)

#gemiddelden & SD genderstereotype per gender totaal
Yesil_Marijnissen <- Yesil_Marijnissen %>%
  mutate(VM_tot = Actief + Carriere + Competent + Seks_Agr)
Yesil_Marijnissen <- Yesil_Marijnissen %>%
  mutate(VV_tot = Passief + Prive + Incompetent + Seks_Obj)
Yesil_Marijnissen <- Yesil_Marijnissen %>%
  mutate(Tot = VV_tot + VM_tot)
sum(Yesil_Marijnissen$Tot)

gemiddelde_VM <- mean(Yesil_Marijnissen$VM_tot)
standaarddeviatie_VM <- sd(Yesil_Marijnissen$VM_tot)
print(paste("gemiddelde_VM:", gemiddelde_VM))
print(paste("standaarddeviatie_VM:", standaarddeviatie_VM))

gemiddelde_VV <- mean(Yesil_Marijnissen$VV_tot)
standaarddeviatie_VV <- sd(Yesil_Marijnissen$VV_tot)
print(paste("gemiddelde_VV :", gemiddelde_VV ))
print(paste("standaarddeviatie_VV:", standaarddeviatie_VV))

Thieme_Sap <- Thieme_Sap %>%
  mutate(VM_tot = Actief + Carriere + Competent + Seks_Agr)
Thieme_Sap <- Thieme_Sap %>%
  mutate(VV_tot = Passief + Prive + Incompetent + Seks_Obj)
Thieme_Sap <- Thieme_Sap %>%
  mutate(Tot = VV_tot + VM_tot)
sum(Thieme_Sap$Tot)

gemiddelde_VM <- mean(Thieme_Sap$VM_tot)

```

```
standaarddeviatie_VM <- sd(Thieme_Sap$VM_tot)
print(paste("gemiddelde_VM:", gemiddelde_VM))
print(paste("standaarddeviatie_VM:", standaarddeviatie_VM))
```

```
gemiddelde_VV <- mean(Thieme_Sap$VV_tot)
standaarddeviatie_VV <- sd(Thieme_Sap$VV_tot)
print(paste("gemiddelde_VV :", gemiddelde_VV ))
print(paste("standaarddeviatie_VV:", standaarddeviatie_VV))
```